

ಧಮ್ಮಪದ

ಸಮ್ಯಕ್ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ

ಅನುವಾದಕರು

ಬಿ.ವಿ. ರಾಜಾರಾಂ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಮಹಾ ಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿ

ಬುದ್ಧವಚನ ಟ್ರಸ್ಟ್

14, ಕಾಳಿದಾಸ ಮಾರ್ಗ, ಗಾಂಧಿನಗರ

ಬೆಂಗಳೂರು - 560 009

DHAMMAPADA

A book of Khuddaka Nikaya of Tripitaka

Translated by

Venerable Acharya Buddharakkhita Maha Thera

Translated to Kannada by

B.V. Rajaram

ಪ್ರಕಾಶನ :

ಬುದ್ಧ ವಚನ ಟ್ರಸ್ಟ್

14, ಕಾಳಿದಾಸ ಮಾರ್ಗ

ಗಾಂಧಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 009

ದೂರವಾಣಿ : 080-22250684

ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ : 080-41148440

E-mail : info@mahabodhi.info

Web : www.mahabodhi.info

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 1984

ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ : 1989

ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣ : 2004

ಚತುರ್ಥ ಮುದ್ರಣ : 2014

ಬೆಲೆ ರೂ. 90/-

ಮುದ್ರಕರು :

ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ನಂ. 39, 7ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಸರಸ್ವತಿಪುರ

ನಂದಿನಿ ಲೇಔಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು-96

ದೂ : 23498198, ಮೊ : 9916461691

ಮುನ್ನುಡಿ

ಧಮ್ಮಪದವು ಪಾಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ 423 ಗಾಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 2500 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಪಾಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಸತ್ಯದರ್ಶನಗಳ ಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ ಇದು. ಭಗವಾನರ ಉಪದೇಶವು ತ್ರಿಪಿಟಕ (3 ಬುಟ್ಟಿಗಳು) ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ, ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾದು ಬಂದು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಅದು 'ಖುದ್ಧಕ ನಿಕಾಯ'ದ ಒಂದು ಭಾಗ ಈ 'ಧಮ್ಮಪದ'

ಈ 'ಧಮ್ಮಪದ'ದ ಪ್ರತಿ ಗಾಥೆಯೂ ಕೂಡ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದ ಗಾಥೆ. ಆ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು 'ಧಮ್ಮಪದ ಅಟ್ಟಕಥಾ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ 'ಭಗವದೀತೆ' ಹೇಗೋ, ಕ್ರಿಸ್ತ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ 'ಬೈಬಲ್' ಹೇಗೋ, ಇಸ್ಲಾಂ ಜನತೆಗೆ 'ಕುರಾನ್' ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಈ 'ಧಮ್ಮಪದ'ವು ಬೌದ್ಧ ಜನತೆಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಪೂಜ್ಯ ಪ್ರಮುಖ ಪುಸ್ತಕ.

ಬುದ್ಧ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಗೋಚರಿಸಿದಂತಹ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನದ ಹೊಳಪು ಈ ಗಾಥೆಗಳ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನ ಕುಡಿಗಳಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಸತ್ಯದರ್ಶನದಿಂದ ಸ್ಫುಟಗೊಂಡ, ಅನುಭವದಿಂದ ಪುಟಗೊಂಡ ಈ ಮಾತುಗಳು, ಸಮ್ಯಕ್ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಸಾಧಕನಿಗೆ ದಾರಿದೀಪ.

ಸರಳ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಇದು ಮಾನಸಿಕ ಶಾಂತಿ ಗಳಿಸಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ. ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ತರ್ಕವಾದಿಗಳಿಗೆ ನಿಖರತೆಯ ನಿಚ್ಚಳದ ಸತ್ಯದರ್ಶಿ ಹಾಗೂ ಯತ್ನಶೀಲನಾದ ನಿಷ್ಠಾಸಾಧಕನಿಗೆ ನಿಬ್ಬಾನದರ್ಶಿ.

ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಒದಗಿಬರುವ ಪ್ರಾಣ್ಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ. ಎಲ್ಲರೂ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳು ಸುಖವಾಗಿರಲಿ.

16-11-1986

ಮಹಾಬೋಧಿ ಆಶ್ರಮ

ಬೆಂಗಳೂರು-09

ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತ

ನಮೋ ತಸ್ಯ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ನಾಸಂಬುಧಸ್ಯ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

‘ಧಮ್ಮಪದ’ ಋದ್ಧಕನಿಕಾಯದ ಹದಿನೆಂಟು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ನಲವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘ ಪರ್ಯಟನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರವಚನಗಳ 423 ಗಾಥೆಗಳಿವೆ. “ಬಹುಜನ ಹಿತಾಯ ಬಹುಜನ ಸುಖಾಯ ಲೋಕನಾನುಕಂಪಾಯ” ಎಂಬ ಉನ್ನತೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ, ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ, ನಗರದಿಂದ ನಗರಕ್ಕೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಅವರ ಧರ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಜಾಧಿರಾಜರಿದ್ದರು, ಮಹಾಸೇನಾಪತಿಗಳಿದ್ದರು, ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ತಕರಿದ್ದರು, ಬಹುಶ್ರುತರಾದ ಪಂಡಿತರಿದ್ದರು, ಧರ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿದ್ದರು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಾದ ಕೃಷಿಗಾರರೂ, ಅಗಸರೂ, ನಾಪಿತರೂ ಇದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಮಹಾರಾಣಿಯರೂ, ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ಶ್ರೀಮಂತರ ಪತ್ನಿಯರೂ, ಸಾಧಾರಣ ಗೃಹಿಣಿಯರೂ, ಕೊನೆಗೆ ಗಣಿಕೆಯರೂ ಭಗವಾನರಿಂದ ಸಾಂತ್ವನ ಪಡೆಯಲು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಮಾನವ ಕುಲದಲ್ಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದ ಭಗವಾನರು ಬಂದವರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಅವರ ಇನಿ ವಚನಗಳಿಂದ ಆನಂದಪಟ್ಟು ಆ ಜನರು ಒಂದು ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಗಂಭೀರವಾದ

ಸಾಧಕರು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದ ಅಂಶಗಳೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾಧಾರಣ ಗೃಹಸ್ಥರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾದ ಮಾತುಗಳೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂಥ ಮಾತುಗಳು ಸರಳವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಸಂದೇಶವಾಗಿದ್ದವು. ಬಾಳನ್ನು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೊಯ್ಯುವ ಸತ್ಯವಚನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಧಮ್ಮಪದದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗಾಥೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಇಂಥವೇ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯು ಇಡೀ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಡೀ ಭಗವಾನರ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುವುದುಂಟು. ಶೀಲ, ಸಮಾಧಿ ಮತ್ತು ಪಿಜ್ಜಾ, ಸಮಾಧಿ ಮತ್ತು ಪಿಜ್ಜಾಗಳು ಇಡೀ ಬಾಳನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು. ಶೀಲವಾದರೋ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನವರ ಶುಭಕ್ಕೆ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಜೀವನ ತತ್ವಗಳು. ಶೀಲವೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ತಳಹದಿ. ಧಮ್ಮಪದದಲ್ಲಿ ಶೀಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನೂರಾರು ಗಾಥೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಮನನ, ಚಿಂತನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾದ ನಡವಳಿಕೆ ಇಡೀ ಮಾನವ ಕೋಟಿಗೆ ಮಂಗಳದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಗಾಥೆಗಳಂತು ತುಂಬ ಸರಳವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂಥವಾಗಿವೆ.

ಮನಸ್ಸು - ಹಿರಿಯ ನಾಯಕ

ನಮ್ಮ ಅನುದಿನದ ನಡವಳಿಕೆಗೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಅತಿ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಚಾರವೇ ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮರು ಭಗವಾನರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಧಮ್ಮಪದದ ಮೊದಲೆರಡು ಗಾಥೆಗಳು ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. (1, 2).

ಈ ಎರಡು ಗಾಥೆಗಳಲ್ಲಿ ‘ಧಮ್ಮ’ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾವು ಆಡುವ ಮಾತು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳು

ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖಗಳು ಇಂಥ ಮಾತು ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ.

ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ತನ್ನಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಪ್ರದುಷ್ಟವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆಯೇ ಈ ಧರ್ಮದ ಗುರಿ.

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಕಶ್ಮಲಗಳು ಪ್ರದುಷ್ಟವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ: ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಮೋಹಗಳೇ ತುಂಬಿರುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸುಖವಾಗಿರಲಾರರು. ಇಂದು ಪ್ರಪಂಚದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹಿಂಸೆ ಕೊಲೆ ಶೋಷಣೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಳವಳಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಕಶ್ಮಲಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದ ಅಶಾಂತಿ ಅಭದ್ರತೆಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಧಮ್ಮಪದದ ಅನೇಕ ಗಾಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸತ್ಯ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆ, ಜೀವರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ರೂಪಾಂತರದಂತೆ. ನೋಡಲು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಸದಾ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿದಾಡುವ ಕಂಬಳಿ ಹುಳ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡು ಸುಂದರವಾದ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ನೆಲದಿಂದ ಜಿಗಿದು ಹಾರಾಡುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸೂ ಲೋಕದ ಅನೇಕ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲದು, ಸತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು, ಕೆಳಗಿರುವ ಹೊಲಸನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾನವ ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲ. ಇವನೇ ಅರಹಂತ, ಇವನೇ ಪರಮಸುಖಿ, ಅವನಿಗೆಂದಿಗೂ ಅಧಃಪತನವಿಲ್ಲ.

ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ಮಾನವನ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರ ಬದುಕೂ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿರಬಹುದಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವರು ತೋರಿದರು. ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶ ಅರಹಂತರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಧಮ್ಮಪದದ ಅನೇಕ ಗಾಥೆಗಳು ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಅಪ್ರಮಾದ ಮತ್ತು ಸಂಯಮ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನೆಗಳು. ಪ್ರದುಷ್ಟವಾದ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂಥ ವ್ಯಾಯಾಮ ಬೇಕು. ಧಮ್ಮಪದ ಈ ವ್ಯಾಯಾಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಅಪ್ರಮಾದ ಅಥವಾ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜಾಗೃತನಾಗಿರುವುದು (27). ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಅಶೋಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಶರಣಾದ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ತನ್ನ ಅಕಾರ್ಯದಿಂದ ಆಗುವ ಅನಾಹುತಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಅವನಿಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವನು ಕಳಿಂಗ ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಪ್ರದುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ. ಪ್ರಲೋಭ ಮತ್ತು ಪ್ರತೀಕಾರ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕೆಡಬಾರದೆಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ. ಯುದ್ಧವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಸಹಸ್ರ ಜನರ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ 'ಚಂಡಾಶೋಕ'ನಾಗಿದ್ದವನು 'ಧಮ್ಮಅಶೋಕ'ನಾದ, 'ದೇವಾನಾಂಪ್ರಿಯ'ನಾದ.

ಸಾಧಾರಣ ಜನರಿಗೂ ಅಪ್ರಮಾದದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಉಂಟು. ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನು ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಗಳಿಸಬಹುದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಷೂ ಮಾರ್ಕರ್, ಎಲಿಯಟ್ ಮುಂತಾದವರು ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ವಿವರಿಸಿರುವ ಈ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಷೂ ಮಾರ್ಕರ್‌ನ ಮಾತುಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

'ಮಾನವನ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯು ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ ಮುನ್ನ ಆ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅದರ ಶುಭ

ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ 'ಸಮ್ಯಾಸತಿ'ಯು ಪೂರೈಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ದುರಭಿಮಾನ; ತನ್ನ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಲ್ಲೇ ನಿರತನಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸದಾ ಬಯಸುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಮೋಹ.'

ಭಗವಾನರ ಕೊನೆಯ ಸಂದೇಶವಾದರೂ ಅಪ್ಪಮಾದವನ್ನೇ ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು 'ಅಪ್ಪ ಮಾದೇನ ಸಂಪಾದೇಥ' (ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ) ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ದಿಕ್ಕುಗಾಣದೆ ಕುರುಡು ಕುರುಡಾಗಿ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇದು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಂದೇಶ.

ಸದಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರುವವನು ಸಂಯಮಶಾಲಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ಹೋದರೆ ಅದು ದೇಹದಂಡನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗವಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾ ದೇಹದಂಡನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವರು ಅನೇಕರಿದ್ದರು. ಅದನ್ನೇ ಅವರು ಪರಮಸಿದ್ಧಿ ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದಾಗಿ ಯಾವ ಲಾಭವೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಗವಾನರು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಯಮವೂ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಆಗಬೇಕು. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ತಪ್ಪು.

ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳು ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಪಡೆಯಲು ಆತುರನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮಾನವ.. ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಲಾಭ ಬಡುಕುತನ, ಅತಿ ಸಂಗ್ರಹ, ಶೋಷಣೆ - ಇವುಗಳಿಗಲ್ಲಾ ಈ ಆತುರತೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆತುರದಲ್ಲಿ ಅವನು ಪಡೆಯುವುದು ಅವನನ್ನೇ ದಹಿಸುವ ಬೆಂಕಿ ಎಂದು ಅವನು ಅರಿತಿಲ್ಲ. ಸಂಯಮರಹಿತ

ಜೀವನವೇ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ, ಇಂದಿನ ಮಾರಕಾಸ್ತ್ರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಅವನು ಅರಿತಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಸಂಯಮ ಉದ್ಧರಿಸಬಲ್ಲದು.

ಮಾನವ - ತನಗೆ ತಾನೇ ಒಡೆಯ

ಮನುಷ್ಯನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿರಾಶೆ, ಹತಾಶೆ, ಸಂಕಟ, ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಶೋಷಣೆ ಕ್ರೌರ್ಯ ಹಿಂಸಾಚಾರಗಳಿಗೆ - ಪ್ರದುಷ್ಟವಾದ ಮನಸ್ಸು ಕಾರಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಧಮ್ಮಪದದ ಮೊದಲನೆಯ ಗಾಥೆಯೇ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆಯಷ್ಟೇ. ಹೀಗೆ ಅವನೇ ಅವನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸುಖದ ಭಂಡಾರದ ಬೀಗದ ಕೈ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕುರುಡಾದ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಕಟವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬಾರದೆಂದು, ನೆಮ್ಮದಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಯಾವುದೋ, ಬಾಹ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅದನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ, ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಬಲಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ಹರಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನಗೆ ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಯನ್ನೇ ಶಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲವೇ ವಿಧಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಎಲ್ಲಾ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಅವನೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಭಗವಾನರು ಅವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ಅದು ಸುಖಮಯ ವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒದಗಬಹುದಾದ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳಿಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಹೊಣೆಗಾರನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಕೊರತೆಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಕಾರಣ, ಆದುದರಿಂದ ಮಾನವ ತಾನೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ನೆಮ್ಮದಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು. ಧಮ್ಮಪದದ ಒಂದು ಗಾಥೆ (160) ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ಒಬ್ಬ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು. ಎಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹರು ಎಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಭಗವಾನರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಧೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾದದ್ದೂ ನಿಜ. ಯಾರು ದೈನ್ಯತೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಬೆಳೆದದ್ದು ನಿಜವೇ. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ ಅವರ ನವೀನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಫಲ. ಕೇವಲ ಆಂತರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ದುಃಖವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಬಾಹ್ಯಶಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಒಲಿಸುವ ಯತ್ನ ಬರೀ ವ್ಯರ್ಥವೆಂಬುದು ಅವರ ಬೋಧನೆಯ ಮುಖ್ಯಾಂಶವಾಗಿತ್ತು. ಯಜ್ಞ ಯಾಗ ವ್ರತ ಹರಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯ ಫಲ. ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ, ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅಂದರೆ ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಸುಖ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅವರ ಬೋಧನೆ ಯಾಗಿತ್ತು. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯಾದದ್ದೂ ಈ ಹೊಸದೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಸಾರದ ಫಲ.

ಭಗವಾನರು ತಾವು ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕರೆಂದು ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಸಾಧನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡ ಪುರುಷರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮನ್ನು ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಬಲ್ಲ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ನಡೆಯಬೇಕು, ನಡೆದು ತನ್ನ ಶ್ರಮದಿಂದಲೇ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಿರ್ಭಯತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಗಳಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಪತ್ತು. ದುಃಖದ ಒಂದು ರೂಪ ಭಯ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವನು ಭಯದಿಂದಲೇ ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಭಯಗೊಂಡವನು ತನ್ನ ವಿಚಾರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಲೋಭ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹಗಳು ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಮೌಢ್ಯ ಭಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಧಮ್ಮಪದದ ಸಂದೇಶ

ಇಂದಿನ ಮಾನವ ಭೋಗ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ, ಅವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಪರಮಸುಖ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾರ್ಗವು ಅವನಿಗೆ ಶಾಂತಿ ತೃಪ್ತಿ ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಮಾರ್ಗ ಬಹು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಅಪಾಯದಿಂದಲೇ ಕೂಡಿದೆ. ಆ ಅಪಾಯವೆಂದರೆ ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹಗಳ ಪ್ರಚೋದನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ತುಂಬ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಮಾರ್ಗ. ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಸಂಯಮಗಳೇ ಆ ಮಾರ್ಗದ ಹೆಸರು. ಧಮ್ಮಪದ ಭಯದಿಂದ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾನವ ಈ ಸುರಕ್ಷಿತ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೃದುವಾಣಿಗೆ ಮಾನವ ಕಿವಿಗೊಡುವನೇ ?

ಎಚ್.ವಿ. ಶ್ರೀರಂಗರಾಜ್

ಜೇತವನ, ಮೈಸೂರು

15-08-1984

ಅನುವಾದಕರ ಮಾತು

‘ಧಮ್ಮಪದ’ ಧರ್ಮದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವನ ಕೈದೀವಟಿಗೆ. ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುವ ಜೀವಿತದ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡು, ಸರಿದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ.

423 ಗಾಥೆಗಳು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಸತ್ಯದರ್ಶನ ಸಾಧಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವವನಿಗೂ, ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ತಿಳಿಸಿದ ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನ ಅರಿವಿನ ಅಗರವು ಇದು.

ಮಾನವನನ್ನು ಸರಿದಾರಿಗೆ ಅಥವಾ ತಪ್ಪುದಾರಿಗೆ ಎಳೆಯಬಲ್ಲ ಚುಂಬಕತೆ ಮನಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸು ಅಂತೆಯೇ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ, ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯತ್ತ ಹರಿಸಿದರೆ ನೆಮ್ಮದಿ, ಶಾಂತಿ, ತೃಪ್ತಿ, ಸುಖ ಇವುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಅದು ಅಲೋಭ-ಅದ್ವೇಷ-ಅಮೋಹದಿಂದ ಬರುವಂತಹುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬೇಗುದಿ, ಚಿಂತೆ, ಅನುತಾಪ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗಳ ನೆಲೆಗೊಡಾಗುತ್ತದೆ ಮನಸ್ಸು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗವಾನರು ತಿಳಿಸಿದ್ದು ಇವುಗಳಿಂದ ದೂರವುಳಿದ ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು. ಅನಂತರ ಹಳಿಯ ಮೇಲಿನ ಉಗಿಬಂಡಿಯಂತೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಉಳಿದವುಗಳು ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದು.

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿ, ಅದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೇ ಹೊರತು ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಧಮ್ಮಪದ ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ತಿತ ಭಂತೇಜಿಯವರ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಎಚ್.ವಿ. ಶ್ರೀರಂಗರಾಜುರವರ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದದ ಸಹಾಯ ಪಡೆದಿದೆ.

ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಗ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ನನ್ನನ್ನು ಹರಸಿದ ಪೂಜ್ಯ ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ತಿತ ಭಂತೇಜಿಯವರಿಗೂ, ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದ ಬುದ್ಧವಚನ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ನವರಿಗೂ ನನ್ನ ನಮನಗಳು.

ಬಿ.ವಿ. ರಾಜಾರಾಂ

ಅನುವಾದಕರು

22-03-1986

‘ವಸಂತ ಪೂರ್ಣಿಮೆ’

263, 6ನೇ ಬಡಾವಣೆ, ರಾಜಾಜಿನಗರ

ಬೆಂಗಳೂರು-10.

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಮುನ್ನುಡಿ/ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ/ಅನುವಾದಕನ ಮಾತು

1. ಯಮಕವಗ್ಗೋ - ಜೋಡಿ ವರ್ಗ	2
2. ಅಪ್ಪಮಾದವಗ್ಗೋ - ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ವರ್ಗ	12
3. ಚಿತ್ತವಗ್ಗೋ - ಮನಸ್ಸಿನ ವರ್ಗ	18
4. ಪುಷ್ಪವಗ್ಗೋ - ಹೂಗಳ ವರ್ಗ	22
5. ಬಾಲವಗ್ಗೋ - ಮೂರ್ಖನ ವರ್ಗ	30
6. ಪಂಡಿತವಗ್ಗೋ - ಪಂಡಿತ ವರ್ಗ	36
7. ಅರಹಂತವಗ್ಗೋ - ಅರಹಂತ ವರ್ಗ	42
8. ಸಹಸ್ರವಗ್ಗೋ - ಸಾವಿರಗಳ ವರ್ಗ	46
9. ಪಾಪವಗ್ಗೋ - ಪಾಪ ವರ್ಗ	52
10. ದಂಡವಗ್ಗೋ - ಹಿಂಸೆಯ ವರ್ಗ	58
11. ಜರಾವಗ್ಗೋ - ಮುದಿತನದ ವರ್ಗ	64
12. ಅತ್ತವಗ್ಗೋ - ತನ್ನ ವರ್ಗ	68
13. ಲೋಕವಗ್ಗೋ - ಲೋಕ ವರ್ಗ	72
14. ಬುದ್ಧವಗ್ಗೋ - ಬುದ್ಧ ವರ್ಗ	78
15. ಸುಖವಗ್ಗೋ - ಸುಖ ವರ್ಗ	86
16. ಪ್ರಿಯವಗ್ಗೋ - ಪ್ರಿಯ ವರ್ಗ	92
17. ಕೋಧವಗ್ಗೋ - ಕ್ರೋಧ ವರ್ಗ	98
18. ಮಲವಗ್ಗೋ - ಮಲಿನತೆ ವರ್ಗ	104

19. ಧಮ್ಮಟ್ಟವಗ್ಗೋ - ಧರ್ಮನಿಷ್ಠತೆ ವರ್ಗ	112
20. ಮಗ್ಗವಗ್ಗೋ - ಹಾದಿ ವರ್ಗ	120
21. ಪಕಿಣ್ಣಕವಗ್ಗೋ - ಮಿಶ್ರ ವರ್ಗ	128
22. ನಿರಯವಗ್ಗೋ - ದುರ್ಗತಿ ವರ್ಗ	136
23. ನಾಗವಗ್ಗೋ - ಆನೆ ವರ್ಗ	142
24. ತನ್ದವಗ್ಗೋ - ತೃಷ್ಣೆಯ ವರ್ಗ	148
25. ಭಿಕ್ಷುವಗ್ಗೋ - ಭಿಕ್ಷು ವರ್ಗ	160
26. ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಗ್ಗೋ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗ	170
ಗಾಥೆಗಳ ಅಕಾರಾದಿ	188
ಟಿಪ್ಪಣಿ	206
ಉಪಮೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ	211

ಧಮ್ಮಪದ

ಸಮ್ಯಕ್ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ

ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಭಾಸಂಬುಧಸ್ಸ

ಖುದ್ಧಕನಿಕಾಯೇ

ಧಮ್ಮಪದ ಪಾಳಿ

೧. ಯಮಕವಗ್ಗೋ

೧. ಮನೋಪುಬ್ಬಜ್ಞಮಾ ಧಮ್ಮಾ,
ಮನೋಸೇಟ್ಥಾ ಮನೋಮಯಾ |
ಮನಸಾ ಚೇ ಪದುಟ್ಟೇನ,
ಭಾಸತಿ ವಾ ಕರೋತಿ ವಾ |
ತತೋ ನಂ ದುಕ್ಖಮನ್ವೇತಿ,
ಚಿಕ್ಕಂವ ವಹತೋ ಪದಂ ||

೨. ಮನೋಪುಬ್ಬಜ್ಞಮಾ ಧಮ್ಮಾ,
ಮನೋಸೇಟ್ಥಾ ಮನೋಮಯಾ |
ಮನಸಾ ಚೇ ಪಸನ್ನೇನ
ಭಾಸತಿ ವಾ ಕರೋತಿ ವಾ |
ತತೋ ನಂ ಸುಖಮನ್ವೇತಿ,
ಛಾಯಾವ ಅನಪಾಯಿನೀ ||

೩. ಅಕ್ಕೋಚ್ಛಿ ಮಂ, ಅವಧಿ ಮಂ,
ಅಜಿನಿ ಮಂ ಅಹಾಸಿ ಮೇ |
ಯೇ ಚ ತಂ ಉಪನಯ್ವುನ್ತಿ,
ವೇರಂ ತೇಸಂ ನ ಸಮ್ಭತಿ ||

ಭಗವಂತರೂ, ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುಧ್ಧರಿಗೆ ನಮನಗಳು

ಖುದ್ಧಕನಿಕಾಯ

ಧಮ್ಮಪದ

1. ಜೋಡಿ ವರ್ಗ

1. ಮನಸ್ಸು ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮೂಲ, ಮನಸ್ಸೇ ಅವುಗಳ ಮುಂದಾಳು, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಅವುಗಳ ನಿರ್ಮಿತಿ. ಒಬ್ಬನು ಪ್ರದುಷ್ಟವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ಎಳೆಯುವ ಎತ್ತಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಗಾಲಿಯು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಹಾಗೆ ದುಃಖವು ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ.

2. ಮನಸ್ಸು ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮೂಲ, ಮನಸ್ಸೇ ಅವುಗಳ ಮುಂದಾಳು, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಅವುಗಳ ನಿರ್ಮಿತಿ. ಒಬ್ಬನು ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡದೆ ನೆರಳು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಹಾಗೆ ಸುಖವು ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ.

3. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಬೈದ, ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದ, ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ, ಅವನು ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ಎಂದು ಯಾರು ಚಿಂತಿಸುವರೋ ಅಂಥವರ ಹಗೆತನವು ಶಮನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೪. ಅಕ್ಕೋಚ್ಚಿ ಮಂ ಅವಧಿ ಮಂ,
ಅಜಿನಿ ಮಂ ಅಹಾಸಿ ಮೇ |
ಯೇ ಚ ತಂ ನುಪನಯ್ವುನ್ತಿ
ವೇರಂ ತೇಸೂಪಸಮ್ಪತಿ ||
೫. ನ ಹಿ ವೇರೇನ ವೇರಾನಿ,
ಸಮ್ಪನ್ತೀಧ ಕುದಾಚನಂ |
ಅವೇರೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ತಿ
ಏಸ ಧಮ್ಮೋ ಸನಂತನೋ ||
೬. ಪರೇ ಚ ನ ವಿಜಾನನ್ತಿ,
ಮಯಮೇತ್ಥ ಯಮಾಮಸೇ |
ಯೇ ಚ ತತ್ಥ ವಿಜಾನನ್ತಿ,
ತತೋ ಸಮ್ಪನ್ತಿ ಮೇಧಗಾ ||
೭. ಸುಭಾನುಪಸ್ಸಿಂ ವಿಹರಂತಂ,
ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಸಂವುತಂ |
ಭೋಜನಮ್ಹಿ ಚಾಮತ್ತಣ್ಣಂ,
ಕುಸೀತಂ ಹೀನವೀರಿಯಂ |
ತಂ ವೇ ಪಪ್ಪಹತಿ ಮಾರೋ,
ವಾತೋ ರುಕ್ಖಂವ ದುಬ್ಬಲಂ ||
೮. ಅಸುಭಾನುಪಸ್ಸಿಂ ವಿಹರಂತಂ,
ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಸುಸಂವುತಂ |
ಭೋಜನಮ್ಹಿ ಚ ಮತ್ತಣ್ಣಂ,
ಸದ್ಧಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಂ |
ತಂ ವೇ ನಪ್ಪಹತಿ ಮಾರೋ,
ವಾತೋ ಸೇಲಂವ ಪಬ್ಬತಂ ||

4. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಬೈದ, ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದ, ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ. ಅವನು ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ಎಂದು ಯಾರು ಚಿಂತಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥವರ ಹಗೆತನವು ಉಪಶಮನವಾಗುತ್ತದೆ.
5. ವೈರವು ವೈರದಿಂದ ಎಂದೂ ಶಮನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವೈರದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಶಮನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸನಾತನ ನಿಯಮ¹
6. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ತಾವೂ ಸಾವಿನ ವಶವಾಗುವೆವು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತವರು ಇರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಯಾರು ಇದನ್ನು ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಲಹವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
7. ವಿಲಾಸವನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಬದುಕುವವನನ್ನು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಿ ಅಲ್ಲದವನನ್ನು, ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಮಿತ ಅರಿಯದವನನ್ನು, ಆಲಸಿಯನ್ನು, ಯತ್ನಶೀಲನಲ್ಲದವನನ್ನು, ದುರ್ಬಲವಾದ ಮರವನ್ನು ಗಾಳಿಯು ಉರುಳಿಸುವಂತೆ ಅಂಥವನನ್ನು ಮಾರನು ವಶಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವನು.²
8. ಅಶುಭವನ್ನು ಅರಿತು ಬದುಕುವವನನ್ನು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಿ ಆಗಿರುವವನನ್ನು, ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಮಿತ ಅರಿತವನನ್ನು, ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನನ್ನು, ಯತ್ನಶೀಲನನ್ನು ಬಿಟ್ಟದಂತಹ ಬಂಡೆಯನ್ನು ಗಾಳಿಯು ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗದ ಹಾಗೆ ಅಂಥವನನ್ನು, ಮಾರನು ವಶಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲಾರನು.³

೯. ಅನಿಕ್ಕಸಾವೋ ಕಾಸಾವಂ,
ಯೋ ವತ್ಥಂ ಪರಿದಹಿಸ್ಸತಿ |
ಅಪೇತೋ ದಮಸಚ್ಚೇನ,
ನ ಸೋ ಕಾಸಾವಮರಹತಿ ||
೧೦. ಯೋ ಚ ವನ್ನಕಸಾವಸ್ಸ,
ಸೀಲೇಸು ಸುಸಮಾಹಿತೋ |
ಉಪೇತೋ ದಮಸಚ್ಚೇನ,
ಸ ವೇ ಕಾಸಾವಮರಹತಿ ||
೧೧. ಅಸಾರೇ ಸಾರಮತಿನೋ,
ಸಾರೇ ಚಾಸಾರದಸ್ಸಿನೋ |
ತೇ ಸಾರಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛಿನ್ತಿ,
ಮಿಚ್ಛಾಸಂಜ್ಞಪ್ಪಗೋಚರಾ ||
೧೨. ಸಾರಂಜ್ಞ ಸಾರತೋ ಇತ್ತ್ಯಾ,
ಅಸಾರಂಜ್ಞ ಅಸಾರತೋ |
ತೇ ಸಾರಂ ಅಧಿಗಚ್ಛಿನ್ತಿ,
ಸಮ್ಭಾಸಂಜ್ಞಪ್ಪಗೋಚರಾ ||
೧೩. ಯಥಾ ಅಗಾರಂ ದುಚ್ಛಿನ್ಸಂ,
ವುಟ್ಟೇ ಸಮತಿವಿಜ್ಞತಿ |
ಏವಂ ಅಭಾವಿತಂ ಚಿತ್ತಂ,
ರಾಗೋ ಸಮತಿವಿಜ್ಞತಿ ||
೧೪. ಯಥಾ ಅಗಾರಂ ಸುಭಿನ್ಸಂ,
ವುಟ್ಟೇ ನ ಸಮತಿವಿಜ್ಞತಿ |
ಏವಂ ಸುಭಾವಿತಂ ಚಿತ್ತಂ,
ರಾಗೋ ನ ಸಮತಿವಿಜ್ಞತಿ ||

9. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಲಿನತೆವುಳ್ಳವನು ಕಾಷಾಯ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸತ್ಯ ಸಂಯಮ ಇಲ್ಲದವನಾದರೆ ಆತನು ಕಾಷಾಯ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಲು ಅನರ್ಹ.
10. ಯಾರು ಮನಸ್ಸಿನ ಮಲಿನತೆ ದೂರ ಮಾಡಿರುವರೋ, ಶೀಲಸಂಪನ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿರುವರೋ, ಸತ್ಯ ಸಂಯಮತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರೋ ಅಂಥವರು ಮಾತ್ರ ಕಾವಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಲು ಅರ್ಹರು.
11. ಯಾರು ಅಸಾರವಾದುದನ್ನು ಸಾರವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೋ, ಸಾರವಾದುದನ್ನು ಅಸಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ನಿಜಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪು ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ನಡತೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಾರವಾದದ್ದರ ಬಳಿ ಬರಲಾರರು.
12. ಯಾರು ಸಾರವಾದುದನ್ನು ಸಾರವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೋ, ಅಸಾರವಾದುದನ್ನು ಅಸಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ, ಅವರ ಸರಿಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ನಡತೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಾರವಾದದ್ದರ ಬಳಿ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.
13. ಅಭದ್ರವಾದ ಛಾವಣಿಯಿಂದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮಳೆಯ ನೀರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೋರುವ ಹಾಗೆ, ಧ್ಯಾನದಿಂದ ವಿಕಾಸವಾಗದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಾಗವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ.
14. ಸುಭದ್ರವಾದ ಛಾವಣಿ ಇರುವ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮಳೆಯ ನೀರು ಸೋರದಿರುವ ಹಾಗೆ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ವಿಕಾಸವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಾಗವು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೫. ಇಧ ಸೋಚತಿ, ಪೇಚ್ಚ ಸೋಚತಿ,
ಪಾಪಕಾರೀ ಉಭಯತ್ಥ ಸೋಚತಿ |
ಸೋ ಸೋಚತಿ, ಸೋ ವಿಹಿಂಜ್ಜತಿ,
ದಿಸ್ಸಾ ಕಮ್ಮಕಿಲಿಟ್ಟಮತ್ತನೋ ||
೧೬. ಇಧ ಮೋಧತಿ, ಪೇಚ್ಚ ಮೋದತಿ,
ಕತಪ್ಪುಇಸ್ಸೋ ಉಭಯತ್ಥ ಮೋದತಿ |
ಸೋ ಮೋದತಿ ಸೋ ಪಮೋದತಿ,
ದಿಸ್ಸಾ ಕಮ್ಮವಿಸುದ್ಧಿಮತ್ತನೋ ||
೧೭. ಇಧ ತಪ್ಪತಿ, ಪೇಚ್ಚ ತಪ್ಪತಿ,
ಪಾಪಕಾರೀ ಉಭಯತ್ಥ ತಪ್ಪತಿ |
“ಪಾಪಂ ಮೇ ಕತ”ನ್ನಿ ತಪ್ಪತಿ,
ಭಿಯ್ಯೋ ತಪ್ಪತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ ಗತೋ ||
೧೮. ಇಧ ನನ್ನತಿ, ಪೇಚ್ಚ ನನ್ನತಿ,
ಕತಪ್ಪುಇಸ್ಸೋ ಉಭಯತ್ಥ ನನ್ನತಿ |
“ಪುಜ್ಜಂ ಮೇ ಕತ”ನ್ನಿ ನನ್ನತಿ,
ಭಿಯ್ಯೋ ನನ್ನತಿ ಸುಗ್ಗತಿಂ ಗತೋ ||
೧೯. ಬಹುಮ್ಪಿ ಚೇ ಸಹಿತಂ ಭಾಸಮಾನೋ,
ನ ತಕ್ಕರೋ ಹೋತಿ ನರೋ ಪಮತ್ತೋ |
ಗೋಪೋವ ಗಾವೋ ಗಣಯಂ ಪರೇಸಂ,
ನ ಭಾಗವಾ ಸಾಮಜ್ಜಸ್ಸ ಹೋತಿ ||

15. ಪಾಪಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿರುವವನು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಶೋಕಪಡುತ್ತಾನೆ, ಮುಂದೆಯೂ ಶೋಕಪಡುತ್ತಾನೆ, ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಶೋಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಅವನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾಗಿ ನರಳುತ್ತಾನೆ.
16. ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿರುವವನು, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾನೆ, ಮುಂದೆಯೂ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾನೆ, ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆನೆನೆನೆದು ಅವನು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಲಿಯುತ್ತಾನೆ.
17. ಪಾಪಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿರುವವನು, ಇಲ್ಲಿಯೂ ವೇದನೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮುಂದೆಯೂ ವೇದನೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ವೇದನೆಪಡುತ್ತಾನೆ. ‘ನಾನು ಪಾಪಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದೆನಲ್ಲ’ ಎಂದು ವೇದನೆಪಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗತಿಗೆ ಜಾರಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ವೇದನೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.⁴
18. ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವನು, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಆನಂದ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮುಂದೆಯೂ ಆನಂದ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ನಾನು ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿರುವೆ’ ಎಂದು ಆನಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸುಗತಿಗೆ ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.⁵
19. ಪುಣ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಓದಿ ಉದಾಹರಿಸುವವನು ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಅಂತಹ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನು ಬೇರೆಯವರ ಹಸುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವ ದನ ಮೇಯಿಸುವವ ನಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಒದಗುವ ಸಾರ್ಥಕ ಶ್ರಮಣ ಬದುಕಿನ ಫಲಕ್ಕೆ ಅವನು ಭಾಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೨೦. ಅಪ್ಪವ್ವಿ ಚೇ ಸಹಿತಂ ಭಾಸಮಾನೋ,
 ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹೋತಿ ಅನುಧಮ್ಮಚಾರೀ |
 ರಾಗಜ್ಞ ದೋಸಜ್ಞ ಪಹಾಯ ಮೋಹಂ,
 ಸಮ್ಮಪ್ಪಜಾನೋ ಸುವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತೋ |
 ಅನುಪಾದಿಯಾನೋ ಇಧ ವಾ ಹುರಂ ವಾ,
 ಸ ಭಾಗವಾ ಸಾಮಜ್ಞಸ್ಸ ಹೋತಿ ||

ಯಮಕವಗ್ಗೋ ಪಠಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

- o0o -

20. ಪುಣ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಓದದಿದ್ದರೂ ಉದಾಹರಿಸದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವವನು, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಮೋಹಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಮುಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದು ಇಲ್ಲಿಯ ಅಥವಾ ಮುಂದಿನ ಲೋಕಗಳ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹವನು ಮಾತ್ರ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಒದಗಿಬರುವ ಸಾರ್ಥಕ ಶ್ರಮಣ ಬದುಕಿನ ಫಲಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಮೊದಲನೇ ಚೋಡಿವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

- o0o -

೧. ಅಪ್ಪಮಾದವಗ್ಗೋ

೨೧. ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಅಮತಪದಂ,
ಪಮಾದೋ ಮಚ್ಚುನೋ ಪದಂ |
ಅಪ್ಪಮತ್ತಾನ ಮೀಯನ್ತಿ,
ಯೇ ಪಮತ್ತಾ ಯಥಾ ಮತಾ ||
೨೨. ಏವಂ ವಿಸೇಸತೋ ಇತ್ಥಾ,
ಅಪ್ಪಮಾದಮ್ಹಿ ಪೇಠಿತಾ |
ಅಪ್ಪಮಾದೇ ಪಮೋದನ್ತಿ,
ಅರಿಯಾನಂ ಗೋಚರೇ ರತಾ ||
೨೩. ತೇ ರುಾಯಿನೋ ಸಾತತಿಕಾ,
ನಿಚ್ಚಂ ದಳ್ಳಪರಕ್ಕಮಾ |
ಪುಸನ್ತಿ ಧೀರಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ,
ಯೋಗ್ಗೇಮಂ ಅನುತ್ತರಂ ||
೨೪. ಉಟ್ಟಾನವತೋ ಸತಿಮತೋ,
ಸುಚಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಸಮ್ಮಕಾರಿನೋ |
ಸಣ್ಣತ್ಸ ಚ ಧಮ್ಮಜೀವಿನೋ,
ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಯಸೋಭಿವಡ್ಧತಿ ||
೨೫. ಉಟ್ಟಾನೇನಪ್ಪಮಾದೇನ,
ಸಂಯಮೇನ ದಮೇನ ಚ |
ದೀಪಂ ಕಯಿರಾಥ ಮೇಧಾವೀ,
ಯಂ ಓಘೋ ನಾಭಿಕೀರತಿ ||

2. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ವರ್ಗ

21. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಇರುವಿಕೆ, ಅಮರತ್ವದ ಹಾದಿ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಸಾವಿನ ಹಾದಿ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರುವವರು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವವರು ಸತ್ತಂತಿರುತ್ತಾರೆ.⁶
22. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಅರಿತ ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ನಡೆದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ.⁷
23. ಸದಾ ಧ್ಯಾನಶೀಲರಾಗಿ ಸತತ ಯತ್ನಶೀಲರಾಗಿ ಇರುವಂತಹ ತಿಳಿದವರು ಮಾತ್ರ ನಿಬ್ಬಾಣದಂತಹ, ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತ ಪಡೆದ, ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.
24. ಪ್ರಯತ್ನಪರನೂ, ಸೃಷ್ಟಿವಂತನೂ, ಸತ್ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವವನೂ, ಸಂಯಮಶೀಲನೂ, ವಿವೇಚನಾಶಾಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವನ ಯಶಸ್ಸು ಸದಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.
25. ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಾಗಿ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ, ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದಾಗಿ, ಸ್ವಸಂಯಮದಿಂದಾಗಿ, ಜಾಣನು ತನಗಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರವಾಹವು ಪೀಡಿಸಿದಂತಹ ದ್ವೀಪವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ.

೨೬. ಪಮಾದನುಯುಜ್ಞನ್ತಿ,
ಬಾಲಾ ದುಮ್ಮೇಧಿನೋ ಜನಾ |
ಅಪ್ಪಮಾದಜ್ಞ ಮೇಧಾವೀ,
ಧನಂ ಸೇಟ್ಕಂವ ರಕ್ಷತಿ ||
೨೭. ಮಾ ಪಮಾದಮನುಯುಜ್ಞೇಥ,
ಮಾ ಕಾಮರತಿಸನ್ಧವಂ |
ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹಿ ಜಾಯನ್ತೋ,
ಪಪ್ಪೇತಿ ವಿಪುಲಂ ಸುಖಂ ||
೨೮. ಪಮಾದಂ ಅಪ್ಪಮಾದೇನ,
ಯದಾ ನುದತಿ ಪಣ್ಣಿತೋ |
ಪಜ್ಞಾಪಾಸಾದಮಾರುಯ್ತು,
ಅಸೋಕೋ ಸೋಕಿನಿಂ ಪಜಂ |
ಪಬ್ಬತಟ್ಟೋವ ಭುಮ್ಮಟ್ಟೇ,
ಧೀರೋ ಬಾಲೇ ಅವೇಕ್ಷತಿ ||
೨೯. ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಪಮತ್ತೇಸು,
ಸುತ್ತೇಸು ಬಹುಜಾಗರೋ |
ಅಬಲಸ್ಸಂವ ಸೀಘ್ರಸ್ತೋ,
ಹಿತ್ವಾ ಯಾತಿ ಸುಮೇಧಸೋ ||
೩೦. ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಮಘವಾ,
ದೇವಾನಂ ಸೇಟ್ಕಂ ಗತೋ |
ಅಪ್ಪಮಾದಂ ಪಸಂಸನ್ನಿ,
ಪಮಾದೋ ಗರಹಿತೋ ಸದಾ ||

26. ಮೂರ್ಖರು ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಿ ಜನರು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಜಾಣರು ತಮ್ಮ ಎಚ್ಚರಿಕೆತನವನ್ನು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
27. ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಡಬೇಡ. ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಬೇಡ, ಸದಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆವಂತನೂ, ಸತತ ಧ್ಯಾನಿಯೂ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.
28. ಜ್ಞಾನಿಯು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ, ಸದಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿದ್ದು, ಎತ್ತರದ ಪರ್ವತ ಶಿಖರವನ್ನೇರಿದವನು ಕೆಳಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ, ಜ್ಞಾನಶಿಖರವನ್ನೇರಿ, ಶೋಕವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಶೋಕದಿಂದ ನರಳುವವರನ್ನು ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.
29. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಲ್ಲದವರ ನಡುವೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ನಿರ್ದೆ ಹೋದವರ ನಡುವೆ ಅತಿ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ದುರ್ಬಲವಾದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಓಡುವ ವೇಗದ ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ ಅಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದುವರಿಯುವನು.
30. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಇಂದ್ರನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದನು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರುವುದು ಎಂದಿಗೂ ಪ್ರಶಂಸನೀಯಂ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು ನಿಂದನೀಯಂ.⁸

೩೧. ಅಪ್ಪಮಾದರತೋ ಭಿಕ್ಷು,
ಪಮಾದೇ ಭಯದಸ್ಸಿ ವಾ |
ಸಂಯೋಜನಂ ಅಣುಂ ಧೂಲಂ,
ಡಹಂ ಅಗ್ಗೀವ ಗಚ್ಛತಿ ||

೩೨. ಅಪ್ಪಮಾದರತೋ ಭಿಕ್ಷು,
ಪಮಾದೇ ಭಯದಸ್ಸಿ ವಾ |
ಅಭಜ್ಜೋ ಪರಿಹಾನಾಯ,
ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ಸನ್ನಿಕೇ ||

ಅಪ್ಪಮಾದವಗ್ಗೋ ದುತಿಯೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

- ೦೦೦ -

31. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸುವ ಭಿಕ್ಷುವು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಗೆ ಹೆದರುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಎಲ್ಲ ಸಣ್ಣ, ದೊಡ್ಡ ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನೂ ಬೆಂಕಿಯ ಹಾಗೆ ಸುಡುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ.

32. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸುವ ಭಿಕ್ಷುವು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಗೆ ಹೆದರುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಿಬ್ಬಾನಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಎರಡನೆಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

- ೦೦೦ -

೨. ಚಿತ್ತವಗ್ಗೋ

- ೨.೨. ಫನ್ನನಂ ಚಪಲಂ ಚಿತ್ತಂ,
ದುರಕ್ಷಂ ದುನ್ನಿವಾರಯಂ |
ಉಜುಂ ಕರೋತಿ ಮೇಧಾವೀ,
ಉಸುಕಾರೋವ ತೇಜನಂ ||
- ೨.೪. ವಾರಿಚೋವ ಥಲೇ ಖಿತ್ತೋ,
ಓಕಮೋಕತಉಬ್ಬತೋ |
ಪರಿಫನ್ನತಿದಂ ಚಿತ್ತಂ,
ಮಾರಥಯ್ಯಂ ಪಹಾತವೇ ||
- ೨.೫. ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಲಹುನೋ,
ಯತ್ಥಕಾಮಾನಿಪಾತಿನೋ |
ಚಿತ್ತಸ್ಸ ದಮಘೋ ಸಾಧು,
ಚಿತ್ತಂ ದಂತಂ ಸುಖಾವಹಂ ||
- ೨.೬. ಸುದುದ್ಧಸಂ ಸುನಿಪುಣಂ,
ಯತ್ಥಕಾಮಾನಿಪಾತಿನಂ |
ಚಿತ್ತಂ ರಕ್ಷೇಥ ಮೇಧಾವೀ,
ಚಿತ್ತಂ ಗುತ್ತಂ ಸುಖಾವಹಂ ||
- ೨.೭. ದೂರಜ್ಜಮಂ ಏಕಚರಂ,
ಅಸರೀರಂ ಗುಹಾಸಯಂ |
ಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಜ್ಜಾಮೆಸ್ಸನ್ನಿ,
ಮೋಕ್ಷನ್ನಿ ಮಾರಬನ್ಧನಾ ||

3. ಮನಸ್ಸಿನ ವರ್ಗ

33. ಚಿತ್ತವು ಚಂಚಲವೂ ಚಪಲವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಡುವುದು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಬಾಣ ಮಾಡುವವನು ಬಾಣವನ್ನು ನೇರವಾಗಿಸುವಂತೆ ಜಾಣನಾದವನು ತನ್ನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ನೇರವಾಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
34. ನೀರಿನಿಂದ ಎತ್ತಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ ಮೀನು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತದೆ, ಒದ್ದಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಚಿತ್ತವು ಮಾರನ ಲೋಕದಿಂದ ಹೊರಬರಲು ತಲ್ಲಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
35. ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದ, ಸದಾ ಚಂಚಲವಾದ, ಬೇಕೆನಿಸಿದ ಕಾಮದ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗುವ ಈ ಚಿತ್ತವನ್ನು ದಮಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ದಮಿಸಿದಂತಹ ಚಿತ್ತವು ಸುಖವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.
36. ಅರಿಯಲು ಕಷ್ಟವಾದ, ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬೇಕೆನಿಸಿದಾಗ ಕಾಮದ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗುವ ಈ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಜಾಣನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಿತ್ತವು ಸುಖವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.
37. ಈ ಚಿತ್ತವು ಬಹು ದೂರದವರೆಗೂ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಚಲಿಸುವುದು. ಶರೀರವಿಲ್ಲದ್ದು, ಕಾಣದಂತೆ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಚಿತ್ತವನ್ನು ದಮಿಸಿದವರು ಮಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

೩೮. ಅನವಟಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ,
ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅವಿಜಾನತೋ |
ಪರಿಪ್ಲವಪಸಾದಸ್ಸ,
ಪಿಣ್ಣಾ ನ ಪರಿಪೂರತಿ ||
೩೯. ಅನವಸ್ಸುತಚಿತ್ತಸ್ಸ,
ಅನನ್ವಾಹತಚೇತಸೋ |
ಪುಣ್ಣಾಪಾಪಹೀನಸ್ಸ,
ನತ್ತಿ ಜಾಗರತೋ ಭಯಂ ||
೪೦. ಕುಮ್ಮೂಪಮಂ ಕಾಯಮಿಮಂ ವಿದಿತ್ತಾ,
ನಗರೂಪಮಂ ಚಿತ್ತಿಮಿದಂ ಠಪೇತ್ತಾ |
ಯೋಧೇಥ ಮಾರಂ ಪಿಣ್ಣಾವುಧೇನ,
ಚಿತ್ತಜ್ಜ ರಕ್ಖೇ, ಅನಿವೇಸನೋ ಸಿಯಾ ||
೪೧. ಅಚಿರಂ ವತಯಂ ಕಾಯೋ,
ಪಥವಿಂ ಅಧಿಸೇಸ್ಸತಿ |
ಛುದ್ಧೋ ಅಪೇತವಿಞ್ಣಾಣೋ,
ನಿರತ್ಥಂವ ಕಲಿಜ್ಜರಂ ||
೪೨. ದಿಸೋ ದಿಸಂ ಯಂ ತಂ ಕಯಿರಾ,
ವೇರೀ ವಾ ಪನ ವೇರಿನಂ |
ಮಿಚ್ಛಾಪಣೆಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ,
ಪಾಪಿಯೋ ನಂ ತತೋ ಕರೇ ||
೪೩. ನ ತಂ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಕಯಿರಾ,
ಅಣ್ಣೇ ವಾಪಿ ಚ ಇತಾಕಾ |
ಸಮ್ಮಾಪಣೆಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ,
ಸೆಯ್ಯಸೋ ನಂ ತತೋ ಕರೇ ||

ಚಿತ್ತವಗ್ಗೋ ತತಿಯೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

38. ದೃಢಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದವನ, ಸದ್ಧರ್ಮದ ಅರಿವಿಲ್ಲದವನ, ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದವನ ಜ್ಞಾನವು ಎಂದಿಗೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಲಾರದು.
39. ಯಾರ ಚಿತ್ತವು ಮೋಹದಿಂದ ಮುಕ್ತವೋ, ವೈರದಿಂದ ಮುಕ್ತವೋ, ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ನಿಂತಿದೆಯೋ, ಅಂತಹ ಸದಾ ಜಾಗೃತನಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಭಯವೆಂಬುದು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.⁹
40. ಈ ಶರೀರವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಡೆಯಬಲ್ಲ ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆಯಂತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಕೋಟಿಯಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ನಗರದ ಹಾಗೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆಂಬ ಆಯುಧದಿಂದ ಮಾರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಜಯಿಸು. ಈ ಜಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೋ. ಆದರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ.
41. ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲದ ಈ ಶರೀರವು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿರರ್ಥಕವಾದ ಒಣಗಿಹೋದ ಮರದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದುಹೋಗುತ್ತದೆ.
42. ವೈರಿಯು ವೈರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಹಾನಿಗಿಂತ, ದ್ವೇಷಿಸಿದವನು ದ್ವೇಷಿಸಿದವನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಹಾನಿಗಿಂತ, ಕೆಟ್ಟ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
43. ತಾಯಿಯಿಂದ ತಂದೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಿಂದ ಆಗುವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಿಂತ ಒಳ್ಳೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾದ ಒಬ್ಬನ ಮನಸ್ಸು ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮೂರನೇ ಮನಸ್ಸಿನ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೪. ಪುಪ್ಪವಗ್ಗೋ

೪೪. ಕೋ ಇಮಂ ಪಥವಿಂ ವಿಚ್ಛೇಸ್ಸತಿ,
ಯಮಲೋಕಙ್ಗ ಇಮಂ ಸದೇವಕಂ |
ಕೋ ಧಮ್ಮಪದಂ ಸುದೇಸಿತಂ,
ಕುಸಲೋ ಪುಪ್ಪಮಿವ ಪಚೇಸ್ಸತಿ ||
೪೫. ಸೇಖೋ ಪಥವಿಂ ವಿಚ್ಛೇಸ್ಸತಿ,
ಯಮಲೋಕಙ್ಗ ಇಮಂ ಸದೇವಕಂ |
ಸೇಖೋ ಧಮ್ಮಪದಂ ಸುದೇಸಿತಂ,
ಕುಸಲೋ ಪುಪ್ಪಮಿವ ಪಚೇಸ್ಸತಿ ||
೪೬. ಘೇಣೂಪಮಂ ಕಾಯಮಿಮಂ ವಿದಿತ್ತಾ,
ಮರೀಚಿಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಸಮ್ಭವಾನೋ |
ಛೇತ್ತಾನ ಮಾರಸ್ಸ ಪಪ್ಪುಪ್ಪಕಾನಿ,
ಅದಸ್ಸನಂ ಮಚ್ಛುರಾಜಸ್ಸ ಗಚ್ಛೇ ||
೪೭. ಪುಪ್ಪಾನಿ ಹೇವ ಪಚಿನಂತಂ,
ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಂ ನರಂ |
ಸುತ್ತಂ ಗಾಮಂ ಮಹೋಘೋವ,
ಮಚ್ಛು ಆದಾಯಂ ಗಚ್ಛತಿ ||

4. ಹೂಗಳ ವರ್ಗ

44. ಈ ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಯಮಲೋಕವನ್ನು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಬಲ್ಲವರು ಯಾರು? ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರವೀಣನಾದ ಮಾಲೆಗಾರನು ತನ್ನ ಹೂ ಜೋಡಣೆಯ ಕೌಶಲ್ಯದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಸಾಧಿಸುವಂತೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗ ಅರಿತು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲವರು ಯಾರು?¹⁰
45. ಸಾಧನೆಯ-ಹಾದಿಯ-ಪ್ರಯತ್ನಶಾಲಿ (ಸೇಖ). ಈ ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಮತ್ತು ಯಮಲೋಕವನ್ನು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವರು. ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯ-ಪ್ರಯತ್ನಶಾಲಿ (ಸೇಖ), ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರವೀಣನಾದ ಮಾಲೆಗಾರನು ತನ್ನ ಹೂ ಜೋಡಣೆಯ ಕೌಶಲ್ಯದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಸಾಧಿಸುವಂತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗ ಅರಿತು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಸಾಧಿಸುವರು.¹¹
46. ಈ ಶರೀರವು ನೊರೆಯ ಹಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅದರ ಮರೀಚಿಕೆಯಂತಹ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಅರಿತು, ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖ ಕಾಮನೆಯೆಂಬ ಮಾರನ ಹೂಬಾಣಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿ, ಮರಣ ರಾಜನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದೆ ಏರಿ ಹೋಗು.
47. ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಮಹಾ ಪ್ರವಾಹವು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ, ಸುಖ ಕಾಮನೆಯೆಂಬ ಹೂಗಳನ್ನು ಅರಸುತ್ತ, ಭ್ರಮಿತ ಮನದ ಮಾನವನನ್ನು ಮರಣವು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

೪೮. ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಹೇವ ಪಚಿನಂತಂ,
 ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಂ ನರಂ |
 ಅತಿತ್ತಜ್ಜೇವ ಕಾಮೇಸು,
 ಅಂತಕೋ ಕುರುತೇ ವಸಂ ||
೪೯. ಯಥಾ ಪಿ ಭಮರೋ ಪುಷ್ಪಂ,
 ವಣ್ಣಗನ್ನಮಹೇತಯಂ |
 ಪಲೇತಿ ರಸಮಾದಾಯ,
 ಏವಂ ಗಾಮೇ ಮುನೀ ಚರೇ ||
೫೦. ನ ಪರೇಸಂ ವಿಲೋಮಾನಿ,
 ನ ಪರೇಸಂ ಕತಾಕತಂ |
 ಅತ್ತನೋವ ಅವೇಕ್ವೇಯ್ಯ,
 ಕತಾನಿ ಅಕತಾನಿ ಚ ||
೫೧. ಯಥಾಪಿ ರುಚಿರಂ ಪುಷ್ಪಂ,
 ವಣ್ಣವಂತಂ ಅಗನ್ನಕಂ |
 ಏವಂ ಸುಭಾಸಿತಾ ವಾಚಾ,
 ಅಫಲಾ ಹೋತಿ ಅಕುಬ್ಬತೋ ||
೫೨. ಯಥಾಪಿ ರುಚಿರಂ ಪುಷ್ಪಂ,
 ವಣ್ಣವಂತಂ ಸುಗನ್ನಕಂ |
 ಏವಂ ಸುಭಾಸಿತಾ ವಾಚಾ,
 ಸಫಲಾ ಹೋತಿ ಕುಬ್ಬತೋ ||

48. ಸುಖಿ ಕಾಮನೆಯೆಂಬ ಹೂಗಳನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪ್ತನಾದ, ಭ್ರಮಿತ ಮನದ ಮಾನವನನ್ನು ಅಂತಕನು ತನ್ನ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.
49. ದುಂಬಿಯು ಹೂಗಳಿಂದ ರಸವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಾಗ, ಅವುಗಳ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ, ಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ಹಾನಿವುಂಟು ಮಾಡದಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ ಮುನಿಯು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ತನ್ನ ಆಹಾರ ಭಿಕ್ಷೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವನು.¹²
50. ಯಾರೊಬ್ಬರು ಇತರರ ಹುಳುಕುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕದಿರಲಿ, ಇತರರು ಮಾಡಿದ ಮಾಡಿರದವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಿರಲಿ; ಆದರೆ ತಾನು ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಮಾಡದುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಲಿ.
51. ಸುಂದರವಾದ ಹೂವೊಂದು, ನೋಟಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪರಿಮಳವಿರದಿದ್ದರೆ ಉಪಯೋಗವಿರದಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಕಾರ್ಯಪಾಲನೆ ಯಾಗದ ಒಬ್ಬನ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗುತ್ತವೆ.
52. ಸುಂದರವಾದ ಹೂವೊಂದು, ನೋಟಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪರಿಮಳವನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದಾಗ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಹಾಗೆ, ಕಾರ್ಯಪಾಲನೆಯಾಗುವ ಒಬ್ಬನ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

೫೩. ಯಥಾಪಿ ಪುಷ್ಪರಾಸಿಮ್ಹಾ,
ಕಯಿರಾ ಮಾಲಾಗುಣೇ ಬಹೂ |
ಏವಂ ಜಾತೇನ ಮಚ್ಛೇನ,
ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕುಸಲಂ ಬಹುಂ ||

೫೪. ನ ಪುಷ್ಪಗನ್ನೋ ಪಟಿವಾತಮೇತಿ,
ನ ಚಂದನಂ ತಗರಮಲ್ಲಿಕಾ |
ಸತಂಜ್ಞ ಗನ್ನೋ ಪಟಿವಾತಮೇತಿ,
ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ಸಪ್ಪುರಿಸೋ ಪವಾಯತಿ ||

೫೫. ಚಂದನಂ ತಗರಂ ವಾಪಿ,
ಉಪ್ಪಲಂ ಅಥ ವಸ್ಸಿಕೇ |
ಏತೇಸಂ ಗನ್ನಜಾತಾನಂ,
ಸೀಲಗನ್ನೋ ಅನುತ್ತರೋ ||

೫೬. ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಅಯಂ ಗನ್ನೋ,
ಯ್ವಾಯಂ ತಗರಚಂದನಂ |
ಯೋ ಚ ಸೀಲವತಂ ಗನ್ನೋ,
ವಾತಿ ದೇವೇಸು ಉತ್ತಮೋ ||

೫೭. ತೇಸಂ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾನಂ,
ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರಿನಂ |
ಸಮ್ಪದಜ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತಾನಂ,
ಮಾರೋ ಮಗ್ಗಂ ನ ವಿಂದತಿ ||

53. ಹೂವಿನ ರಾಶಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಹಾರಗಳನ್ನು
ಮಾಡಬಹುದೋ, ಹಾಗೆ ಅದರಂತೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿ-ಸಾಯುವ
ಮನುಷ್ಯನು ಸಹ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕುಶಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅನೇಕ.

54. ಹೂಗಳ ಸುವಾಸನೆಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಗಂಧ, ತಗರ,
ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪರಿಮಳವಾಗಲೀ, ಗಾಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ
ಹರಡಲಾರದು. ಆದರೆ ಸಜ್ಜನರ ಯಶೋಗಂಧವು ಗಾಳಿಗೆ
ಎದುರಾಗಿಯೂ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಸತ್ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಸುಗಮ
ಸುಗಂಧದಿಂದಾಗಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ.¹³

55. ಶ್ರೀಗಂಧ, ತಗರ, ನೀಲಿಕಮಲ ಅಥವಾ ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳ ಎಲ್ಲ ತರದ
ಸುಗಂಧಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶೀಲದ ಸುಗಂಧವು ಅತ್ಯಂತ
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

56. ಈ ಶ್ರೀಗಂಧ. ತಗರಗಳ ಸುಗಂಧವು ಅಲ್ಪಮಾತ್ರದ್ದು. ಆದರೆ
ಶೀಲವಂತನ ಗುಣಗಂಧವು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾಗಿದ್ದು,
ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೂ ಹರಡಿ ಹಬ್ಬುವಂಥದ್ದು.

57. ಯಾರು ಶೀಲಸಂಪನ್ನರೋ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕುವರೋ,
ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರುಗಳ
ಹಾದಿಯನ್ನು ಮಾರನು ಎಂದೂ ಕಾಣಲಾರ.

೫೮. ಯಥಾ ಸಜ್ಜಾರತಾನಸ್ಥಿಂ,
 ಉಜ್ಜಿತಸ್ಥಿ ಮಹಾಪಥೇ |
 ಪದುಮಂ ತತ್ಥ ಜಾಯೇಥ,
 ಸುಚಿಗನ್ಧಂ ಮನೋರಮಂ ||

೫೯. ಏವಂ ಸಜ್ಜಾರಭೂತೇಸು,
 ಅನ್ಯಭೂತೇ ಪುಥುಜ್ಜನೇ |
 ಅವಿರೋಚತಿ ಪಿಣ್ಣಾಯ,
 ಸಮ್ಭಾಸಮ್ಭದ್ಧಸಾವಕೋ ||

ಪುಪ್ಪವಗ್ಗೋ ಚತುತ್ಥೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

58-59. ಹೆದ್ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಸಿ ರಾಶಿ ಹಾಕಿದ ಕಸದ ಕುಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಮಲವಾದ, ಮನೋಹರವಾದ ಕಮಲವು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ, ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಿರುವ ಮರಣಾಧೀನರ ನಡುವೆ ಸವ್ಯಾಸಂಬುದ್ಧರ ಶಿಷ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಹೂಗಳ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೫. ಬಾಲವಗ್ಗೋ

೬೦. ದೀಘಾ ಜಾಗರತೋ ರತ್ತಿ,
ದೀಘಂ ಸನ್ನಸ್ತ ಯೋಜನಂ |
ದೀಘೋ ಬಾಲಾನಂ ಸಂಸಾರೋ,
ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅವಿಜಾನತಂ ||
೬೧. ಚರಂಜ್ಞೇ ನಾಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ,
ಸೇಯ್ಯಂ ಸದಿಸಮತ್ತನೋ |
ಏಕಚರಿಯಂ ದಕ್ಷಂ ಕಯಿರಾ,
ನತ್ಥಿ ಬಾಲೇ ಸಹಾಯತಾ ||
೬೨. ಪುತ್ತಾ ಮತ್ತಿ ಧನಮತ್ತಿ,
ಇತ್ತಿ ಬಾಲೋ ವಿಹಜ್ಞತ್ತಿ |
ಅತ್ತಾ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ನತ್ಥಿ,
ಕುತೋ ಪುತ್ತಾ ಕುತೋ ಧನಂ ||
೬೩. ಯೋ ಬಾಲೋ ಮಜ್ಞತ್ತಿ ಬಾಲ್ಯಂ,
ಪಣ್ಣಿತೋ ವಾಪಿ ತೇನ ಸೋ |
ಬಾಲೋ ಚ ಪಣ್ಣಿತಮಾನೀ,
ಸ ವೇ "ಬಾಲೋ"ತಿ ವುಚ್ಛತ್ತಿ ||
೬೪. ಯಾವಜೀವಮ್ಹಿ ಚೇ ಬಾಲೋ,
ಪಣ್ಣಿತಂ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ |
ನ ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ವಿಜಾನಾತಿ,
ದಬ್ಬೀ ಸೂಪರಸಂ ಯಥಾ ||

5. ಮೂರ್ಖನ ವರ್ಗ

60. ನಿಂದೆ ಬಾರದವನಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯು ಬಹಳ ದೀರ್ಘವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
ಆಯಾಸಗೊಂಡವನಿಗೆ ಯೋಜನ ದೂರವು ಬಹಳ
ದೀರ್ಘವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸದ್ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯದ ಮೂರ್ಖರಿಗೆ
ಸಂಸಾರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವಿಕೆ ಬಹಳ ದೀರ್ಘವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
61. ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಧಕನಿಗೆ ತನಗಿಂತ ಉತ್ತಮ
ಅಥವಾ ಸಮನಾದ ಜೊತೆಗಾರನು ದೊರಕದಿದ್ದರೆ, ತಾನೊಬ್ಬನೇ
ದೃಢತೆಯಿಂದ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿ. ಆದರೆ
ಮೂರ್ಖನ ಜೊತೆ ಸಲ್ಲದು.
62. 'ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳುಂಟು, ನನಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವುಂಟು' ಎಂದು
ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮೂರ್ಖನು ಕೊರಗುವನು. ಆದರೆ ತಾನೇ ತನ್ನದಲ್ಲ
ಎಂದಾದ ಬಳಿಕ, ಎಲ್ಲಿಯ ಮಕ್ಕಳು, ಎಲ್ಲಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯ?
63. ಮೂರ್ಖನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ದಡ್ಡತನವನ್ನು ಅರಿತಿರುವುದೇ ಆದರೆ
ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನು ಜಾಣನೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ಮೂರ್ಖನು,
ತಾನು ಜಾಣನೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡಾಗ ಅವನು ನಿಜಕ್ಕೂ
ಮೂರ್ಖನೇ ಸರಿ.
64. ಮೂರ್ಖನು ತನ್ನ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಜಾಣನ ಜೊತೆಗಿದ್ದರೂ,
ಅಡಿಗೆಯ ರಸದ ರುಚಿಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸೌಟು
ಅರಿಯಲಾರದ ಹಾಗೆ, ಅವನು ಧರ್ಮವನ್ನು
ಅರಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೬೫. ಮುಹುತ್ರಮಪಿ ಚೇ ವಿಜ್ಞಾನ್ತಾ
ಪಣ್ಣಿತಂ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ |
ಖಿಪ್ಪಂ ಧಮ್ಮಂ ವಿಜಾನಾತಿ,
ಜಿವ್ವಾ ಸೂಪರಸಂ ಯಥಾ ||
೬೬. ಚರಂತಿ ಬಾಲಾ ದುಮ್ಮೇಧಾ,
ಅಮಿತ್ತೇನೇವ ಅತ್ತನಾ |
ಕರೋಂತಾ ಪಾಪಕಂ ಕಮ್ಮಂ,
ಯಂ ಹೋತಿ ಕಟುಕಫ್ಫಲಂ ||
೬೭. ನ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ ಸಾಧು,
ಯಂ ಕತ್ವಾ ಅನುತಪ್ಪತಿ |
ಯಸ್ಸ ಅಸ್ಸುಮುಖೋ ರೋದಂ,
ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಸೇವತಿ ||
೬೮. ತಣ್ಣ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ ಸಾಧು,
ಯಂ ಕತ್ವಾ ನಾನುತಪ್ಪತಿ |
ಯಸ್ಸ ಪತೀತೋ ಸುಮನೋ,
ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಸೇವತಿ ||
೬೯. ಮಧುವಾ ಮಣ್ಣತಿ ಬಾಲೋ,
ಯಾವ ಪಾಪಂ ನ ಪಚ್ಚತಿ |
ಯದಾ ಚ ಪಚ್ಚತಿ ಪಾಪಂ,
ಬಾಲೋ ದುಕ್ಖಂ ನಿಗಚ್ಛತಿ ||
೭೦. ಮಾಸೇ ಮಾಸೇ ಕುಸಗ್ಗೇನ,
ಬಾಲೋ ಭುಂಜ್ಜೇಯ್ಯ ಭೋಜನಂ |
ನ ಸೋ ಸಜ್ಞಾತಧಮ್ಮಾನಂ,
ಕಲಂ ಅಗ್ಗತಿ ಸೋಳಸಿಂ ||

65. ವಿವೇಕಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಷ್ಟೇ ಜಾಣನ ಜೊತೆಯಿದ್ದರೂ
ನಾಲಿಗೆಯು ಅಡಿಗೆಯ ರಸದ ರುಚಿಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ
ತಿಳಿಯುವಂತೆ, ಬೇಗನೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ.
66. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮೂರ್ಖರು ಕಹಿ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವ
ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ
ತಮಗೆ ತಾವೇ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
67. ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಮುಂದೆ ಅನುತಾಪ
ಉಂಟಾಗುವುದೋ, ಅದರ ವಿಪಾಕದ ಫಲವನ್ನು ಅಳುತ್ತಾ,
ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ, ಆ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ.
68. ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಮುಂದೆ ಅನುತಾಪ
ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅದರ ವಿಪಾಕದ ಫಲವನ್ನು ನಗುತ್ತಾ
ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ, ಆ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.
69. ಪಾಪಕರ್ಮವು ಮಾಗುವವರೆಗೆ ಮೂರ್ಖನು ಅದು ಜೇನಿನಂತೆ
ಸಿಹಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ಆದರೆ ಪಾಪಕರ್ಮವು ಮಾಗಿ
ಫಲ ನೀಡಿದಾಗ ಮೂರ್ಖನು ದುಃಖವಶನಾಗುತ್ತಾನೆ.¹⁴
70. ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಮೂರ್ಖನು ಕುಶದರ್ಭೆ ಹುಲ್ಲಿನ
ತುದಿಯಿಂದ ಊಟ ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ ಅವನು ಧರ್ಮವನ್ನು
ಅರಿತಿರುವವರ ಹದಿನಾರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟಕ್ಕೂ ಬೆಲೆ
ಗಳಿಸಲಾರ.

೭೧. ನ ಹಿ ಪಾಪಂ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ,
ಸಜ್ಜು ಖೀರಂವ ಮುಚ್ಚತಿ |
ಡಹಂತಂ ಬಾಲಮನ್ನೇತಿ,
ಭಸ್ಮಚ್ಛನ್ನೋವ ಪಾವಕೋ ||

೭೨. ಯಾವದೇವ ಅನತ್ಥಾಯ,
ಇತ್ತಂ ಬಾಲಸ್ಸ ಚಾಯತಿ |
ಹನ್ನಿ ಬಾಲಸ್ಸ ಸುಕ್ಕಂಸಂ,
ಮುದ್ಧಮಸ್ಸ ವಿಸಾತಯಂ ||

೭೩. ಅಸಂತಂ ಭಾವನಮಿಚ್ಛೇಯ್ಯಂ,
ಪುರೇಕ್ಕಾರಣ್ಣ ಭಿಕ್ಷುಸು |
ಆವಾಸೇಸು ಚ ಇಸ್ಸರಿಯಂ,
ಪೂಜಾ ಪರಕುಲೇಸು ಚ ||

೭೪. ಮಮೇವ ಕತ ಮಣ್ಣಂತು,
ಗಿಹೀಪಬ್ಬಜಿತಾ ಉಭೋ |
ಮಮೇವಾತಿವಾಸಾ ಅಸ್ಸು,
ಕಿಚ್ಚಾಕಿಚ್ಛೇಸು ಕಿಸ್ಸಿಚಿ |
ಇತಿ ಬಾಲಸ್ಸ ಸಜ್ಜಪ್ಪೋ,
ಇಚ್ಛಾ ಮಾನೋ ಚ ವಡ್ಠತಿ ||

೭೫. ಅಣ್ಣಾ ಹಿ ಲಾಭೂಪನಿಸಾ,
ಅಣ್ಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನೀ |
ಏವಮೇತಂ ಅಭಿಣ್ಣಾಯ,
ಭಿಕ್ಷು ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾವಕೋ |
ಸಕ್ಕಾರಂ ನಾಭಿನನ್ನೇಯ್ಯಂ,
ವಿವೇಕಮನುಬ್ಬೂಹಯೇ ||

ಬಾಲವಗ್ಗೋ ಪಣ್ಣಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ

71. ಹೇಗೆ ಹಾಲು ಬೇಗನೆ ಹುಳಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮವು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಳಗೇ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ, ಬೂದಿಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡದ ಹಾಗೆ, ಮೂರ್ಖನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಸುಡುವುದು.

72. ಮೂರ್ಖನು ತನ್ನ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಅವನನ್ನು ತಲೆತಿರುಕನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಸಹಜ ಒಳ್ಳೆಯತನವನ್ನೂ ಅದು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತದೆ.

73. ಮೂರ್ಖನು ತನಗೆ ಸಲ್ಲದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು, ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು, ಭಿಕ್ಷುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥ ಜನರಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ.

74. 'ಈ ಕಾರ್ಯ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಆಯಿತು' ಎಂದು ಗೃಹಸ್ಥರು, ಪಬ್ಬಜಿತರೂ ಇಬ್ಬರೂ ತಿಳಿಯಲಿ. ಪ್ರತಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ, ಅದು ಸಣ್ಣದಿರಲಿ ದೊಡ್ಡದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಅವರುಗಳು ನನಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಲಿ' ಎಂಬುದು ಮೂರ್ಖನ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವನ ಆಸೆ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

75. ಲೌಕಿಕ ಲಾಭದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾರ್ಗ ಬೇರೆ, ನಿಬ್ಬಾಣದತ್ತ ನಡೆಸುವ ಮಾರ್ಗ ಬೇರೆ, ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು, ಬುದ್ಧರ ಅನುಯಾಯಿಯಾದ ಭಿಕ್ಷುವು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಹಿರಿಮೆಗಳಿಂದ ಮೈಮರೆಯದೆ ವಿವೇಕದಿಂದ ನಿರಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ.

ಐದನೇ ಮೂರ್ಖನ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೬. ಪಂಡಿತವಗ್ಗೋ

೭೬. ನಿಧಿನಂವ ಪವತ್ತಾರಂ,
ಯಂ ಪಸೇ ವಜ್ಜದಸ್ಸಿನಂ |
ನಿಗ್ಗಯ್ವವಾದಿಂ ಮೇಧಾವಿಂ,
ತಾದಿಸಂ ಪಣ್ಣಿತಂ ಭಜೇ |
ತಾದಿಸಂ ಭಜಮಾನಸ್ಸ,
ಸೆಯ್ಯೋ ಹೋತಿ ನ ಪಾಪಿಯೋ ||

೭೭. ಓವದೇಯ್ಯಾನುಸಾಸೇಯ್ಯ,
ಅಸಬ್ಬಾ ಚ ನಿವಾರಯೇ |
ಸತಙ್ಗೈ ಸೋ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ,
ಅಸತಂ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಿಯೋ ||

೭೮. ನ ಭಜೇ ಪಾಪಕೇ ಮಿತ್ತೇ,
ನ ಭಜೇ ಪುರಿಸಾಧಮೇ |
ಭಜೇಥ ಮಿತ್ತೇ ಕಲ್ಯಾಣೇ,
ಭಜೇಥ ಪುರಿಸುತ್ತಮೇ ||

೭೯. ದಮ್ಮಪೀತಿ ಸುಖಂ ಸೇತಿ,
ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ |
ಅರಿಯಪ್ಪವೇದಿತೇ ಧಮ್ಮೇ,
ಸದಾ ರಮತಿ ಪಣ್ಣಿತೋ ||

6. ಪಂಡಿತ ವರ್ಗ

76. ಯಾರೊಬ್ಬ ವಿವೇಕಿಯು ನಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ, ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಅಂತಹ ಜಾಣನನ್ನು, ಅಡಗಿರುವ ನಿಧಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯೆಂಬಂತೆ ತಿಳಿದು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಅಂಥವನ ಜೊತೆ ಸೇರಿದರೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಅದು ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

77. ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವವನು, ಬೋಧಿಸುವವನು, ಕೆಡಕಿನಿಂದ ಉಳಿಸುವವನು ಅಂತಹವನು ಒಳ್ಳೆಯವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗುವನು, ಕೆಟ್ಟವರಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯನಾಗುವನು.

78. ಪಾಪಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವವರ ಜೊತೆ ಸೇರಬೇಡ, ಕೆಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಗ ಬಯಸಬೇಡ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮಿತ್ರರ ಜೊತೆ ಸೇರು, ಉತ್ತಮ ಮನುಷ್ಯರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡು.

79. ಯಾರು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಕುಡಿಯುವನೋ ಅವನು ಉಪಸಾಂತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಸುವನು. ಪಂಡಿತನಾದವನು ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ (ಬುದ್ಧರಿಂದ) ಬೋಧಿತವಾದ ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ಆನಂದ ಪಡೆಯುವನು.

೮೦. ಉದಕಜ್ಜೆ ನಯನ್ತಿ ನೇತ್ತಿಕಾ,
ಉಸುಕಾರಾ ನಮಯನ್ತಿ ತೇಜನಂ |
ದಾರುಂ ನಮಯನ್ತಿ ತಚ್ಚಕಾ,
ಅತ್ತಾನಂ ದಮಯನ್ತಿ ಪಣ್ಣಿತಾ ||
೮೧. ಸೇಲೋ ಯಥಾ ಏಕಘನೋ,
ವಾತೇನ ನ ಸಮೀರತಿ |
ಏವಂ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು,
ನ ಸಮಿಜ್ಜನ್ತಿ ಪಣ್ಣಿತಾ ||
೮೨. ಯಥಾಪಿ ರಹದೋ ಗಮ್ಭೀರೋ,
ವಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ಅನಾವಿಲೋ |
ಏವಂ ಧಮ್ನಾನಿ ಸುತ್ತಾನ,
ವಿಪ್ಪಸೀದನ್ತಿ ಪಣ್ಣಿತಾ ||
೮೩. ಸಬ್ಬತ್ಥ ವೇ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ ಚಜನ್ತಿ,
ನ ಕಾಮಕಾಮಾ ಲಪಯನ್ತಿ ಸನ್ನೋ |
ಸುಖೇನ ಪುಟ್ಟಾ ಅಥ ವಾ ದುಖೇನ,
ನ ಉಚ್ಛಾವಚಂ ಪಣ್ಣಿತಾ ದಸ್ಸಯನ್ತಿ ||
೮೪. ನ ಅತ್ತಹೇತು, ನ ಪರಸ್ಸ ಹೇತು,
ನ ಪುತ್ತಮಿಚ್ಛೇನ ಧನಂ ನ ರಟ್ಟಂ |
ನ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ ಅಧಮ್ನೇನ ಸಮಿದ್ಧಿಮತ್ತನೋ,
ನ ಸೀಲವಾ ಪಣ್ಣಾವ ಧಮ್ನಿಕೋ ಸಿಯಾ ||

80. ನೀರಗಂಟಿಗಳು ನೀರನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಹರಿಸುವರು. ಬಾಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವವರು, ಬಾಣದ ಅಂಬನ್ನು ನೇರವಾಗಿಸುವರು. ಬಡಗಿಗಳು ಮರದ ತುಂಡನ್ನು ಆಕಾರಗೊಳಿಸುವರು. ವಿವೇಕಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ದಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.
81. ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯನ್ನು ಗಾಳಿಯು ಹೇಗೆ ಅಲುಗಾಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂದೆ, ಪ್ರಶಂಸೆಗಳು ವಿವೇಕಿಯಾದವನನ್ನು ವಿಚಲಿತಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
82. ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ವಿವೇಕಿಗಳು ಪೂರ್ಣ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ, ಆಳವಿರುವ ನಿರ್ಮಲವಾದ, ನೆಲೆನಿಂತಿರುವ ಕೊಳದಂತೆ ಆಗುತ್ತಾರೆ.
83. ಸತ್ತುರುಷರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ (ಎಲ್ಲದರ ಮೇಲಿನ ಮೋಹವನ್ನು) ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಜ್ಜನರು ಸುಖಕಾಮಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಾಗಿ ಕೊರಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿವೇಕಿಗಳಾದವರು ಸುಖವಾಗಲಿ, ದುಃಖವಾಗಲಿ ಒದಗಿ ಬಂದಾಗ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಹಿಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕುಗ್ಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ.
84. ಯಾರು ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಥವಾ ಇತರರ ಸಲುವಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ, ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಸಮೃದ್ಧಿ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಧರ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹವನು ಮಾತ್ರ, ಶೀಲವಂತ, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ, ಧಾರ್ಮಿಕ.

೮೫. ಅಪ್ಪಕಾ ತೇ ಮನುಸ್ಸೇಸು,
ಯೇ ಜನಾ ಪಾರಗಾಮಿನೋ |
ಅಥಾಯಂ ಇತರಾ ಪಜಾ,
ತೀರಮೇವಾನುಧಾವತಿ ||
೮೬. ಯೇ ಚ ಖೋ ಸಮ್ಪದಕ್ವಾತೇ,
ಧಮ್ಮೇ ಧಮ್ಮಾನುವತ್ತಿನೋ |
ತೇ ಜನಾ ಪಾರಮೇಸ್ಸನ್ನಿ,
ಮಚ್ಚುಧೆಯ್ಯಂ ಸುದುತ್ತರಂ ||
೮೭. ಕಣ್ಣಂ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪ್ಪಹಾಯ,
ಸುಕ್ಕಂ ಬಾವೇಥ ಪಣ್ಣಿತೋ |
ಓಕಾ ಅನೋಕಮಾಗಮ್ಮ,
ವಿವೇಕೇ ಯತ್ಥ ದೂರಮಂ ||
೮೮. ತತ್ರಾಭಿರತಿಮಿಚ್ಛೇಯ್ಯ,
ಹಿತ್ವಾ ಕಾಮೇ ಅಕಿಞ್ಞನೋ |
ಪರಿಯೋದಪೇಯ್ಯ ಅತ್ತಾನಂ,
ಚಿತ್ತಕ್ಲೇಸೇಹಿ ಪಣ್ಣಿತೋ ||
೮೯. ಯೇಸಂ ಸಮ್ಮೋಧಿಯಜ್ಞೇಸು,
ಸಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಂ ಸುಭಾವಿತಂ |
ಆದಾನಪಟಿನಿಸಗ್ಗೇ,
ಅನುಪಾದಾಯ ಯೇ ರತಾ |
ಖೀಣಾಸವಾ ಜುತಿಮನ್ನೋ,
ತೇ ಲೋಕೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾ ||

85. ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಆ ಕಡೆಯ ದಂಡೆಗೆ ದಾಟಿಹೋಗುವರು. ಉಳಿದ ಬಹುಮಂದಿ ಈ ಕಡೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.
86. ಯಾರು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ಅನುಸರಿಸುವರೋ, ಅವರು ದಾಟಲು ಕಠಿಣವಾದ ಮರಣದ ವಲಯವನ್ನು ದಾಟಿ ಪಾರಾಗುವರು.
- 87-88. ಕಪ್ಪು ಕಗ್ಗತ್ತಲಿನ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ವಿವೇಕಿಯು ಬೆಳಗುವ ಹೊನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಮನೆ ತೊರೆದು, ಮನೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಸಂತೋಷಿಸಲು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾದ, ಬಂಧನ ಹರಿವ ಏಕಾಂತತೆಯನ್ನು ಬಯಸಲಿ. ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನಾಗಿ ಯಾವ ಬಂಧನವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ವಿವೇಕಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಲೇಷಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ.
89. ಯಾರ ಚಿತ್ತವು ಸಂಬೋಧಿಯ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವುದೋ, ಯಾರು ಪಡೆದುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರುವರೋ, ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಿರುವಿಕೆಯಿಂದ ಆನಂದ ಪಡೆಯುವರೋ, ಆಸವಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರೋ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಬೆಳಗುವರೋ ಅವರುಗಳು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.¹⁵

೭. ಅರಹಂತವಗೋ

೯೦. ಗತಧ್ಧಿನೋ ವಿಸೋಕಸ್ಸ,
ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಧಿ |
ಸಬ್ಬಗನ್ಠಪ್ಪಹೀನಸ್ಸ,
ಪರಿಳಾಹೋ ನ ವಿಜ್ಜತಿ ||
೯೧. ಉಯ್ಯುಜ್ಞಾನ್ಠಿ ಸತೀಮನ್ನೋ,
ನ ನಿಕೇತೇ ರಮನ್ಠಿ ತೇ |
ಹಂಸಾವ ಪಲ್ಲಲಂ ಹಿತ್ತಾ,
ಓಕಮೋಕಂ ಜಹನ್ಠಿ ತೇ ||
೯೨. ಯೇಸಂ ಸನ್ನಿಚಯೋ ನತ್ತಿ,
ಯೇ ಪರಿಜ್ಞಾತಭೋಜನಾ |
ಸುಜ್ಞಾತೋ ಅನಿಮಿತ್ತೋ ಚ,
ವಿಮೋಕ್ಷೋ ಯೇಸಂ ಗೋಚರೋ |
ಆಕಾಸೇ ವ ಸಕುನ್ತಾನಂ,
ಗತಿ ತೇಸಂ ದುರನ್ನಯಾ ||
೯೩. ಯಸ್ಸಾಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ,
ಆಹಾರೇ ಚ ಅನಿಸ್ಸಿತೋ |
ಸುಜ್ಞಾತೋ ಅನಿಮಿತ್ತೋ ಚ,
ವಿಮೋಕ್ಷೋ ಯಸ್ಸ ಗೋಚರೋ |
ಆಕಾಸೇ ವ ಸಕುನ್ತಾನಂ,
ಪದಂ ತಸ್ಸ ದುರನ್ನಯಂ ||

7. ಅರಹಂತ ವರ್ಗ

90. ಪಯಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದವನಿಗೆ, ಶೋಕವಿರದ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿದವನಿಗೆ, ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದವನಿಗೆ, ಎಲ್ಲ ಬಿಗಿತಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಒಗೆದವನಿಗೆ ಭಾವೋದ್ರೇಕದ ಬಾಧೆ ಉಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.¹⁶
91. ಸ್ಮೃತಿವಂತರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮನೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಹಂಸವು ಸರೋವರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವಂತೆ ಅವರುಗಳು ಮನೆ, ಮನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ.
92. ಯಾರು ಏನನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವವರಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಮಿತಿಯಿಂದಿರುವರೋ, ಯಾರು ಶೂನ್ಯವೂ ಕಾರ್ಯಕಾರಣವಲ್ಲದ್ದೂ ಆದ ವಿಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವರೋ, ಅಂತಹವರು ಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಾರಿಹೋದ ಹಾದಿಯಂತೆ, ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.¹⁷
93. ಯಾರ ಆಸವಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾರು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಶೂನ್ಯವೂ ಕಾರ್ಯಕಾರಣವಲ್ಲದ್ದೂ ಆದ ವಿಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವರೋ ಅಂತಹವರು ಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಾರಿ ಹೋದ ಹಾದಿಯಂತೆ, ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

೯೪. ಯಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸಮಥಜ್ಞತಾನಿ,
ಅಸ್ಸಾ ಯಥಾ ಸಾರಥಿನಾ ಸುದನ್ತಾ |
ಪಹೀನಮಾನಸ್ಸ ಅನಾಸವಸ್ಸ,
ದೇವಾಪಿ ತಸ್ಸ ಪಿಹಯನ್ದಿ ತಾದಿನೋ ||
೯೫. ಪಠವೀಸಮೋ ನೋ ವಿರುಜ್ಞತಿ,
ಇನ್ದ್ರಖೀಲುಪಮೋ ತಾದಿ ಸುಬ್ಬತೋ |
ರಹದೋವ ಅಪೇತಕದ್ಧಮೋ,
ಸಂಸಾರಾ ನ ಭವನ್ದಿ ತಾದಿನೋ ||
೯೬. ಸನ್ತಂ ತಸ್ಸ ಮನಂ ಹೋತಿ,
ಸನ್ತಾ ವಾಚಾ ಚ ಕಮ್ಠ ಚ |
ಸಮ್ಠದ್ಧಿವಿಮುತ್ತಸ್ಸ,
ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ತಾದಿನೋ ||
೯೭. ಅಸ್ಸದ್ಧೋ ಅಕತಙ್ಗಾ ಚ,
ಸನ್ಧಿಚ್ಛೇದೋ ಚ ಯೋ ನರೋ |
ಹತಾವಕಾಸೋ ವನ್ತಾಸೋ,
ಸ ವೇ ಉತ್ತಮಪೋರಿಸೋ ||
೯೮. ಗಾಮೇ ವಾ ಯದಿ ವಾರಙ್ಗೇ,
ನಿನ್ನೇ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಥಲೇ |
ಯತ್ಥ ಅರಹನ್ನೋ ವಿಹರನ್ದಿ,
ತಂ ಭೂಮಿರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ ||
೯೯. ರಮಣೀಯಾನಿ ಅರಙ್ಗಾನಿ,
ಯತ್ಥ ನ ರಮತೀ ಜನೋ |
ವೀತರಾಗಾ ರಮಿಸ್ಸನ್ದಿ,
ನ ತೇ ಕಾಮಗವೇಷಿನೋ ||
ಅರಹಂತವಗ್ಗೋ ಸತ್ತಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

94. ಸಾರಥಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಳಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕುದುರೆಗಳಂತೆ, ಯಾರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವು ನಾಶ ಹೊಂದಿರುವುದೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಆಸವಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿರುವರೋ ಅವರುಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಸಹ ಪ್ರಿಯರೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು.
95. ಯಾರು ಭೂಮಿಯ ಹಾಗೆ, ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದವನೋ, ಯಾರು ಇಂದ್ರಖೀಲದ ಹಾಗೆ ದೃಢನೋ, ಯಾರು ಕೆಸರಿಲ್ಲದ, ಆಳದ ತಿಳಿಗೊಳದಂತೆ ಪರಿಶುದ್ಧನೋ, ಅಂತಹವರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನ ಲೋಕ ಸಂಸಾರದ ಜೀವನ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
96. ಅವನ ಚಿಂತನೆಯು ಶಾಂತಿಯುತ. ಅವನ ಮಾತು ಶಾಂತಿಯುತ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಾರ್ಯವು ಶಾಂತಿಯುತ, ಯಾರು ಸತ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿರುವನೋ ಆತನು ಮುಕ್ತನು, ಪರಮ ಶಾಂತನು ಮತ್ತು ಪರಮಜ್ಞಾನಿ.
97. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಅಂಧ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದವನೋ ಯಾರು ಕಾರಣೀಭೂತ ಮೂಲ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು (ನಿಬ್ಬಾಣ) ಅರಿತಿರುವನೋ, ಯಾರು ಎಲ್ಲ ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿರುವನೋ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಹೇತುಗಳನ್ನು (ಬಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ) ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಆಸೆಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿರುವನೋ, ಅಂತಹವನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠನು.
98. ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರಹಂತರು ವಾಸಮಾಡುವರೋ ಅದು ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿರಲಿ, ಕಾಡಾಗಿರಲಿ, ಕಣಿವೆಯಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಬೆಟ್ಟವಾಗಿರಲಿ ಅದು ಬಹಳ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
99. ಅರಣ್ಯವು ಚೈತನ್ಯದಾಯಕವಾದಂತಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಲೋಕಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಆನಂದ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಗಲಾಲಸೆಗಳಿಲ್ಲದವರು ಅಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರುಗಳು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಏಳನೇ ಅರಹಂತ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೮. ಸಹಸ್ರವಗ್ಗೋ

೧೦೦. ಸಹಸ್ರಮಪಿ ಚೇ ವಾಚಾ,
ಅನತ್ಥಪದಸಂಹಿತಾ |
ಏಕಂ ಅತ್ಥಪದಂ ಸೆಯ್ಯೋ,
ಯಂ ಸುತ್ತಾ ಉಪಸಮ್ಮತಿ ||
೧೦೧. ಸಹಸ್ರಮಪಿ ಚೇ ಗಾಥಾ,
ಅನತ್ಥಪದಸಂಹಿತಾ |
ಏಕಂ ಗಾಥಾಪದಂ ಸೆಯ್ಯೋ,
ಯಂ ಸುತ್ತಾ ಉಪಸಮ್ಮತಿ ||
೧೦೨. ಯೋ ಚ ಗಾಥಾ ಸತಂ ಭಾಸೇ,
ಅನತ್ಥಪದಸಂಹಿತಾ |
ಏಕಂ ಧಮ್ಮಪದಂ ಸೆಯ್ಯೋ,
ಯಂ ಸುತ್ತಾ ಉಪಸಮ್ಮತಿ ||
೧೦೩. ಯೋ ಸಹಸ್ರಂ ಸಹಸ್ರೇನ,
ಸಜ್ಞಾಮೇ ಮಾನುಸೇ ಜಿನೇ |
ಏಕಜ್ಞ ಚೇಯ್ಯಮತ್ತಾನಂ,
ಸ ವೇ ಸಜ್ಞಾಮಜುತ್ತಮೋ ||
೧೦೪. ಅತ್ತಾ ಹವೇ ಜಿತಂ ಸೆಯ್ಯೋ,
ಯಾ ಚಾಯಂ ಇತರಾ ಪಜಾ |
ಅತ್ತದನ್ತಸ್ಸ ಪೋಸಸ್ಸ,
ನಿಚ್ಚಂ ಸಜ್ಞಾತಚಾರಿನೋ ||
೧೦೫. ನೇವ ದೇವೋ, ನ ಗನ್ಧಬ್ಬೋ,
ನ ಮಾರೋ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮನಾ |
ಜಿತಂ ಅಪಜಿತಂ ಕಯಿರಾ,
ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಜನ್ತುನೋ ||

8. ಸಾವಿರಗಳ ವರ್ಗ

100. ಅನುಪಯೋಗಿ ಪದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾವಿರ ಮಾತಿಗಿಂತ,
ಕೇಳಿದರೆ ಸಮಾಧಾನ ತರುವ ಒಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಪದ
ಉತ್ತಮವಾದುದು.
101. ಅನುಪಯೋಗಿ ಪದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾವಿರ ಗಾಥೆ (ಪದ್ಯ)
ಗಳಿಗಿಂತ, ಕೇಳಿದರೆ ಸಮಾಧಾನ ತರುವ ಒಂದು
ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಗಾಥೆ ಉತ್ತಮವಾದುದು.
102. ಅರ್ಥರಹಿತವಾದ ಪದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೂರು ಗಾಥೆಗಳನ್ನು
ನುಡಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಕೇಳಿದರೆ ಸಮಾಧಾನ ತರುವ ಧರ್ಮದಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಗಾಥೆ ಉತ್ತಮವಾದುದು.
103. ಒಬ್ಬನು ಸಾವಿರ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಜನರನ್ನು ಗೆದ್ದು
ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಗೆದ್ದವನು
ಮಾತ್ರ ಉತ್ತಮವಾದ ಜಯಶಾಲಿಯು.
- 104-105. ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ವಿಜಯ, ಇತರರ ಮೇಲೆ ಜಯಗಳಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ
ಬಹಳ ಉತ್ತಮ. ಯಾವ ದೇವತೆಯಾಗಲಿ, ಗಂಧರ್ವನಾಗಲಿ,
ಮಾರನಾಗಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಲಿ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ದಮಿಸಿ
ಕೊಂಡಿರುವ, ಎಂದಿಗೂ ಸಂಯಮ ಶೀಲನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಗಳಿಸಿದ
ಜಯವನ್ನು ಅಪಜಯವನ್ನಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.¹⁸

೧೦೬. ಮಾಸೇ ಮಾಸೇ ಸಹಸೇನ,
ಯೋ ಯಚೇಥ ಸತಂ ಸಮಂ |
ಏಕಣ್ಣ ಭಾವಿತತ್ತಾನಂ,
ಮುಹುತ್ತಮಪಿ ಪೂಜಯೇ |
ಸಾಯೇವ ಪೂಜನಾ ಸೆಯ್ಯೋ,
ಯಣ್ಣೇ ವಸ್ಸತಂ ಹುತಂ ||

೧೦೭. ಯೋ ಚೇ ವಸ್ಸತಂ ಜನ್ತು,
ಅಗ್ಗಿಂ ಪರಿಚರೇ ವನೇ |
ಏಕಣ್ಣ ಭಾವಿತತ್ತಾನಂ,
ಮುಹುತ್ತಮಪಿ ಪೂಜಯೇ |
ಸಾ ಯೇವ ಪೂಜನಾ ಸೆಯ್ಯೋ,
ಯಣ್ಣೇ ವಸ್ಸತಂ ಹುತಂ ||

೧೦೮. ಯಂ ಕಿಣ್ಣಿ ಯಿಟ್ಟಂ ವ ಹುತಂ ವ ಲೋಕೇ,
ಸಂವಚ್ಚರಂ ಯಚೇಥ ಪುಣ್ಣಪೇಕ್ಖೋ |
ಸಬ್ಬಮ್ಹಿ ತಂ ನ ಚತುಭಾಗಮೇತಿ,
ಅಭಿವಾದನಾ ಉಜ್ಜುಗತೇಸು ಸೆಯ್ಯೋ ||

೧೦೯. ಅಭಿವಾದನಸೀಲಿಸ್ಸ,
ನಿಚ್ಚಂ ವುಡ್ಡಾಪಚಾಯಿನೋ |
ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಠಾ ವಡ್ಡನ್ನಿ,
ಆಯು ವಣ್ಣೋ ಸುಖಂ ಬಲಂ ||

೧೧೦. ಯೋ ಚ ವಸ್ಸತಂ ಜೇವೇ,
ದುಸ್ಸೀಲೋ ಅಸಮಾಹಿತೋ |
ಏಕಹಂ ಜೇವಿತಂ ಸೆಯ್ಯೋ,
ಸೀಲವನ್ತಸ್ಸ ಝಾಯಿನೋ ||

106. ಒಬ್ಬನು ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೇ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ,
ಸಾವಿರಾರು ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಒಂದೇ ಒಂದು
ಕ್ಷಣಕಾಲ ಚಿತ್ತಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದೇ
ಆದರೆ, ಆ ಪೂಜೆಯು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದ ಯಾಗಕ್ಕಿಂತ
ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಾದುದು.

107. ಒಬ್ಬನು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಪೂಜೆ
ಮಾಡುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ
ಚಿತ್ತಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ,
ಆ ಪೂಜೆಯು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದ ಯಾಗಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ
ಉತ್ತಮವಾದುದು.

108. ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಒಂದು
ವರ್ಷದಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಾಡಿದ ದಾನಾದಿ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳ
ಫಲವು, ಋಜುಗತರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವಂತಹ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ ಕಾರ್ಯ
ಮಾಡಿದಾಗ ಬರುವ ಫಲದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೂ
ಸಮನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

109. ಹಿರಿಯರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಗೌರವಿಸುವ ಮತ್ತು ಸತ್ಕರಿಸುವ
ಶೀಲಾಚಾರ ಉಳ್ಳವನಿಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಯಶೋ
ಮಂಗಳಗಳು ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಅವೆಂದರೆ, ಆಯಸ್ಸು, ಸೌಂದರ್ಯ,
ಸುಖ ಮತ್ತು ಬಲ.

110. ದುಶ್ಶೀಲನಾಗಿ, ಸಂಯಮರಹಿತನಾಗಿ, ನೂರುವರ್ಷ ಬದುಕುವುದ
ಕ್ಕಿಂತ, ಒಂದೇ ಒಂದುದಿನ ಶೀಲವಂತನಾಗಿ, ಧ್ಯಾನಿಯಾಗಿ
ಬದುಕುವುದು ಮೇಲು.

೧೧೧. ಯೋ ಚ ವಸ್ಸಸತಂ ಜೀವೇ,
ದುಪ್ಪಜ್ಞೋ ಅಸಮಾಹಿತೋ |
ಏಕಾಹಂ ಜೀವಿತಂ ಸೇಯ್ಯೋ,
ಪಜ್ಞವ್ವಸ್ತಸ್ಸ ರುಾಯಿನೋ ||

೧೧೨. ಯೋ ಚ ವಸ್ಸಸತಂ ಜೀವೇ,
ಕುಸೀತೋ ಹೀನವೀರಿಯೋ |
ಏಕಾಹಂ ಜೀವಿತಂ ಸೇಯ್ಯೋ,
ವೀರಿಯಮಾರಭತೋ ದಱ್ಠಂ ||

೧೧೩. ಯೋ ಚ ವಸ್ಸಸತಂ ಜೀವೇ,
ಅಪಸ್ಸಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ |
ಏಕಾಹಂ ಜೀವಿತಂ ಸೇಯ್ಯೋ,
ಪಸ್ಸತೋ ಉದಯಬ್ಬಯಂ ||

೧೧೪. ಯೋ ಚ ವಸ್ಸಸತಂ ಜೀವೇ,
ಅಪಸ್ಸಂ ಅಮತಂ ಪದಂ |
ಏಕಾಹಂ ಜೀವಿತಂ ಸೇಯ್ಯೋ,
ಪಸ್ಸತೋ ಅಮತಂ ಪದಂ ||

೧೧೫. ಯೋ ಚ ವಸ್ಸಸತಂ ಜೀವೇ,
ಅಪಸ್ಸಂ ಧಮ್ಮಮುತ್ತಮಂ |
ಏಕಾಹಂ ಜೀವಿತಂ ಸೇಯ್ಯೋ,
ಪಸ್ಸತೋ ಧಮ್ಮಮುತ್ತಮಂ ||

ಸಹಸ್ಸವಗ್ಗೋ ಅಟ್ಟಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

111. ಮೂರ್ಖನಾಗಿ, ಸಂಯಮರಹಿತನಾಗಿ, ನೂರುವರ್ಷ
ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿನ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನಾಗಿ,
ಧ್ಯಾನಿಯಾಗಿ ಬದುಕುವುದು ಮೇಲು.

112. ಸೋವಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಹೀನನಾಗಿ, ನೂರುವರ್ಷ
ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದೇ ಒಂದುದಿನ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗಿ,
ದೃಢತೆಯಿಂದ ಬದುಕುವುದು ಉತ್ತಮವಾದುದು.

113. ಎಲ್ಲವುಗಳೂ ಉನ್ನತಿ ಮತ್ತು ಅವನತಿ ಹೊಂದುವಂಥವೇ ಎಂದು
ಅರಿಯದೆ ನೂರು ವರ್ಷ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಒಂದೇ ಒಂದುದಿನ
ಎಲ್ಲವುಗಳು ಉನ್ನತಿ ಮತ್ತು ಅವನತಿ ಹೊಂದುವವು ಎಂದು
ಅರಿತು ಬದುಕುವುದು ಮೇಲು.

114. ಮರಣವಿರದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ನೂರುವರ್ಷ
ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಒಂದೇ ದಿನ ಮರಣವಿರದ ಸ್ಥಿತಿಯ
ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅರಿತು ಬದುಕುವುದು ಉತ್ತಮವಾದುದು.

115. ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯದೆ, ನೂರುವರ್ಷ
ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಒಂದೇ ಒಂದುದಿನ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮವನ್ನು
ಅರಿತು ಬದುಕುವುದು ಲೇಸು.

ಎಂಟನೇ ಸಾವಿರಗಳ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೯. ಪಾಪವಗ್ಗೋ

೧೧೬. ಅಭಿತ್ಥರೇಠ ಕಲ್ಯಾಣೇ,
ಪಾಪ ಚಿತ್ತಂ ನಿವಾರಯೇ |
ದನ್ಧಜ್ಜಿ ಕರೋತೋ ಪುಣ್ಣಂ,
ಪಾಪಸ್ಸಿಂ ರಮತೀ ಮನೋ ||
೧೧೭. ಪಾಪಜ್ಜೇ ಪುರಿಸೋ ಕಯಿರಾ,
ನ ನಂ ಕಯಿರಾ ಪುನಪ್ಪನಂ |
ನ ತಮ್ಮಿ ಭನ್ದಂ ಕಯಿರಾಠ,
ದುಕ್ಖೋ ಪಾಪಸ್ಸ ಉಚ್ಚಯೋ ||
೧೧೮. ಪುಣ್ಣಜ್ಜೇ ಪುರಿಸೋ ಕಯಿರಾ,
ಕಯಿರಾ ನಂ ಪುನಪ್ಪನಂ |
ತಮ್ಮಿ ಭನ್ದಂ ಕಯಿರಾಠ,
ಸುಖೋ ಪುಣ್ಣಸ್ಸ ಉಚ್ಚಯೋ ||
೧೧೯. ಪಾಪೋಪಿ ಪಸ್ಸತಿ ಭದ್ರಂ,
ಯಾವ ಪಾಪಂ ನ ಪಚ್ಚತಿ |
ಯದಾ ಚ ಪಚ್ಚತಿ ಪಾಪಂ,
ಅಥ ಪಾಪೋ ಪಾಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ||
೧೨೦. ಭದ್ರೋಪಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪಾಪಂ,
ಯಾವ ಭದ್ರಂ ನ ಪಚ್ಚತಿ |
ಯದಾ ಚ ಪಚ್ಚತಿ ಭದ್ರಂ,
ಅಥ ಭದ್ರೋ ಭದ್ರಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ||

9. ಪಾಪ ವರ್ಗ

116. ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗು, ಪಾಪಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಡೆ, ಯಾರು ಪುಣ್ಯಮಾಡಲು ಆಲಸಿಯಾಗುವನೋ, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಪಾಪ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸುವುದು.
117. ಒಬ್ಬನು ಒಮ್ಮೆ ಪಾಪ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷಪಡುವುದು ಬೇಡ. ಏಕೆಂದರೆ ಪಾಪದ ಜಮಾವಣೆಯಿಂದ ದುಃಖ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
118. ಒಬ್ಬನು ಒಮ್ಮೆ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಾಡಲಿ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷಪಡಲಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಪುಣ್ಯದ ಜಮಾವಣೆಯಿಂದ ಸುಖ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
119. ಪಾಪವು ಪಕ್ಷವಾಗುವವರೆಗೆ, ಪಾಪಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದೇ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಪಾಪವು ಪಕ್ಷ (ಫಲ)ವಾಗುವುದೋ, ಆಗ ಪಾಪಿಯು ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಪಾಪಕಾರ್ಯ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.
120. ಪುಣ್ಯವು ಪಕ್ಷವಾಗುವವರೆಗೆ, ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ ಎಂದೇ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಪುಣ್ಯವು ಪಕ್ಷ (ಫಲ)ವಾಗುವುದೋ, ಆಗ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವನು ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

೧೨೧. ಮಾಮಜ್ಜೇಠ ಪಾಪಸ್ಸ,
ನ ಮನ್ತಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ |
ಉದಬಿನ್ದು ನಿಪಾತೇನ,
ಉದುಕುಮ್ಮೋಪಿ ಪೂರತಿ |
ಬಾಲೋ ಪೂರತಿ ಪಾಪಸ್ಸ,
ಛೋಕಂ ಛೋಕಮ್ಪಿ ಆಚಿನಂ ||

೧೨೨. ಮಾಮಜ್ಜೇಠ ಪುಣ್ಣಸ್ಸ,
ನ ಮನ್ತಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ |
ಉದಬಿನ್ದು ನಿಪಾತೇನ,
ಉದುಕುಮ್ಮೋಪಿ ಪೂರತಿ |
ಧೀರೋ ಪೂರತಿ ಪುಣ್ಣಸ್ಸ,
ಛೋಕಂ ಛೋಕಮ್ಪಿ ಆಚಿನಂ ||

೧೨೩. ವಾಣಿಜೋವ ಭಯಂ ಮಗ್ಗಂ,
ಅಪ್ಪಸತ್ತೋ ಮಹದ್ಧನೋ |
ವಿಸಂ ಜೀವಿತುಕಾಮೋವ,
ಪಾಪಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜಯೇ ||

೧೨೪. ಪಾಣಿಮ್ಹಿ ಚೇ ವಠೋ ನಾಸ್ಸ,
ಹರೇಯ್ಯ ಪಾಣಿನಾ ವಿಸಂ |
ನಾಬ್ಬಣಂ ವಿಸಮನ್ವೇತಿ,
ನತ್ತಿ ಪಾಪಂ ಅಕುಬ್ಬತೋ ||

೧೨೫. ಯೋ ಅಪ್ಪದುಟ್ಟಸ್ಸ ನರಸ್ಸ ದುಸ್ಸತಿ,
ಸುದ್ಧಸ್ಸ ಪೋಸಸ್ಸ ಅನಜ್ಞಣಸ್ಸ |
ತಮೇವ ಬಾಲಂ ಪಚ್ಚೇತಿ ಪಾಪಂ,
ಸುಖಮೋ ರಚೋ ಪಟಿವಾತಂವ ಖಿತ್ತೋ ||

121. 'ನನಗೆ ಅದು (ಪಾಪವು) ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಪಾಪವನ್ನು ಅಲ್ಪವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಒಂದೊಂದೇ ಹನಿ ಹನಿ ಬಿದ್ದು ನೀರಿನ ಪಾತ್ರ ಕೂಡ ತುಂಬುವುದು. ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಮೂರ್ಖನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೇ ಪಾಪವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪಾಪದಿಂದ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತುಂಬಿಹೋಗುವನು.

122. 'ನನಗೆ ಅದು (ಪುಣ್ಯವು) ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಪವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಒಂದೊಂದೇ ಹನಿ ಹನಿ ಬಿದ್ದು ನೀರಿನ ಪಾತ್ರ ಕೂಡ ತುಂಬುವುದು. ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಜಾಣನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೇ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತುಂಬಿಹೋಗುವನು.

123. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ರಕ್ಷಣಾ ಬಲವಿದ್ದು ಅಪಾರ ಧನವಿರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು, ಅಪಾಯದ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ, ಅಥವಾ ಜೀವದಿಂದಿರಲು ಬಯಸುವವನು ವಿಷವನ್ನು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ, ಪಾಪವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು.

124. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಾಯವಿರದಿದ್ದಾಗ ವಿಷವನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಒಯ್ಯಬಹುದು. ಗಾಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವವನನ್ನು ವಿಷವು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದು. ಪಾಪ ಮಾಡದವನಿಗೆ ಕೆಡುಕಿಲ್ಲ.

125. ಹೇಗೆ ಎದುರು ಗಾಳಿಗೆ ಎಸೆದ ಪುಡಿ ಧೂಳು ತಿರುಗಿ ಬೀಳುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ, ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಮತ್ತು ಕುಂದಿಲ್ಲದವನ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ಖನು ಎಸಗಿದ ಪಾಪವು ಅವನ ಮೇಲೆಯೇ ಎರಗಿಬೀಳುತ್ತದೆ.

೧೨೬. ಗಬ್ಬಮೇಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ,
ನಿರಯಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಿನೋ |
ಸಗ್ಗಂ ಸುಗತಿನೋ ಯನ್ತಿ,
ಪರಿನಿಬ್ಬನ್ತಿ ಅನಾಸವಾ ||

೧೨೭. ನ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ನ ಸಮುದ್ಧಮಜ್ಞೇ,
ನ ಪಬ್ಬತಾನಂ ವಿವರಂ ಪವಿಸ್ಸ |
ನ ವಿಜ್ಞತೀ ಸೋ ಜಗತಿಪ್ಪದೇಸೋ,
ಯತ್ಥಟ್ಟಿತೋ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯ ಪಾಪಕಮ್ಮಾ ||

೧೨೮. ನ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ನ ಸಮುದ್ಧಮಜ್ಞೇ,
ನ ಪಬ್ಬತಾನಂ ವಿವರಂ ಪವಿಸ್ಸ |
ನ ವಿಜ್ಞತೀ ಸೋ ಜಗತಿಪ್ಪದೇಸೋ,
ಯತ್ಥಟ್ಟಿತಂ ನಪ್ಪಸಹೇಯ್ಯ ಮಚ್ಚು ||

ಪಾಪವಗ್ಗೋ ನವಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

126. ಕೆಲವರು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯುವರು. ಪಾಪ ಮಾಡಿದವರು ನರಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವರು, ಸಜ್ಜನರು ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ, ಆಸವಗಳಿಲ್ಲದವರು ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

127. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪರ್ವತಗಳ ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದರಾಗಲೀ, ಪಾಪ ಮಾಡಿದವನು ಅದರ ಫಲದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ನೆಲೆಯೂ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

128. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪರ್ವತಗಳ ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದರಾಗಲೀ, ಮರಣದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಯಾವ ನೆಲೆಯೂ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಒಂಭತ್ತನೇ ಪಾಪ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೧೦. ದಂಡವಗ್ಗೋ

೧೨೯. ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ನಿ ದಣ್ಣಸ್ಸ,
ಸಬ್ಬೇ ಭಾಯನ್ನಿ ಮಚ್ಚುನೋ |
ಅತ್ತಾನಂ ಉಪಮಂ ಕತ್ತಾ,
ನ ಹನೇಯ್ಯ ನ ಘಾತಯೇ ||

೧೩೦. ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ನಿ ದಣ್ಣಸ್ಸ,
ಸಬ್ಬೇಸಂ ಜೀವಿತಂ ಪಿಯಂ |
ಅತ್ತಾನಂ ಉಪಮಂ ಕತ್ತಾ,
ನ ಹನೇಯ್ಯ ನ ಘಾತಯೇ ||

೧೩೧. ಸುಖಿಕಾಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ,
ಯೋ ದಣ್ಣೇನ ವಿಹಿಂಸತಿ |
ಅತ್ತನೋ ಸುಖಮೇಸಾನೋ,
ಪೇಚ್ಚ ಸೋ ನ ಲಭತೇ ಸುಖಂ ||

೧೩೨. ಸುಖಿಕಾಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ,
ಯೋ ದಣ್ಣೇನ ನ ಹಿಂಸತಿ |
ಅತ್ತನೋ ಸುಖಮೇಸಾನೋ,
ಪೇಚ್ಚ ಸೋ ಲಭತೇ ಸುಖಂ ||

೧೩೩. ಮಾವೋಚ ಫರುಸಂ ಕಞ್ಞಿ
ವುತ್ತಾ ಪಟಿವದೇಯ್ಯ ತಂ |
ದುಕ್ಖಾ ಹಿ ಸಾರವ್ವುಕಥಾ,
ಪಟಿದಣ್ಣಾ ಪುಸೇಯ್ಯ ತಂ ||

10. ಹಿಂಸೆಯ ವರ್ಗ

129. ಹಿಂಸೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಡುಗುವರು. ಮರಣಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೆದರುವರು. ತನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಇತರರು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಯಾರು ಇತರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಿಸಬಾರದು.

130. ಹಿಂಸೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಡುಗುವರು, ಜೀವದಿಂದಿರಲು ಎಲ್ಲರೂ ಬಯಸುವರು, ತನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಇತರರು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಯಾರು ಇತರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಿಸಬಾರದು.

131. ಸುಖವನ್ನೇ ಬಯಸುವವು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು. ತಾನೂ ಸಹ ಸುಖವನ್ನೇ ಬಯಸುವವನಾಗಿ ಸುಖ ಬಯಸುವ ಇತರ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವವನು ಮುಂದೆ ಸುಖಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

132. ಸುಖವನ್ನೇ ಬಯಸುವವು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು. ತಾನೂ ಸಹ ಸುಖವನ್ನೇ ಬಯಸುವವನಾಗಿ, ಸುಖ ಬಯಸುವ ಇತರ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದವನು, ಮುಂದೆ ಸುಖ ಪಡೆಯುವನು.

133. ಯಾರಿಗೂ ಕಟು ನುಡಿ ಆಡಬೇಡ, ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡವರು, ಅಂತಹ ನುಡಿಗಳಿಂದಲೇ ಎದುರು ನುಡಿವರು, ಕೋಪದ ಮಾತು ನೋವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಕಾರದ ಚಿಂತೆ ತುಂಬಿ ಕಾಡುತ್ತದೆ.

೧೩೪. ಸಚೇ ನೇರೇಸಿ ಅತ್ತಾನಂ,
ಕಂಸೋ ಉಪಹತೋ ಯಥಾ |
ಏಸ ಪತ್ತೋಸಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ,
ಸಾರಮ್ಭೋ ತೇ ನ ವಿಜ್ಞತಿ ||

೧೩೫. ಯಥಾ ದಣ್ಣೇನ ಗೋಪಾಲೋ,
ಗಾವೋ ಪಾಚೇತಿ ಗೋಚರಂ |
ಏವಂ ಜರಾ ಚ ಮಚ್ಚು ಚ,
ಆಯುಂ ಪಾಚೇನ್ನಿ ಪಾಣನಂ ||

೧೩೬. ಅಥ ಪಾಪಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ,
ಕರ ಬಾಲೋ ನ ಬುಜ್ಞತಿ |
ಸೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹಿ ದುಮ್ಮೇಧೋ,
ಅಗ್ಗಿವಡ್ಧೋವ ತಪ್ಪತಿ ||

೧೩೭. ಯೋ ದಣ್ಣೇನ ಅದಣ್ಣೇಸು,
ಅಪ್ಪದುಟ್ಟೇಸು ದುಸ್ಸತಿ |
ದಸನ್ನಿಷ್ಟತರಂ ತಾನಂ,
ಖಿಪ್ಪಮೇವ ನಿಗಚ್ಛತಿ ||

೧೩೮. ವೇದನಂ ಫರುಸಂ ಚಾನಿಂ,
ಸರೀರಸ್ಸ ಚ ಭೇದನಂ |
ಗರುಕಂ ವಾಪಿ ಅಬಾಧಂ,
ಚಿತ್ತಕ್ಷೇಪಣ್ಣ ಪಾಪುಣೇ ||

೧೩೯. ರಾಜತೋ ವಾ ಉಪಸಗ್ಗಂ,
ಅಬ್ಬಕ್ಖಾನಣ್ಣ ದಾರುಣಂ |
ಪರಿಕ್ಖಯಣ್ಣ ಇಗಾತೀನಂ,
ಭೋಗಾನಣ್ಣ ಫಭಜ್ಜುರಂ ||

೧೪೦. ಅಥವಾಸ್ಸ ಅಗಾರಾನಿ, ಅಗ್ಗಿ ಡಹತಿ ಪಾವಕೋ |
ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ದುಪ್ಪಇಷ್ಟೋ, ನಿರಯಂ ಸೋಪಪಜ್ಜತಿ ||

134. ಒಡೆದು ಹೋದ ಗಂಟಿಯ ಹಾಗೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡದೇ, ನಿನ್ನ ನೀನು ನಿಶ್ಚಬ್ಧವಾಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೇ ಆದರೆ, ನೀನು ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ ಹಾಗೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಹಗೆತನ ಎಂಬುದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

135. ಹೇಗೋ ದನ ಕಾಯುವವನು, ದನಗಳನ್ನು ಮೇವಿರುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ಅಟ್ಟುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಮುದಿತನ ಮತ್ತು ಮರಣ, ಆಯು ಜೀವ ಇರುವ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಜನ್ಮದಿಂದ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟುತ್ತವೆ.

136. ಮೂರ್ಖನೊಬ್ಬನು ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಅವುಗಳ ಹಾನಿಕಾರತೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಬೆಂಕಿ, ಹತ್ತಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಸುಡುವಂತೆ, ಆ ಮೂರ್ಖನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ತಾನು ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

137-140. ಯಾರು ದಂಡಿಸಬಾರದವನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವನೋ, ತಪ್ಪು ಮಾಡದವನನ್ನು ನೋಯಿಸುವನೋ ಅಂತಹವನು ಬಹಳ ಬೇಗನೆ ಈ ಹತ್ತು ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ನೋವು ಅಥವಾ ತೀವ್ರ ಅಪಘಾತ, ಶರೀರ ಅಪಘಾತ, ಕಡುತರವಾದ ಕಾಯಿಲೆ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ಬೇನೆ, ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಪೀಡನೆ, ಅಥವಾ ದಾರುಣವಾದ ಆಪಾದನೆ, ಬಂಧು-ಬಳಗದವರ ಸಾವು ಅಥವಾ ಸಂಪತ್ತಿನ ನಾಶ ಅಥವಾ ಭೀಕರ ಬೆಂಕಿ ದುರಂತದಿಂದ ಮನೆಗಳ ನಾಶ, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಶರೀರ ಇಲ್ಲವಾದ ಮೇಲೆ ಆ ಮೂರ್ಖ ಮನುಷ್ಯನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಮರು ಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

೧೪೧. ನ ನಗ್ಗ ಚರಿಯಾ ನ ಜಟಾ ನ ಪಜ್ಜಾ,
ನಾನಾಸಕಾ ಧಣ್ಣಿಲಸಾಯಿಕಾ ವಾ |
ರಚೋಜಲ್ಲಂ ಉಕ್ಕುಟಕಪ್ಪಧಾನಂ,
ಸೋಧೇನ್ತಿ ಮಚ್ಚಂ ಅವಿತಿಣ್ಣಕಚ್ಚಂ ||
೧೪೨. ಅಲಂಜ್ಞತೋ ಚೇಪಿ ಸಮಂ ಚರೇಯ್ಯ,
ಸನ್ನೋ ದನ್ನೋ ನಿಯತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ |
ಸಬ್ಬೇಸು ಭೂತೇಸು ನಿಧಾಯ ದಣ್ಣಂ,
ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸೋ ಸಮಣೋ ಸ ಭಿಕ್ಷು ||
೧೪೩. ಹಿರೀನಿಸೇಧೋ ಪುರಿಸೋ,
ಕೋಚಿ ಲೋಕಸ್ಥಿ ವಿಜ್ಜತಿ |
ಯೋ ನಿದ್ಧಂ ಅಪಬೋಧೇತಿ,
ಅಸ್ಸೋ ಭದ್ರೋ ಕಸಾಮಿವ ||
೧೪೪. ಅಸ್ಸೋ ಯಥಾ ಭದ್ರೋ ಕಸಾನಿವಿಚ್ಛೋ,
ಆತಾಪಿನೋ ಸಂವೇಗಿನೋ ಭವಾಥ |
ಸದ್ಧಾಯ ಸೀಲೇನ ಚ ವೀರಿಯೇನ ಚ,
ಸಮಾಧಿನಾ ಧಮ್ಮ ವಿನಿಚ್ಛಯೇನ ಚ |
ಸಮ್ಪನ್ನವಿಜ್ಞಾಚರಣಾ ಪತಿಸ್ಸತಾ,
ಜಹಿಸ್ಸಥ ದುಕ್ಖಮಿದಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ||
೧೪೫. ಉದಕಣ್ಣಿ ನಯನ್ತಿ ನೇತ್ತಿಕಾ,
ಉಸುಕಾರಾ ನಮಯನ್ತಿ ತೇಜನಂ |
ದಾರುಂ ನಮಯನ್ತಿ ತಚ್ಚಿಕಾ,
ಅತ್ತಾನಂ ದಮಯನ್ತಿ ಸುಬ್ಬತಾ ||
ದಂಡವಗ್ಗ ದಸಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

141. ಬಟ್ಟಿ ಧರಿಸದೆ ತಿರುಗುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ಜಟಿಯನ್ನು ಬಿಡುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ಕೊಳಕಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದಾಗಲೀ, ಉಪವಾಸ ಇರುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ದೂಳು ಮತ್ತು ಭಸ್ಮಗಳನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ಹಿಮ್ಮಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂರುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ಸಂಶಯದಿಂದ ದೂರನಾಗಿರದ ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ಜೀವಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ.
142. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನಾದರೆ, ಸಂಯಮಿಯಾದರೆ, ನಿಯಮಾನುಸಾರಿಯಾದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನಾದರೆ, ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನಾದರೆ ಅಂತಹವನು ಮಾತ್ರ ನಿಜಕ್ಕೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಶ್ರಮಣ ಅಥವಾ ಭಿಕ್ಷು.
143. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬನು, ವಿನಯಶೀಲನಾದಂತಹವನು, ಉತ್ತಮವಾದ ಕುದುರೆಯು ಸಾರಥಿಯ ಚಾಟಿಯ ಎಟನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ನಡೆಯುವುದೋ ಹಾಗೆ ಅವನು ನಿಂದನೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
144. ಉತ್ತಮವಾದ ಕುದುರೆಯು ಚಾಟಿ ಸೋಕಿದ ಕೂಡಲೇ ಹೇಗೆ ಚುರುಕಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆ ಯತ್ನಶೀಲನಾಗಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದಿವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾವಂತನಾಗಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ, ಶೀಲದಿಂದ, ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ, ಧ್ಯಾನಸಾಧನೆಯಿಂದ, ಸತ್ಯದರ್ಶನದಿಂದ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯ ಗುಣದ ಸಂಪನ್ನತೆಯಿಂದ ನಿರಂತರ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ, ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಈ ದುಃಖವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವನು.
145. ನೀರಗಂಟಿಯು ನೀರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಿಲ್ಲುಗಾರನು ಬಾಣದ ಅಂಬನ್ನು ನೇರವಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಡಗಿಯು ಮರದ ತುಂಡನ್ನು ಆಕಾರಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯವರು ತಮ್ಮನ್ನು ದಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
ಹತ್ತನೇ ಹಿಂಸೆಯ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೧೧. ಜರಾವಗೋ

೧೪೬. ಕೋ ನು ಹಾಸೋ ಕಿಮಾನನ್ನೋ,
ನಿಚ್ಚಂ ಪಜ್ಜಲಿತೇ ಸತಿ |
ಅನ್ಧಕಾರೇನ ಓನದ್ಧಾ,
ಪದೀಪಂ ನ ಗವೇಸಥ ||

೧೪೭. ಪಸ್ಸ ಚಿತ್ತಕತಂ ಬಿಷ್ಟಂ
ಅರುಕಾಯಂ ಸಮುಸ್ಸಿತಂ |
ಆತುರಂ ಬಹುಸಜ್ಜಪ್ಪಂ,
ಯಸ್ಸ ನತ್ತಿ ಧುವಂ ತಿತಿ ||

೧೪೮. ಪರಿಜಿಣ್ಣಮಿದಂ ರೂಪಂ,
ರೋಗನೀಳಂ ಪಭಜ್ಜುರಂ |
ಭಿಜ್ಜತಿ ಪೂತಿಸನ್ನೇಹೋ,
ಮರಣಸ್ತಜ್ಜಿ ಜೀವಿತಂ ||

೧೪೯. ಯಾನಿಮಾನಿ ಅಪತ್ಥಾನಿ,
ಅಲಾಬೂನೇವ ಸಾರದೇ |
ಕಾಪೋತಕಾನಿ ಅಟ್ಟೀನಿ,
ತಾನಿ ದಿಸ್ಸಾನ ಕಾ ರತಿ ||

೧೫೦. ಅಟ್ಟೀನಂ ನಗರಂ ಕತಂ,
ಮಂಸಲೋಹಿತಲೇಪನಂ |
ಯತ್ಥಾ ಜರಾ ಚ ಮಚ್ಚು ಚ,
ಮಾನೋ ಮಕ್ಖೋ ಚ ಓಹಿತೋ ||

11. ಮುದಿತನದ ವರ್ಗ

146. ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಸದಾ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ನಗು ಏತಕ್ಕೆ? ಈ ಆನಂದ ಏತರದು? ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗಿರುವ ನೀನು, ಬೆಳಕನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಿಲ್ಲವೆ?

147. ಈ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡು - ಇದು ಬಣ್ಣದ ಶಿಲ್ಪ, ರಾಶಿ ಒಟ್ಟಿರುವ ಹುಣ್ಣುಗಳ ಗುಂಪು, ಸತ್ವಹೀನವಾದದ್ದು, ಬಯಕೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವಂತಹದು- ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುವು ಉಳಿಯುವಂಥಾದ್ದಲ್ಲ, ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ.

148. ಈ ಶರೀರವು ಜೀರ್ಣವಾಗುವುದು, ರೋಗಗಳ ಗೂಡು, ಉದುರಿ ಹೋಗುವ ನಿರ್ಮಿತಿ, ಹೊಲಸು ತುಂಬಿದ ಈ ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆಯು, ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಮರಣದಲ್ಲಿ ಇದು ಅಂತ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

149. ಈ ಪಾರಿವಾಳ ಪಕ್ಷಿಯ ಬಣ್ಣದ ಹಾಗಿರುವ ಈ ಮೂಳೆಗಳು, ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಒಣಗಿದ ಸೋರೆ ಬುರುಡೆಗಳಂತಿದೆ. ಹಾಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡೂ, ಹೇಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು.

150. ಈ ಶರೀರವೆಂಬ ನಗರವು ಮೂಳೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು, ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳಿಂದ ಲೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಮುದಿತನ, ಮರಣ, ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಅಸೂಯೆ ನೆಲೆಸಿವೆ.

೧೫೧. ಜೀರನ್ನಿ ವೇ ರಾಜರಥಾ ಸುಚಿತ್ತಾ,
ಅಥೋ ಸರೀರಂ ಪಿ ಜರಂ ಉಪೇತಿ |
ಸತಂಜ್ಞ ಧರ್ಮೋ ನೋ ಜರಂ ಉಪೇತಿ,
ಸನ್ನೋ ಹವೇ ಸಬ್ಬಿ ಪವೇದಯನ್ನಿ ||

೧೫೨. ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಾಯಂ ಪುರಿಸೋ,
ಬಲಿಬದ್ಧೋವ ಜೀರತಿ |
ಮಂಸಾನಿ ತಸ್ಸ ವಡ್ಧನ್ನಿ,
ಪಂಜ್ಞಾ ಸತ್ತ ನ ವಡ್ಧತಿ ||

೧೫೩. ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರಂ,
ಸನ್ನಾವಿಸ್ಸಂ ಅನಿಬ್ಬಿಸಂ |
ಗಹಕಾರಂ ಗವೇಸನ್ನೋ,
ದುಕ್ಖಾ ಜಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ||

೧೫೪. ಗಹಕಾರಕ ದಿಟ್ಟೋಸಿ,
ಪುನ ಗೇಹಂ ನ ಕಾಹಸಿ |
ಸಬ್ಬಾ ತೇ ಫಾಸುಕಾ ಭಗ್ಗಾ,
ಗಹಕೂಟಂ ವಿಸಜ್ಜತಂ |
ವಿಸಜ್ಜಾರಗತಂ ಚಿತ್ತಂ,
ತಣ್ಣಾನಂ ಖಿಯಮಜ್ಜಗಾ ||

೧೫೫. ಅಚರಿತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,
ಅಲದ್ಧಾ ಯೋಬ್ಬನೇ ಧನಂ |
ಜಿಣ್ಣಿಕೋಜ್ಜಾವ ರ್ಝಾಯನ್ನಿ,
ಖೀಣಮಚ್ಛೇವ ಪಲ್ಲಲೇ ||

೧೫೬. ಅಚರಿತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,
ಅಲದ್ಧಾ ಯೋಬ್ಬನೇ ಧನಂ |
ಸೇನ್ನಿ ಚಾಪಾತಿಖೀಣಾವ,
ಪುರಾಣಾತಿ ಅನುತ್ಥಾನಂ ||

ಜರಾವಗ್ಗೋ ಏಕಾದಸಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

151. ಭವ್ಯವಾದ ರಾಜರಥಗಳೂ ಕೂಡ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.
ಅಂತೆಯೇ ಈ ಶರೀರಕ್ಕೂ ಮುಪ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಜ್ಜನರ
ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮುಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಜ್ಜನರು ಇತರ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ
ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವರು.

152. ಎತ್ತಿಗೂ ವಯಸ್ಸಾಗುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಪಜ್ಞನಾದ
ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಮುದಿತನ ಬರುವುದು. ಆಗ ಕೇವಲ ಅವನ
ಮಾಂಸ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆ
ಬೆಳೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

153. ಈ ಸಂಸಾರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಬಾರಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಈ ಮನೆಯೆಂಬ
ಈ ಜೀವನವನ್ನು ಕಟ್ಟುವವನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅಲೆದಾಡಿದ್ದೇನೆ.
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವುದು ತುಂಬಾ ದುಃಖಕರ.

154. ಮನೆ ಕಟ್ಟುವವನೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದಾಯಿತು ಮತ್ತೆ ನೀನು
ಮನೆ ಕಟ್ಟಲಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ತೊಲೆ ನಿಲುವುಗಳೆಲ್ಲಾ
ಚೂರಾಗಿವೆ. ಮನೆಯ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭ ಮುರಿದಿದೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು
ನಿಯಮಾಧೀನವಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿದೆ. ಮತ್ತು ನಾನು ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು
ನಾಶಮಾಡಿ ಜಯ ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇನೆ.¹⁹

155. ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಣ ಜೀವನವನ್ನು ಪಾಲಿಸದವನು ಅಥವಾ
ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸದವನು, ಮೀನುಗಳಿಲ್ಲದ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮುದಿ
ಕೊಕ್ಕರೆಯಂತೆ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕೊರಗುತ್ತಾನೆ.

156. ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಣ ಜೀವನವನ್ನು ಪಾಲಿಸದವನು ಅಥವಾ
ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸದವನು, ಸರಿಯಿರದ ಹಳೆಯ ಬಾಣಗಳಂತೆ
ಅಪ್ರಯೋಜಕನಾಗಿ ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಹಲುಬುತ್ತಾ ಮುದಿಯಾಗಿ
ಬಿದ್ದಿರುವನು.

ಹನ್ನೊಂದನೇ ಮುದಿತನದ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೧೨. ಅತ್ತವಗ್ಗೋ

೧೫೭. ಅತ್ತಾನಙ್ಗೇ ಪಿಯಂ ಜಙ್ಘಾ,
ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ನಂ ಸುರಕ್ಖಿತಂ |
ತಿಣ್ಣಂ ಅಙ್ಘತ್ತರಂ ಯಾಮಂ,
ಪಟಿಜಗ್ಗೇಯ್ಯ ಪಣ್ಣಿತೋ ||

೧೫೮. ಅತ್ತಾನಮೇವ ಪಠಮಂ,
ಪತಿರೂಪೇ ನಿವೇಸಯೇ |
ಅಥಙ್ಘಮನುಸಾಸೇಯ್ಯ,
ನ ಕಿಲಿಸ್ಸೇಯ್ಯ ಪಣ್ಣಿತೋ ||

೧೫೯. ಅತ್ತಾನಂ ಚೇ ತಥಾ ಕಯಿರಾ,
ಯಥಾಙ್ಘಮನುಸಾಸತಿ |
ಸುದನ್ನೋ ವತ ದಮೇಥ,
ಅತ್ತಾ ಹಿ ಕಿರ ದುದ್ದಮೋ ||

೧೬೦. ಅತ್ತಾ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ನಾಥೋ,
ಕೋ ಹಿ ನಾಥೋ ಪರೋ ಸಿಯಾ |
ಅತ್ತನಾ ಹಿ ಸುದನ್ನೇನ,
ನಾಥಂ ಲಭತಿ ದುಲ್ಲಭಂ ||

೧೬೧. ಅತ್ತನಾ ಹಿ ಕತಂ ಪಾಪಂ,
ಅತ್ತಜಂ ಅತ್ತ ಸಮ್ಭವಂ |
ಅಭಿಮನ್ನತಿ ದುಮ್ಮೇಧಂ,
ವಜಿರಂ ವಸ್ಮಮಯಂ ಮಣಿಂ ||

12. ತನ್ನ ವರ್ಗ

157. ಬಹುವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರಿಯನೆಂದು ತಿಳಿಯುವವನು, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜಾಣನಾದವನು ರಾತ್ರಿಯ ಮೂರು ಜಾವಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಜಾಗರೂಕ ನಾಗಿರಬೇಕು.²⁰

158. ಮೊದಲಿಗೆ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅವನು ಇತರರಿಗೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂಥ ಜಾಣನು ನಿಂದೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

159. ಒಬ್ಬನು ತಾನು ಇತರರಿಗೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಮೊದಲು ತಾನೇ ಪಾಲಿಸಿರಬೇಕು. ಒಬ್ಬನು ಇತರರಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ಮೊದಲು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸಂಯಮಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ದಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟಕರ.

160. ಒಬ್ಬನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಆತನೇ ಯಜಮಾನ, ಬೇರೆಯವರು ಹೇಗೆತಾನೆ ಕಾಪಾಡುವ ಒಡೆಯರಾದರು? ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಸಂಯಮ ಪಡೆದಿರುವವನು, ದುರ್ಲಭವಾದ, ಗಳಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದ ತನ್ನ ಒಡೆತನದ ಹಿರಿಮೆಗಳಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

161. ಮೂರ್ಖನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು, ಅವನಿಂದಲೇ ಆಗಿರುವಂತಹುದು. ಅವನಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗಿರುವಂತಹುದು ಮತ್ತು ಅವನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವಂತಹುದು. ಅದು ಅವನನ್ನು ವಜ್ರವು ಕಠಿಣವಾದ ಮಣಿಯನ್ನು ಅರೆಯುವಂತೆ, ಅರೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ.

೧೬೨. ಯಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ನದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ,
ಮಾಲುವಾ ಸಾಲಮಿವೋತ್ಥತಂ |
ಕರೋತಿ ಸೋ ತಥತ್ತಾನಂ,
ಯಥಾ ನಂ ಇಚ್ಛತೀ ದಿಸೋ ||

೧೬೩. ಸುಕರಾನಿ ಅಸಾಧೂನಿ,
ಅತ್ತನೋ ಅಹಿತಾನಿ ಚ |
ಯಂ ವೇ ಹಿತಜ್ಞ ಸಾಧುಜ್ಞ,
ತಂ ವೇ ಪರಮದುಕ್ತರಂ ||

೧೬೪. ಯೋ ಸಾಸನಂ ಅರಹತಂ,
ಅರಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಜೀವಿನಂ |
ಪಟಿಕೋಸತಿ ದುಮ್ಮೇಧೋ,
ದಿಟ್ಟಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಾಪಿಕಂ |
ಫಲಾನಿ ಕಟ್ಟಕಸ್ಸೇವ,
ಅತ್ತಘಾತಾಯ ಪಲ್ಲತಿ ||

೧೬೫. ಅತ್ತನಾ ಹಿ ಕತಂ ಪಾಪಂ,
ಅತ್ತನಾ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತಿ |
ಅತ್ತನಾ ಅಕತಂ ಪಾಪಂ,
ಅತ್ತನಾವ ವಿಸುಬ್ಬತಿ |
ಸುದ್ಧಿ ಅಸುದ್ಧಿ ಪಚ್ಚತ್ತಂ,
ನಾಇಲ್ಲೋ ಅಜ್ಞಂ ವಿಸೋಧಯೇ ||

೧೬೬. ಅತ್ತದತ್ತಂ ಪರತ್ಥೇನ,
ಬಹುನಾಪಿ ನ ಹಾಪಯೇ |
ಅತ್ತದತ್ತಮಭಿಜ್ಞಾಯ,
ಸದತ್ತಪಸುತೋ ಸಿಯಾ ||

ಅತ್ತವಗ್ಗೋ ದ್ವಾದಸಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

162. ಮಾಲುವಾ ಬಳ್ಳಿಯು ಸಾಲ ಮರವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು,
ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುವಂತೆ, ದುಶ್ಚೀಲನಾದವನಿಗೆ, ಅವನ ಕರ್ಮಗಳೇ
ಮುಳುವಾಗುತ್ತವೆ. ಆತನ ಶತ್ರು ಅವನ ನಾಶ ಬಯಸುವ ಹಾಗೆ,
ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಾಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

163. ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮತ್ತು ತನಗೆ ಅಹಿತವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು
ಸುಲಭ. ಆದರೆ ತನಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು
ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸಕರ.

164. ಯಾರು ತನ್ನ ವಿಪರೀತವಾದ ವಿಚಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ,
ಅರಹಂತರ, ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವವರ
ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಹಳಿಯುವರೋ, ಅಂತಹ ಮೂರ್ಖರು,
ಬಿದಿರಿನಂತೆ, ತನ್ನನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಲು ಹುಟ್ಟುವ ಬಿದಿರಿನ
ಬೀಜದಂತೆ, ತನ್ನನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡುವ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ.²¹

165. ತಾನಾಗಿಯೇ ಒಬ್ಬನು ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ
ತಾನಾಗಿಯೇ ಅವನು ಅಶುಚಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಾನಾಗಿಯೇ ಒಬ್ಬನು
ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ತಾನಾಗಿಯೇ
ಅವನು ಶುಚಿವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶುದ್ಧಿ ಅಶುದ್ಧಿಗಳು ಅವನನ್ನೇ
ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲಾರ.

166. ಇತರರಿಗಾಗಿ ಅವರು ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವರಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಒಬ್ಬನು
ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವುದು ಸಲ್ಲದು. ತನ್ನ ಹಿತವನ್ನು
ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತು ಅದರಂತೆಯೇ ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು
ಮಾಡಲಿ.

ಹನ್ನೆರಡನೇ ತನ್ನ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೧೨. ಲೋಕವಗ್ಗೋ

೧೬೨. ಹೀನಂ ಧಮ್ಮಂ ನ ಸೇವೆಯ್ಯು,
ಪಮಾದೇವ ನ ಸಂವಸೇ |
ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಟಿಂ ನ ಸೇವೆಯ್ಯು,
ನ ಸಿಯಾ ಲೋಕವಡ್ಡನೋ ||

೧೬೩. ಉತ್ತಿಟ್ಟೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯು,
ಧಮ್ಮಂ ಸುಚರಿತಂ ಚರೇ |
ಧಮ್ಮಾಚಾರೀ ಸುಖಂ ಸೇತಿ,
ಅಸ್ಸಿಂ ಲೋಕೇ ಪರಮ್ಹಿ ಚ ||

೧೬೪. ಧಮ್ಮಂ ಚರೇ ಸುಚರಿತಂ,
ನ ನಂ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರೇ |
ಧಮ್ಮಾಚಾರೀ ಸುಖಂ ಸೇತಿ,
ಅಸ್ಸಿಂ ಲೋಕೇ ಪರಮ್ಹಿ ಚ. ||

೧೬೫. ಯಥಾ ಪುಬ್ಬುಳಕಂ ಪಸೇ,
ಯಥಾ ಪಸೇ ಮರೀಚಿಕಂ |
ಏವಂ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಷಂತಂ,
ಮಚ್ಛು ರಾಜಾ ನ ಪಸತಿ ||

೧೬೬. ಏಥ ಪಸ್ಸಥಿಮಂ ಲೋಕಂ,
ಚಿತ್ತಂ ರಾಜರಥೂಪಮಂ |
ಯತ್ಥ ಬಾಲಾ ವಿಸೀದಂತಿ,
ನತ್ತಿ ಸಜ್ಜೋ ವಿಜಾನತಂ ||

13. ಲೋಕ ವರ್ಗ

167. ಹೀನವಾದ ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಡ. ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಪ್ಪಿ ಬಾಳಬೇಡ. ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಡ. ಲೋಕದ ಬಾಳುವೆಗಾಗಿ ಬದುಕಲೆಳೆಸಬೇಡ.

168. ಎದ್ದೇಳು ! ಅಜಾಗರೂಕನಾಗಬೇಡ ! ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸು. ಒಳ್ಳೆಯದಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೂ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲೂ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವನು.

169. ಒಳ್ಳೆಯ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸು. ಕೆಟ್ಟ ದುಶ್ಚಾರಿತ್ರದ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಡ. ಒಳ್ಳೆಯದಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೂ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲೂ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವನು.

170. ಯಾರು ಈ ಲೋಕವನ್ನು ನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಮತ್ತು ಬಯಲ ಮರೀಚಿಕೆ ಎಂದು ಕಾಣುವರೋ ಅಂತಹವರನ್ನು ಮರಣದ ಮಹಾರಾಜನು ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

171. ಬನ್ನಿ ! ಅಲಂಕರಿಸಿದಂತಹ ರಾಜರಥ ಈ ಲೋಕ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತ್ಯಜಿಸಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅರಿಯದವರು ಮಾತ್ರ ಆನಂದಿಸುವರು. ಅರಿತವರು ಅದರ ಗೊಡವೆ ಬಿಡುವರು.

೧೭೨. ಯೋ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ಪಮಜ್ಜಿತ್ತಾ,
ಪಚ್ಛಾ ಸೋ ನಪ್ಪಮಜ್ಜತಿ |
ಸೋಮಂ ಲೋಕಂ ಪಭಾಸೇತಿ,
ಅಬ್ಬಾ ಮುತ್ತೋವ ಚಂದಿಮಾ ||

೧೭೩. ಯಸ್ಸ ಪಾಪಂ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ,
ಕುಸಲೇನ ಪಿಧೀಯತಿ |
ಸೋಮಂ ಲೋಕಂ ಪಭಾಸೇತಿ,
ಅಬ್ಬಾ ಮುತ್ತೋವ ಚಂದಿಮಾ ||

೧೭೪. ಅನ್ಲಭೂತೋ ಅಯಂ ಲೋಕೋ,
ತನುಕೇತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸತಿ |
ಸಕುಣೋ ಜಾಲಮುತ್ತೋವ,
ಅಪ್ಪೋ ಸಗ್ಗಾಯ ಗಚ್ಛತಿ ||

೧೭೫. ಹಂಸಾದಿಚ್ಛಪಥೇ ಯನ್ತಿ,
ಆಕಾಸೇ ಯನ್ತಿ ಇದ್ದೀಯಾ |
ನೀಯನ್ತಿ ಧೀರಾ ಲೋಕಮ್ಹಾ,
ಚೇತ್ತಾ ಮಾರಂ ಸವಾಹಿನಿಂ ||

೧೭೬. ಏಕಂ ಧಮ್ಮ ಅತೀತಸ್ಸ,
ಮುಸಾವಾದಿಸ್ಸ ಜಸ್ತುನೋ |
ವಿತಿಣ್ಣಪರಲೋಕಸ್ಸ,
ನತ್ಥಿ ಪಾಪಂ ಅಕಾರಿಯಂ ||

172. ಯಾರು ಮುಂಚೆ ಅಜಾಗರೂಕರಾಗಿದ್ದು, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುವರೋ, ಅಂತಹವರು ಮರೆಯಾಗಿರುವ ಚಂದ್ರ, ಮೋಡ ಸರಿದಾಗ ಬೆಳಗುವಂತೆ, ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶ ನೀಡುವರು.

173. ಯಾರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಮುಚ್ಚುವರೋ ಅಂತಹವರು ಮರೆಯಾಗಿರುವ ಚಂದ್ರ, ಮೋಡ ಸರಿದಾಗ ಬೆಳಗುವಂತೆ, ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶ ನೀಡುವರು.

174. ಈ ಲೋಕವು ಕುರುಡು. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಬಲೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ, ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

175. ಹಂಸಗಳು ಸೂರ್ಯನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುವು. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಇರುವ ಮಾನವರು ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವರು. ಜಾಣರಾದವರು ಮಾರ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಈ ಲೋಕದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವರು.

176. ಸುಳ್ಳಾದುವವನು, ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳದಿರುವ ಒಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವನು ಪರಲೋಕವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಅವನು ಮಾಡದ ಪಾಪವಿಲ್ಲ.

೧೭೭. ನ ವೇ ಕದರಿಯಾ ದೇವಲೋಕಂ ವಜಸ್ತಿ,
ಬಾಲಾ ಹವೇ ನಷ್ಟಸಂಸ್ತನಿ ದಾನಂ |
ಧೀರೋ ಚ ದಾನಂ ಅನುಮೋದಮಾನೋ,
ತೇನೇವ ಸೋ ಹೋತಿ ಸುಖೀ ಪರತ್ಥ ||

೧೭೮. ಪಥಬ್ಯಾ ಏಕರಚ್ಛೇನ,
ಸಗ್ಗಸ್ತ ಗಮನೇನ ವಾ |
ಸಬ್ಬಲೋಕಾಧಿಪಚ್ಛೇನ,
ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ ವರಂ ||

ಲೋಕೋವಗ್ನೋ ತೇರಸಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

– ೦೦೦ –

177. ಜಿಪುಣರು ನಿಜಕ್ಕೂ ದೇವಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವವರಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂರ್ಖರು ದಾನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಹೊಗಳುವವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜಾಣರು ದಾನ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಿಸುವರು. ಅದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವರು ಮುಂದೆ ಸುಖ ಪಡೆಯುವರು.

178. ಇಡೀ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆಯನಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಾಗೂ ಲೋಕಗಳ ಒಡೆತನಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಯ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು.²²

ಹದಿಮೂರನೇ ಲೋಕ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

– ೦೦೦ –

೧೪. ಬುದ್ಧವಗ್ಗೋ

೧೭೯. ಯಸ್ಸ ಚಿತಂ ನಾವಜೀಯತಿ,
ಚಿತಂ ಯಸ್ಸ ನೋ ಯಾತಿ ಕೋಚಿ ಲೋಕೇ |
ತಂ ಬುದ್ಧಮನನ್ತಗೋಚರಂ,
ಅಪದಂ ಕೇನ ಪದೇನ ನೇಸಥ ||

೧೮೦. ಯಸ್ಸ ಚಾಲಿನೀ ವಿಸತ್ತಿಕಾ,
ತಣ್ಣಾ ನತ್ತಿ ಕುಹಿಂಚ್ಚಿ ನೇತವೇ |
ತಂ ಬುದ್ಧಮನನ್ತಗೋಚರಂ,
ಅಪದಂ ಕೇನ ಪದೇನ ನೇಸಥ ||

೧೮೧. ಯೇ ರುಾನಪಸುತಾ ಧೀರಾ,
ನೇಕ್ವಮ್ಹೂಪಸಮೇ ರತಾ |
ದೇವಾಪಿ ತೇಸಂ ಪಿಹಯನ್ತಿ,
ಸಮ್ಭದ್ಧಾನಂ ಸತೀಮತಂ ||

೧೮೨. ಕಿಚ್ಛೋ ಮನುಸ್ಸಪಟಿಲಾಭೋ,
ಕಿಚ್ಛಂ ಮಜ್ಜಾನ ಜೀವಿತಂ |
ಕಿಚ್ಛಂ ಸದ್ಧಮ್ಹಸ್ಸವನಂ,
ಕಿಚ್ಛೋ ಬುದ್ಧಾನಮುಪ್ಪಾದೋ ||

೧೮೩. ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣಂ,
ಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಾ |
ಸಚಿತ್ತಪರಿಯೋದಪನಂ,
ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನಂ ||

14. ಬುದ್ಧ ವರ್ಗ

179. ಯಾರ ಜಯವನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಅಪಜಯ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಗೆದ್ದು ಹೋದ ಈ ಲೋಕದ ಯಾವ ಕಶ್ಮಲಗಳು ಮತ್ತೆ ಹಿಡಿಯಲಾರವೋ, ದಾರಿಯೇ ಇರದಿರುವಾಗ ಅಂತಹ ಬುದ್ಧರ ದಾರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಯಾವುದರಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ?

180. ಯಾರಲ್ಲಿ, ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ತಳುವು, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟು ಬರುವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ತೃಷ್ಣೆಯು ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆಯೋ ಅಂತಹವರು ಬುದ್ಧರು, ಅನಂತವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರು. ದಾರಿಯೇ ಇರದಿರುವಾಗ ಅವರ ದಾರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಯಾವುದರಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ?

181. ಯಾವ ಧೀಮಂತರು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತರೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಶಾಂತತೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಪಡೆವರೋ, ಅಂತಹ ಸ್ವತಂತ್ರರನ್ನು ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರನ್ನು, ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಾಣುವರು.

182. ಮಾನವ ಹುಟ್ಟು ದುರ್ಲಭ. ಮರಣಿಸುವವರ ಬದುಕು ಕಷ್ಟಕರ. ಸದ್ಧರ್ಮದ ಕೇಳಿಕೆ ದುರ್ಲಭ. ಬುದ್ಧರ ಉದಯವು ದುರ್ಲಭ.

183. ಯಾವ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು. ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡುವುದು. ಇದೇ ಬುದ್ಧರ ಅನುಶಾಸನ.

೧೮೪. ಖಿನ್ನೀ ಪರಮಂ ತಪೋ ತಿತಿಕ್ಖಾ,
ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ವದನ್ನಿ ಬುದ್ಧಾ |
ನ ಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಪರೂಪಘಾತೀ,
ನ ಸಮಣೋ ಹೋತಿ ಪರಂ ವಿಹೇಶಯನ್ನೋ ||

೧೮೫. ಅನೂಪವಾದೋ ಅನೂಪಘಾತೋ,
ಪಾತಿಮೋಕ್ಷೇ ಚ ಸಂವರೋ |
ಮತ್ತಣ್ಣತಾ ಚ ಭತ್ತಸ್ಯಿಂ,
ಪನ್ನಣ್ಣ ಸಯನಾಸನಂ |
ಅಧಿಚಿತ್ತೇ ಚ ಅಯೋಗೋ,
ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನಂ ||

೧೮೬. ನ ಕಹಾಪಣವಸ್ಸೇನ,
ತಿತ್ತಿ ಕಾಮೇಸಿ ವಿಜ್ಜತಿ |
ಅಪ್ಪಸಾದಾ ದುಖಾ ಕಾಮಾ,
ಇತಿ ವಿಜ್ಞಾಯ ಪಣ್ಣಿತೋ ||

೧೮೭. ಅಪಿ ದಿಬ್ಬೇಸು ಕಾಮೇಸು,
ರತಿಂ ಸೋ ನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ |
ತಣ್ಣಕ್ಷಯರತೋ ಹೋತಿ,
ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಮುದ್ಧಸಾವಕೋ ||

೧೮೮. ಬಹುಂ ವೇ ಸರಣಂ ಯನ್ನಿ,
ಪಬ್ಬತಾನಿ ವನಾನಿ ಚ |
ಆರಾಮರುಕ್ತಚೇತ್ಯಾನಿ,
ಮನುಸ್ಸಾ ಭಯತಜ್ಜಿತಾ ||

184. ಸಹನೆಯೇ ತಪಸ್ಸುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು, ನಿಬ್ಬಾಣ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಎಂದು ಬುದ್ಧರು ಹೇಳುವರು. ಪರರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವವನು ಪಬ್ಬಜಿತನಲ್ಲ. ಇತರರನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸುವವನು ಶ್ರಮಣನಲ್ಲ.

185. ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಆಡದಿರುವುದು, ನೋಯಿಸದಿರುವುದು, ಶ್ರಮಣ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಂಯಮಗೊಂಡು ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದು, ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಮಿತದಿಂದಿರುವುದು, ಒಂಟಿಯಾಗಿ ವಾಸಿಸುವುದು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಮಾಡುವುದು- ಅದೇ ಬುದ್ಧರ ಅನುಶಾಸನ.

186-187. ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳ ಮಳೆಗರೆದರೂ ಇಂದ್ರಿಯ ಕಾಮನೆಗಳ ತೃಪ್ತಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಮಸುಖಗಳಿಂದ ಅಲ್ಪ ತೃಪ್ತಿ, ಆದರೆ ಅಪಾರ ದುಃಖ. ಇದನ್ನು ಜಾಣರು ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಜಾಣ ನಾದವನು ದಿವ್ಯವಾದ ಕಾಮಸುಖಗಳಲ್ಲೂ ಆನಂದಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುದ್ಧರ ಶಿಷ್ಯರು ತೃಷ್ಣೆಯ ನಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದಪಡುತ್ತಾರೆ.

188. ಮಾನವರು ಭಯಭೀತಿಗೊಂಡವರಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಗೆ, ಕಾಡುಗಳಿಗೆ, ತೋಪುಗಳಿಗೆ, ಮರಗಳಿಗೆ, ಪೂಜಾ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಜಾಗಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮೊರೆ ಹೋಗುವರು.

೧೮೯. ನೇತಂ ಖೋ ಸರಣಂ ಖೇಮಂ,
ನೇತಂ ಸರಣಮುತ್ತಮಂ |
ನೇತಂ ಸರಣಮಾಗಮ್ಯ,
ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತಿ ||

೧೯೦. ಯೋ ಚ ಬುದ್ಧಂ ಧಮ್ಮಂ,
ಸಜ್ಞಂ ಸರಣಂ ಗತೋ |
ಚಿತ್ತಾರೀ ಅರಿಯಸಚ್ಛಾನಿ,
ಸಮ್ಪಪ್ಪಜ್ಞಾಯಪಸ್ಸತಿ ||

೧೯೧. ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಮುಪ್ಪಾದಂ,
ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅತಿಕ್ಖಮಂ |
ಅರಿಯಂ ಚಿಟ್ಟಜ್ಞಕಂ ಮಗ್ಗಂ,
ದುಕ್ಖೋಪಸಮಗಾಮಿನಂ ||

೧೯೨. ಏತಂ ಖೋ ಸರಣಂ ಖೇಮಂ,
ಏತಂ ಸರಣಮುತ್ತಮಂ |
ಏತಂ ಸರಣಮಾಗಮ್ಯ,
ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತಿ ||

೧೯೩. ದುಲ್ಲಭೋ ಪುರಿಸಾಜಙ್ಞೋ,
ನ ಸೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಜಾಯತಿ |
ಯತ್ಥ ಸೋ ಜಾಯತಿ ಧೀರೋ,
ತಂ ಕುಲಂ ಸುಕಮೇಧತಿ ||

೧೯೪. ಸುಖೋ ಬುದ್ಧಾನಮುಪ್ಪಾದೋ,
ಸುಖಾ ಸದ್ಧಮ್ಹದೇಸನಾ |
ಸುಖಾ ಸಜ್ಞಸ್ಸ ಸಾಮಗ್ಗೀ
ಸಮಗ್ಗಾನಂ ತಪೋ ಸುಖೋ ||

189. ಅವುಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಮೊರೆ ಹೋಗುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲ.
ಅದು ಪರಮೋತ್ತಮವಾದ ಶರಣು ಅಲ್ಲ. ಅಂತಹವುಗಳಿಗೆ ಮೊರೆ
ಹೋಗುವುದರಿಂದಾಗಿ ಯಾರೊಬ್ಬನೂ ದುಃಖದಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

190-191. ಯಾರು ಬುದ್ಧರಿಗೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ, ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು
ಹೋಗುವರೋ, ಅವರು ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಸತ್ಯಗಳನ್ನು (ಚತುರಾರ್ಯ ಸತ್ಯ) ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವೆಂದರೆ
ದುಃಖದ ಇರುವಿಕೆ, ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ದುಃಖದ ನಾಶ ಮತ್ತು
ದುಃಖ ನಾಶದ ಮಾರ್ಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ.²³

192. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಮೊರೆ ಹೋಗುವುದು ಕ್ಷೇಮ. ಇವುಗಳು
ಪರಮೋತ್ತಮವಾದ ಶರಣುಗಳು. ಅಂತಹವುಗಳಿಗೆ ಮೊರೆ
ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಯಾರೊಬ್ಬನೂ ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು
ಸಾಧ್ಯ.

193. ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು (ಬುದ್ಧರನ್ನು) ಕಾಣುವುದು ದುರ್ಲಭ.
ಅಂತಹವರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಪರಮ
ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಕುಲವು ಸುಖದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

194. ಬುದ್ಧರ ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಯು ಮಂಗಳ, ಸದ್ಧರ್ಮದ ಬೋಧನೆಯು
ಮಂಗಳ. ಸಂಘದ ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಮಂಗಳ. ಸತ್ಯಸಾಧಕರ ಐಕ್ಯಮತ್ಯದ
ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯು ಮಂಗಳವು.

೧೯೫. ಪೂಜಾರಹೇ ಪೂಜಯತೋ,
ಬುದ್ಧೇ ಯದಿ ವ ಸಾವಕೇ |
ಪಪಙ್ಗಸಮತಿಕ್ಕಂತೇ,
ತಿಣ್ಣಸೋಕಪದ್ಧವೇ ||

೧೯೬. ತೇ ತಾದಿಸೇ ಪೂಜಯತೋ,
ನಿಬ್ಬತೇ ಅಕುತೋಭಯೇ |
ನ ಸಕ್ಕಾ ಪುಙ್ಣಂ ಸಜ್ಜಾತುಂ,
ಇಮೇತ್ತಮತಿ ಕೇನಚಿ ||

ಬುದ್ಧವಗ್ಗೋ ಚುದ್ಧಸಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

- ೦೦೦ -

195-196. ಯಾರು ಪೂಜ್ಯಾರ್ಹರಾದವರನ್ನು, ಬುದ್ಧರನ್ನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಅವರು ಪ್ರಪಂಚದ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಶೋಕ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಪಾರುಗೊಳ್ಳುವರು. ಅಂತಹ ಮುಕ್ತರಾದಂತಹ ಶಾಂತರನ್ನು ಭಯವಿಲ್ಲದವರನ್ನು ಯಾರು ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಅವರು ಗಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಅಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಬುದ್ಧ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

- ೦೦೦ -

೧೫. ಸುಖವಗ್ಗೋ

೧೯೭. ಸುಸುಖಂ ವತ ಜೀವಾಮ,
ವೇರಿನೇಸು ಅವೇರಿನೋ |
ವೇರಿನೇಸು ಮನುಸ್ಸೇಸು,
ವಿಹರಾಮ ಅವೇರಿನೋ ||

೧೯೮. ಸುಸುಖಂ ವತ ಜೀವಾಮ,
ಆತುರೇಸು ಅನಾತುರಾ |
ಆತುರೇಸು ಮನುಸ್ಸೇಸು,
ವಿಹರಾಮ ಅನಾತುರಾ ||

೧೯೯. ಸುಸುಖಂ ವತ ಜೀವಾಮ,
ಉಸ್ಸುಕೇಸು ಅನುಸ್ಸುಕಾ |
ಉಸ್ಸುಕೇಸು ಮನುಸ್ಸೇಸು,
ವಿಹರಾಮ ಅನುಸ್ಸುಕಾ ||

೨೦೦. ಸುಸುಖಂ ವತ ಜೀವಾಮ,
ಯೇಸಂ ನೋ ನತ್ತಿ ಕಿಣ್ಣನಂ |
ಪೀತಿಭಕ್ತಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮ,
ದೇವಾ ಅಭಸ್ಸರಾ ಯಥಾ ||

೨೦೧. ಜಯಂ ವೇರಂ ಪಸವತಿ,
ದುಕ್ಖಂ ಸೇತಿ ಪರಾಜಿತೋ |
ಉಪಸನ್ನೋ ಸುಖಂ ಸೇತಿ,
ಹಿತ್ವಾ ಜಯಪರಾಜಯಂ ||

15. ಸುಖ ವರ್ಗ

197. ವೈರಿಗಳ ನಡುವೆ ವೈರಯಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಬದುಕುವುದು ಸುಖವು.
ವೈರವುಳ್ಳ ಜನರ ನಡುವೆ ನಾವು ವೈರವಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಜೀವಿಸೋಣ.

198. ಆಸೆಯ ರೋಗದಿಂದ ನರಳುವವರ ನಡುವೆ ಆಸೆಯಿಲ್ಲದವರಾಗಿ
ಬದುಕುವುದು ಸುಖವು. ಆಸೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಜನರ ನಡುವೆ
ನಾವು ಆಸೆಯ ರೋಗ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ ಜೀವಿಸೋಣ.

199. ಜಿಪುಣರ ನಡುವೆ ಜಿಪುಣತನ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ ಬದುಕುವುದು
ಸುಖವು, ಜಿಪುಣ ಜನರ ನಡುವೆ ನಾವು ಜಿಪುಣತೆ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ
ಜೀವಿಸೋಣ.

200. ನನ್ನದೆಂಬುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸುಖದಿಂದ ಬದುಕೋಣ.
ಆಭಸ್ಸರ ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೆ ನಾವೂ ಸಂತೋಷವನ್ನು
ಸೇವಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸೋಣ.

201. ಗೆಲುವು ಹಗೆತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಸೋತವನು ದುಃಖಪಡುತ್ತಾನೆ.
ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ನಾವು ಶಾಂತಿಯಿಂದ
ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವಿಸೋಣ.

೨೦೨. ನತ್ಥಿ ರಾಗಸಮೋ ಅಗ್ಗಿ,
ನತ್ಥಿ ದೋಸಸಮೋ ಕಲಿ |
ನತ್ಥಿ ಖಿನ್ನಸಮಾ ದುಕ್ಖಾ,
ನತ್ಥಿ ಸನ್ನಿಪರಂ ಸುಖಂ ||
೨೦೩. ಜಿಘಾಚ್ಛಾ ಪರಮಾ ರೋಗಾ,
ಸಜ್ಜಾರಪರಮಾ ದುಖಾ |
ಏತಂ ಇತ್ಥಾ ಯಥಾಭೂತಂ,
ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ಸುಖಂ ||
೨೦೪. ಆರೋಗ್ಯಪರಮಾ ಲಾಭಾ,
ಸನ್ನುಟ್ಟಿಪರಮಂ ಧನಂ |
ವಿಸ್ಸಾಸಪರಮಾ ಇಗಾತಿ,
ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮ ಸುಖಂ ||
೨೦೫. ಪವಿವೇಕರಸಂ ಪಿತ್ತಾ,
ರಸಂ ಉಪಸಮಸ್ಸ ಚ |
ನಿದ್ಧರೋ ಹೋತಿ ನಿಪ್ಪಾಪೋ,
ಧಮ್ಮಪೀತರಸಂ ಪಿವಂ ||
೨೦೬. ಸಾಹು ದಸ್ಸನಮರಿಯಾನಂ,
ಸನ್ನಿವಾಸೋ ಸದಾ ಸುಖೋ |
ಅದಸ್ಸನೇನ ಬಾಲಾನಂ,
ನಿಚ್ಚಮೇವ ಸುಖೀ ಸಿಯಾ ||

202. ರಾಗಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಬೆಂಕಿಯಿಲ್ಲ, ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಪಾತಕವಿಲ್ಲ.
ಖಿಂದರಾಶಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಇರುವಿಕೆಗೆ ಸಮನಾದ ದುಃಖವಿಲ್ಲ,
ನಿಬ್ಬಾನಕ್ಕೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಶಾಂತಿ ಸುಖವಿಲ್ಲ.²⁴
203. ಹಸಿವು ಅತ್ಯಂತ ದಾರುಣವಾದ ರೋಗ, ಕಾರಣಾಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಯು
(ಸಂಖಾರ) ಬಹಳ ದುಃಖಕರ. ಇದನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಅರಿತು,
ಜಾಣನಾದವನು ನಿಬ್ಬಾನವು ಮಾತ್ರ ಪರಮಸುಖವೆಂದು
ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.²⁵
204. ಆರೋಗ್ಯವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗಳಿಕೆ. ಸಂತೃಪ್ತಿಯೇ ಮಹತ್ತರವಾದ
ಐಶ್ವರ್ಯ. ವಿಶ್ವಾಸ ಯೋಗ್ಯನು ಅತ್ಯುತ್ತಮನಾದ ಬಂಧು, ನಿಬ್ಬಾನವು
ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸುಖ.
205. ಏಕಾಂತತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸವಿರಸವನ್ನು ಮತ್ತು ನಿಬ್ಬಾಣದ
ಶಾಂತಿರಸವನ್ನು ಕುಡಿದವನು, ಧರ್ಮಸುಖದ ರಸವನ್ನು ಬಹಳ
ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ದುಃಖ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು ಮತ್ತು ಪಾಪದಿಂದ
ಪಾರಾಗುವನು.
206. ಶ್ರೇಷ್ಠರ ದರ್ಶನವು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅವರ ಚೊತೆಗಿರುವುದು ಸದಾ
ಸುಖಕರ. ಮೂರ್ಖರನ್ನು ನೋಡದಿರುವವನು ನಿತ್ಯವೂ
ಸುಖಿಯಾಗಿರುವನು.

೨೦೭. ಬಾಲಸಜ್ಜಿತಾಚಾರೀ ಹಿ,
 ದೀರ್ಘಮದ್ಧಾನ ಸೋಚತಿ |
 ದುಕ್ಖೋ ಬಾಲೇಹಿ ಸಂವಾಸೋ,
 ಅಮಿತ್ತೇನೇವ ಸಬ್ಬದಾ |
 ಧೀರೋ ಚ ಸುಖಸಂವಾಸೋ,
 ಇಗಾತೀನಂವ ಸಮಾಗಮೋ ||

೨೦೮. ತಸ್ಮಾ ಹಿ - ಧೀರಜ್ಞ ಪಜ್ಞಜ್ಞ ಬಹುಸ್ಸುತಜ್ಞ,
 ಧೋರಯ್ವುಸೀಲಂ ವತವಸ್ತಮರಿಯಂ |
 ತಂ ತಾದಿಸಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಂ ಸುಮೇಧಂ,
 ಭಜೇಥ ನಕ್ಷತ್ರ ಪಥಂವ ಚಂದ್ರಿಮಾ ||

ಸುಖವಗ್ಗೋ ಪನ್ನರಸಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

207. ಮೂರ್ಖರ ಜೊತೆಗಿನ ಒಡನಾಟವು ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಶೋಕ ತರುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ಖರ ಸಂಗವು ಶತ್ರುಗಳ ಸಂಗದ ಹಾಗೆ ದುಃಖಕರ. ಆದರೆ ಸಜ್ಜನರ ಜೊತೆಗಿನ ಒಡನಾಟವು ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳ ಜೊತೆಗಿರುವ ಸುಖದಂತಿರುತ್ತದೆ.

208. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು- ಯಾರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರೋ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೋ, ತಿಳಿದವರೋ, ಕರ್ತವ್ಯಶೀಲರೋ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರೋ ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಒಬ್ಬನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆಯವನನ್ನು ವಿವೇಕಿಯನ್ನು, ಚಂದ್ರನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಾರ್ಗ ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ಹದಿನೈದನೇ ಸುಖ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೧೬. ಪಿಯವಗೋ

೨೦೯. ಅಯೋಗೇ ಯುಜ್ಜಮತ್ತಾನಂ,
ಯೋಗಸ್ಮಿಜ್ಜ ಅಯೋಜಯಂ |
ಅತ್ಥಂ ಹಿತ್ವಾ ಪಿಯಗ್ಗಹೀ,
ಪಿಹೇತತ್ತಾನುಯೋಗಿನಂ ||
೨೧೦. ಮಾ ಪಿಯೇಯಿ ಸಮಾಗಙ್ಘಿ
ಅಪ್ಪಿಯೇಹಿ, ಕುದಾಚನಂ |
ಪಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸನಂ ದುಕ್ಖಂ,
ಅಪ್ಪಿಯಾನಙ್ಘ ದಸ್ಸನಂ ||
೨೧೧. ತಸ್ಮಾ ಪಿಯಂ ನ ಕಯಿರಾಥ,
ಪಿಯಾಪಾಯೋ ಹಿ ಪಾಪಕೋ |
ಗನ್ಠಾ ತೇಸಂ ನ ವಿಜ್ಞಸ್ಸಿ,
ಯೇಸಂ ನತ್ತಿ ಪಿಯಾಪ್ಪಿಯಂ ||
೨೧೨. ಪಿಯತೋ ಜಾಯತೀ ಸೋಕೋ,
ಪಿಯತೋ ಜಾಯತೀ ಭಯಂ |
ಪಿಯತೋ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಸ್ಸ,
ನತ್ತಿ ಸೋಕೋ, ಕುತೋ ಭಯಂ ||
೨೧೩. ಪೇಮತೋ ಜಾಯತೀ ಸೋಕೋ,
ಪೇಮತೋ ಜಾಯತೀ ಭಯಂ |
ಪೇಮತೋ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಸ್ಸ,
ನತ್ತಿ ಸೋಕೋ, ಕುತೋ ಭಯಂ ||

16. ಪ್ರಿಯ ವರ್ಗ

209. ತಾನು ಬಿಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬಿಡದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು
ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಯತ್ನಶೀಲನಾಗಿರಬೇಕಾದಾಗ
ಯತ್ನಶೀಲನಾಗಿರದೆ, ವಿಲಾಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವವನು,
ಯಾವುದು ತನ್ನ ಹಿತ ಎಂಬುದನ್ನೇ ಮರೆತು, ಅದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು,
ತಮ್ಮ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವವರ ಬಗೆಗೆ ಅಸೂಯೆಪಡುತ್ತಾನೆ.
210. ಪ್ರಿಯವೆಂದು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಅಪ್ರಿಯವೆಂಬ
ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಪ್ರಿಯರಾದವರನ್ನು
ನೋಡದಿರುವುದು, ಅಪ್ರಿಯರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಎರಡೂ
ದುಃಖಕರ.
211. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಿಯವೆಂದು ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಗೆಯಬೇಡ.
ಪ್ರಿಯವಾದುದರ ಅಗಲಿಕೆಯು ನೋವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ಅಪ್ರಿಯ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರಿಗೆ ಯಾವ
ಬಂಧನವೂ ಇಲ್ಲ.
212. ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದರಿಂದ ಶೋಕವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದರಿಂದ
ಭಯವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಿಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ
ಮುಕ್ತರೋ ಅವರಿಗೆ ಶೋಕವಿಲ್ಲ, ಭಯವು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ?
213. ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಶೋಕ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಭಯವು
ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರೇಮ ಭಾವನೆಯಿಂದ
ಮುಕ್ತರೋ ಅವರಿಗೆ ಶೋಕವಿಲ್ಲ, ಭಯವು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ?

೨೧೪. ರತಿಯಾ ಜಾಯತೀ ಸೋಕೋ,
ರತಿಯಾ ಜಾಯತೀ ಭಯಂ |
ರತಿಯಾ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಸ್ಸ,
ನತ್ಥಿ ಸೋಕೋ, ಕುತೋ ಭಯಂ ||

೨೧೫. ಕಾಮತೋ ಜಾಯತೀ ಸೋಕೋ,
ಕಾಮತೋ ಜಾಯತೀ ಭಯಂ |
ಕಾಮತೋ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಸ್ಸ,
ನತ್ಥಿ ಸೋಕೋ, ಕುತೋ ಭಯಂ ||

೨೧೬. ತಣ್ಣಾಯ ಜಾಯತೀ ಸೋಕೋ,
ತಣ್ಣಾಯ ಜಾಯತೀ ಭಯಂ |
ತಣ್ಣಾಯ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಸ್ಸ,
ನತ್ಥಿ ಸೋಕೋ, ಕುತೋ ಭಯಂ ||

೨೧೭. ಸೀಲದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಂ,
ಧಮ್ಮಟ್ಟಂ ಸಚ್ಚವೇದಿನಂ |
ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮ ಕುಬ್ಬಾನಂ,
ತಂ ಜನೋ ಕುರುತೇ ಪಿಯಂ ||

೨೧೮. ಭನ್ನಜಾತೋ ಅನಕ್ಖಾತೇ,
ಮನಸಾ ಚ ಪುಟೋ ಸಿಯಾ |
ಕಾಮೇಸು ಚ ಅಪ್ಪಟಬದ್ಧಚಿತ್ತೋ,
ಉದ್ಧಂಸೋತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ ||

214. ರತಿವಿಲಾಸದಿಂದ ಶೋಕ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ರತಿವಿಲಾಸದಿಂದ ಭಯವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರತಿವಿಲಾಸ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರೋ ಅವರಿಗೆ ಶೋಕವಿಲ್ಲ, ಭಯವು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ?

215. ಕಾಮದಿಂದ ಶೋಕ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಕಾಮದಿಂದ ಭಯವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಮದಿಂದ ಮುಕ್ತರೋ ಅವರಿಗೆ ಶೋಕವಿಲ್ಲ, ಭಯವು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ?

216. ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಶೋಕ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಭಯವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರೋ ಅವರಿಗೆ ಶೋಕವಿಲ್ಲ, ಭಯವು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ?

217. ಶೀಲ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನನಾದವನನ್ನು, ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನನ್ನು, ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವನನ್ನು, ತಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವವನನ್ನು ಜನರು ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನೆಂದು ಎಣಿಸುವರು.

218. ವಿವರಣಾತೀತವಾದುದನ್ನು (ನಿಬ್ಬಾಣ) ಸಾಧಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಶ್ರಮಿಸುವವನನ್ನು, ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನನ್ನು, 'ಪ್ರವಾಹದ ಎದುರು ನಡೆದವನು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.²⁶

೨೧೯. ಚಿರಪ್ಪವಾಸಿಂ ಪುರಿಸಂ,
ದೂರತೋ ಸೋತ್ತಿಮಾಗತಂ |
ಇಗಾತಿಮಿತ್ತಾ ಸುಹಜ್ಜಾ ಚ,
ಅಭಿನನ್ನನಿ ಆಗತಂ ||

೨೨೦. ತಥೇವ ಕತಪ್ಪುಜ್ಞಿಂಞಿ,
ಅಸ್ಮಾ ಲೋಕಾ ಪರಂ ಗತಂ |
ಪುಜ್ಞಾನಿ ಪಟಿಗಣ್ಣಿಂಞಿ,
ಪಿಯಂ ಇಗಾತಿವ ಆಗತಂ ||

ಪಿಯವಗ್ಗೋ ಸೋಳಸಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

- ೦೦೦ -

219. ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನು, ದೂರದಿಂದ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ, ಅವನ ಬಂಧುಗಳು ಗೆಲೆಯರು ಶುಭ ಬಯಸುವವರು ಆತನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ, ಅವನ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆ.

220. ಹೇಗೆ ಬಂಧುಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಸಂಬಂಧಿಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬನು ಮಾಡಿರುವ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಈ ಲೋಕದಿಂದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತವೆ.

ಹದಿನಾರನೇ ಪ್ರಿಯ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

- ೦೦೦ -

೧೭. ಕೋಧವಗ್ಗೋ

೨೨೧. ಕೋಧಂ ಜಹೇ, ವಿಪ್ಪಜಹೆಯ್ಯ ಮಾನಂ,
ಸಂಯೋಜನಂ ಸಬ್ಬಮತ್ತಿಕ್ಕಮೇಯ್ಯ |
ತಂ ನಾಮರೂಪಸ್ಥಿಮಸಜ್ಜಮಾನಂ,
ಅಕಿಂಚ್ಚನಂ ನಾನುಪತಂತಿ ದುಕ್ಖಾ ||

೨೨೨. ಯೋ ವೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿತಂ ಕೋಧಂ,
ರಥಂ ಭಸ್ತಂವ ವಾರಯೇ |
ತಮಹಂ ಸಾರಥಿಂ ಬ್ರೂಮಿ,
ರಸ್ಮಿಗ್ಗಾಹೋ ಇತರೋ ಜನೋ ||

೨೨೩. ಅಕ್ಕೋಧೇನ ಜೇನೇ ಕೋಧಂ,
ಅಸಾಧುಂ ಸಾಧುನಾ ಜೇನೇ |
ಜೇನೇ ಕದರಿಯಂ ದಾನೇನ,
ಸಚ್ಚೇನಾಲಿಕವಾದಿನಂ ||

೨೨೪. ಸಚ್ಚಂ ಭಣೇ ನ ಕುಜ್ಜೇಯ್ಯ,
ದಜ್ಜಾ ಅಪ್ಪವ್ವಿ ಯಾಚಿತೋ |
ಏತೇಹಿ ತೀಹಿ ತಾನೇಹಿ,
ಗಚ್ಛೇ ದೇವಾನ ಸನ್ನಿಕೇ ||

೨೨೫. ಅಹಿಂಸಕಾ ಯೇ ಮುನಯೋ,
ನಿಚ್ಚಂ ಕಾಯೇನ ಸಂವುತಾ |
ತೇ ಯನ್ನಿ ಅಚ್ಚುತಂ ತಾನಂ,
ಯತ್ಥ ಗನ್ತಾನ ಸೋಚರೇ ||

17. ಕ್ರೋಧ ವರ್ಗ

221. ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು, ಗರ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳನ್ನು (ಸಂಯೋಜನ) ಅತಿಕ್ರಮಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ದೇಹಕ್ಕೆ ಅನುರಕ್ತನಾಗದವನಿಗೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದವನಿಗೆ ಯಾವ ದುಃಖವೂ ಬಂದು ಎರಗುವುದಿಲ್ಲ.

222. ಓಡುತ್ತಿರುವ ರಥವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವ ಸಾರಥಿಯ ಹಾಗೆ ಯಾರು ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವನೋ ಅವನನ್ನು ನಿಜವಾದ ಸಾರಥಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಉಳಿದವರು ಕೇವಲ ಕಡಿವಾಣ ಹಿಡಿದಿರುವವರು ಮಾತ್ರ.

223. ಕೋಪಿಯ ಬಳಿ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಂತಿದ್ದು ಜಯಿಸಬೇಕು. ಕೆಟ್ಟವನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯತನದಿಂದ ಜಯಿಸಬೇಕು. ಜಿಪುಣನನ್ನು ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ಜಯಿಸಬೇಕು. ಸುಳ್ಳಾಡುವವನನ್ನು ಸತ್ಯ ನುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಜಯಿಸಬೇಕು.

224. ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿ, ಕೋಪಕ್ಕೆ ವಶನಾಗಬೇಡ, ಬೇಡಿದವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕೊಡು. ಈ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಬ್ಬನು ದೇವತೆಗಳ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

225. ಯಾವ ಮುನಿಗಳು ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವರೋ ಮತ್ತು ಸದಾ ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಸಂಯಮದಿಂದ ದಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೋ, ಅವರು ಸಾವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ (ನಿಬ್ಬಾನ) ಸೇರುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಶೋಕವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ.

೨೨೬. ಸದಾ ಜಾಗರಮಾನಾನಂ,
ಅಹೋರತ್ತಾನುಸಿಕ್ಕಿನಂ |
ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಮುತ್ತಾನಂ,
ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛನ್ನಿ ಆಸವಾ ||
೨೨೭. ಪೋರಾಣಮೇತಂ ಅತುಲ,
ನೇತಂ ಅಜ್ಜತನಾಮಿವ |
ನಿನ್ದನ್ನಿ ತುಣ್ಣಿಮಾಸೀನಂ,
ನಿನ್ದನ್ನಿ ಬಹುಭಾಣಿನಂ |
ಮಿತಭಾಣಿಮ್ಹಿ ನಿನ್ದನ್ನಿ,
ನತ್ಥಿ ಲೋಕೇ ಅನಿನ್ದಿತೋ ||
೨೨೮. ನ ಚಾಹು ನ ಚ ಭವಿಸ್ಸತಿ,
ನ ಚೇತರಹಿ ವಿಜ್ಜತಿ |
ಏಕನ್ತಂ ನಿನ್ದಿತೋ ಪೋಸೋ,
ಏಕನ್ತಂ ವಾ ಪಸಂಸಿತೋ ||
೨೨೯. ಯಂ ಚೇ ವಿಞ್ಞಾ ಪಸಂಸನ್ನಿ,
ಅನುವಿಚ್ಛ ಸುವೇ ಸುವೇ |
ಅಚ್ಛಿದ್ಧವುತ್ತಿಂ ಮೇಧಾವಿಂ,
ಪಞ್ಞಾಸೀಲಸಮಾಹಿತಂ ||
೨೩೦. ನಿಕ್ಷಂ ಜಮ್ಭೋನದಸೇವ,
ಕೋ ತಂ ನಿನ್ದಿತುಮರಹತಿ |
ದೇವಾಪಿ ತಂ ಪಸಂಸನ್ನಿ,
ಬ್ರಹ್ಮನಾಪಿ ಪಸಂಸಿತೋ ||

226. ಯಾರು ಸದಾ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುವರೋ, ಯಾರು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರೋ ಮತ್ತು ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಶ್ರಮಿಸುವರೋ, ಅವರುಗಳ ಆಸವಗಳು ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತವೆ.
227. ಅತುಲ, ಇದು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ಸಂಗತಿ, ಅದು ಇಂದಿನದಲ್ಲ. ಮೌನಿಯಾಗಿರುವವನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವವನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಿತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವವನನ್ನೂ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನಿಂದಿತರು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.
228. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇವಲ ನಿಂದೆಗೊಳಗಾದವನು ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಪ್ರಶಂಸೆಗೊಳಗಾದವನು ಹಿಂದೆ ಯಾರೂ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಇಂದೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.
229. ಆದರೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ನೋಡಿದ ನಂತರ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅರಿತವರು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಕುಂದಿಲ್ಲದ ಗುಣವಂತನು, ಜಾಣನು ಮತ್ತು ಅರಿವು ಮತ್ತು ಶೀಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನು.
230. ಪುಟವಿಟ್ಟ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯದ ಹಾಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದವನನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ನಿಂದಿಸಿಯಾರು? ಅವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಹೊಗಳುವರು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರೂ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುವರು.

೨೩೧. ಕಾಯಪ್ಪಕೋಪಂ ರಕ್ಷೇಯ್ಯ,
ಕಾಯೇನ ಸಂವೃತೋ ಸಿಯಾ |
ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತ್ವಾ,
ಕಾಯೇನ ಸುಚರಿತಂ ಚರೇ ||

೨೩೨. ವಚೀಪಕೋಪಂ ರಕ್ಷೇಯ್ಯ,
ವಾಚಾಯ ಸಂವೃತೋ ಸಿಯಾ |
ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತ್ವಾ,
ವಾಚಾಯ ಸುಚರಿತಂ ಚರೇ ||

೨೩೩. ಮನೋಪಕೋಪಂ ರಕ್ಷೇಯ್ಯ,
ಮನಸಾ ಸಂವೃತೋ ಸಿಯಾ |
ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತ್ವಾ,
ಮನಸಾ ಸುಚರಿತಂ ಚರೇ ||

೨೩೪. ಕಾಯೇನ ಸಂವೃತಾ ಧೀರಾ,
ಅಥೋ ವಾಚಾಯ ಸಂವೃತಾ |
ಮನಸಾ ಸಂವೃತಾ ಧೀರಾ,
ತೇ ವೇ ಸುಪರಿಸಂವೃತಾ ||

ಕೋಧವಗ್ಗೋ ಸತ್ತರಸಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

231. ದೇಹದಿಂದ ಆಗಬಹುದಾದ ಮುಂಗೋಪದ ಅಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಅವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿತನಾಗಿರಲಿ. ದೇಹದಿಂದ ಆಗುವ ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆ ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ, ಅವನು ದೇಹದಿಂದ ಆಗುವ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲಿ.

232. ಮಾತಿನಿಂದ ಆಗಬಹುದಾದ ಮುಂಗೋಪದ ಅಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಅವನು ತನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿತನಾಗಿರಲಿ. ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆ ತೊಡೆದುಹಾಕಿ, ಅವನು ಮಾತಿನ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲಿ.

233. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಗಬಹುದಾದ ಮುಂಗೋಪದ ಅಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಅವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿತನಾಗಿರಲಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆ ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ, ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲಿ.

234. ಅರಿವುಳ್ಳವರು ತಮ್ಮ ದೇಹದಿಂದ ಆಗುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಾತಿನಿಂದ ಆಗುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರುಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಂಯಮಶೀಲರು.

ಹದಿನೇಳನೇ ಕ್ರೋಧ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೧೮. ಮಲವಗ್ಗೋ

೨೩೫. ಪಣ್ಣಪಲಾಸೋವ ದಾನಿಸಿ,
ಯಮಪುರಿಸಾಪಿ ಚ ತೇ ಉಪಟ್ಯತಾ |
ಉಯ್ಯೋಗಮುಖೇ ಚ ತಿಟ್ಟಿಸಿ,
ಪಾಥೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ಚ ತೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ ||

೨೩೬. ಸೋ ಕರೋಹಿ ದೀಪಮತ್ತನೋ,
ಖಿಪ್ಪಂ ವಾಯಾಮ ಪಣ್ಣಿತೋ ಭವ |
ನಿಧ್ಧಂತಮಲೋ ಅನಙ್ಗಣೋ,
ದಿಬ್ಬಂ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಉಪೇಹಿಸಿ ||

೨೩೭. ಉಪನೀತವಯೋ ಚ ದಾನಿಸಿ,
ಸಮ್ಪಯಾತೋಸಿ ಯಮಸ್ಸ ಸಂತಿಕೇ |
ವಾಸೋ ತೇ ನತ್ತಿ ಅನ್ತರಾ,
ಪಾಥೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ಚ ತೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ ||

೨೩೮. ಸೋ ಕರೋಹಿ ದೀಪಮತ್ತನೋ,
ಖಿಪ್ಪಂ ವಾಯಾಮ ಪಣ್ಣಿತೋ ಭವ |
ನಿಧ್ಧಂತಮಲೋ ಅನಙ್ಗಣೋ,
ನ ಪುನ ಜಾತಿಜರಂ ಉಪೇಹಿಸಿ ||

೨೩೯. ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಮೇಧಾವಿ,
ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಖಣೇ ಖಣೇ |
ಕಮ್ಮಾರೋ ರಜತಸ್ಸೇವ,
ನಿಧ್ಧಮೇ ಮಲಮತ್ತನೋ ||

18. ಮಲಿನತೆಯ ವರ್ಗ

235. ಈಗ ನೀನು ಹಣ್ಣೆಲೆಯಂತೆ ಆಗಿರುವೆ. ಯಮನ ದೂತರು ನಿನಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ವಿದಾಯದ ಕೊನೆಯ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೀಯೆ. ಆದರೂ ನೀನು ಹಾದಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ!

236. ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ನಡುಗಡ್ಡೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೋ, ಕರೋರವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸು ಮತ್ತು ವಿವೇಕಿಯಾಗಿ, ಕೊಳೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೋ. ಹೊಲಸನ್ನು ತೊಳೆದುಹಾಕು. ಆಗ ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವ ದಿವ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆ.

237. ನಿನ್ನ ಅಂತ್ಯಕಾಲ ಈಗ ಬಂದಿದೆ. ನೀನು ಮರಣರಾಜ ಯಮನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಂಗುದಾಣವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೀನು ಹಾದಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ!

238. ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ದ್ವೀಪವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೋ, ಕರೋರವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸು ಮತ್ತು ವಿವೇಕಿಯಾಗು, ಕೊಳೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೋ, ಹೊಲಸನ್ನು ತೊಳೆದುಹಾಕು. ಆಗ ನೀನು ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಮುಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

239. ಬೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಮಶವನ್ನು ಅಕ್ಕಸಾಲಿಯು ತೆಗೆದುಹಾಕುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿವೇಕಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಮಶಗಳನ್ನು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ತೆಗೆದುಹಾಕಬೇಕು.

೨೪೦. ಅಯಸಾವ ಮಲಂ ಸಮುಟ್ಟಿತಂ,
ತತುಟ್ಟಾಯ ತಮೇವ ಖಾದತಿ |
ಏವಂ ಅತಿಥೋನಚಾರಿನಂ,
ಸಾನಿ ಕಮ್ಹಾನಿ ನಯನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ ||

೨೪೧. ಅಸಚ್ಛಾಯಮಲಾ ಮನ್ತಾ,
ಅನುಟ್ಟಾನಮಲಾ ಘಠಾ |
ಮಲಂ ವಣ್ಣಸ್ಸ ಕೋಸಜ್ಜಂ,
ಪಮಾದೋ ರಕ್ಖತೋ ಮಲಂ ||

೨೪೨. ಮಲಿತ್ತಿಯಾ ದುಚ್ಚರಿತಂ,
ಮಚ್ಛೇರಂ ದದತೋ ಮಲಂ |
ಮಲಾ ವೇ ಪಾಪಕಾ ಧಮ್ಹಾ,
ಅಸ್ಸಿಂ ಲೋಕೇ ಪರಮ್ಹಿ ಚ ||

೨೪೩. ತತೋ ಮಲಾ ಮಲತರಂ,
ಆವಿಚ್ಛಾ ಪರಮಂ ಮಲಂ |
ಏತಂ ಮಲಂ ಪಹನ್ತಾನ,
ನಿಮ್ಮಲಾ ಹೋಥ ಭಿಕ್ಷವೋ ||

೨೪೪. ಸುಜೀವಂ ಅಹಿರಿಕೇನ,
ಕಾಕಸೂರೇನ ಧಂಸಿನಾ |
ಪಕ್ಖನ್ನಿನಾ ಪಗಬ್ಬೇನ,
ಸಂಕಿಲಿಟ್ಟೇನ ಜೀವಿತಂ ||

೨೪೫. ಹಿರೀಮತಾ ಚ ದುಜ್ಜೀವಂ,
ನಿಚ್ಚಂ ಸುಚಿಗವೇಸಿನಾ |
ಅಲೀನೇನಾಪ್ಪಗಬ್ಬೇನ,
ಸುದ್ಧಾಜೀವೇನ ಪಸ್ಸತಾ ||

240. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ ತುಕ್ಕು ಅದನ್ನೇ ತಿಂದುಹಾಕುವಂತೆ, ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದವನ ದುಷ್ಟತ್ಯಗಳೇ ಅವನನ್ನು ದುರ್ಗತಿಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತವೆ.

241. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು ಗ್ರಂಥ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಮನ ಹರಿಸದಿರುವಿಕೆಯು ಮನೆಗೆ ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೋಮಾರಿತನವೇ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಜಾಗರೂಕತೆ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ.

242. ದುಶ್ಚರಿತವು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಿಪುಣತನವು ದಾನಿಗೆ ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಲವಾಗುತ್ತವೆ.

243. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಲಗಳಿಗಿಂತ, ಅವಿದ್ಯೆ ಎಂಬ ಮಲವು ಅತಿಘೋರ ವಾದದ್ದು. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ ಈ ಒಂದು ಮಲವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಮಲರಹಿತರಾಗಿರಿ.

244. ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲದವನ, ಚಾಡಿ ಹೇಳುವವನ ಮೇಲೆ ಹಾಯುವವನ, ಅಹಂಕಾರಿಯ ಹಾಗೂ ಲಂಚಕೋರನ ಹೀಗೆ ನಾಚಿಕೆಗಟ್ಟವನ ಬದುಕು ಕಾಗೆಯಂತೆ ಸುಲಭದ ಬದುಕು.

245. ಶುಚಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಬಯಸುವವರಿಗೆ, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ತೋರಿಕೆಯ ಗರ್ವವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ, ಪರಿಶುದ್ಧ ಜೀವನದವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಲಜ್ಜಾವಂತರ ಬದುಕು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದ ಬದುಕು.

೨೪೬. ಯೋ ಪಾಣಮತಿಪಾತೇತಿ,
ಮುಸಾವಾದಂಚ್ಚ ಭಾಸತಿ |
ಲೋಕೇ ಅದಿನ್ನಮಾದಿಯತಿ,
ಪರದಾರಂಚ್ಚ ಗಚ್ಛತಿ ||
೨೪೭. ಸುರಾಮೇರಯಪಾನಂ,
ಯೋ ನರೋ ಅನುಯುಜ್ಞತಿ |
ಇಥೇವಮೇಸೋ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ,
ಮೂಲಂ ಖಿಣತಿ ಅತ್ತನೋ ||
೨೪೮. ಏವಂ ಭೋ ಪುರಿಸ ಜಾನಾಹಿ,
ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಅಸಂಜ್ಞತಾ |
ಮಾ ತಂ ಲೋಭೋ ಅಧಮೋ ಚ |
ಚಿರಂ ದುಕ್ಖಾಯ ರನ್ತಯುಂ ||
೨೪೯. ದದಾತಿ ವೇ ಯಥಾಸದ್ಧಂ,
ಯಥಾ ಪಸಾದನಂ ಜನೋ |
ತತ್ಥ ಯೋ ಮಜ್ಜು ಭವತಿ,
ಪರೇಸಂ ಪಾನಭೋಜನೇ |
ನ ಸೋ ದಿವಾ ವಾ ರತ್ತಿಂ ವಾ,
ಸಮಾಧಿಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ||
೨೫೦. ಯಸ್ಸ ಚೇತಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಂ,
ಮೂಲಘ್ನಂ ಸಮೂಹತಂ |
ಸ ವೇ ದಿವಾ ವಾ ರತ್ತಿಂ ವಾ,
ಸಮಾಧಿಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ||

- 246-247. ಯಾರು ಜೀವಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವನೋ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವನೋ, ಕೊಡದಿದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಪರನಾರಿಯರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವನೋ, ಮತಿಗೆಡಿಸುವ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವನೋ ಅಂತಹ ಅಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ, ತನ್ನ ಬೇರನ್ನು ತಾನೇ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
248. ಓ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನೆ, ಇದನ್ನು ತಿಳಿ. ಅಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಬಹು ಕಷ್ಟ. ಆಶೆ ಮತ್ತು ಕೆಡಕುತನ, ನಿನ್ನನ್ನು ಎಳೆದು ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ದೂಡದಿರಲಿ.
249. ಅವರ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಅಥವಾ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜನರು ದಾನ ಕೊಡುವರು. ಇತರರು ನೀಡುವ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಪಾನೀಯಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬನು ಅತ್ಯಪ್ತನಾಗುವುದೇ ಆದರೆ, ಅಂತಹವನು ಹಗಲಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯ ಲೀನತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲಾರ.
250. ಆದರೆ ಯಾರಲ್ಲಿ ಇದು (ಅತ್ಯಪ್ತಿಯು) ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿದೆಯೋ, ಬೇರು ಸಹಿತ ತೆಗೆದು ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಿದಂತಾಗಿದೆಯೋ, ಅಂತಹವನು ಹಗಲಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯ ಲೀನತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುವನು.

೨೫೧. ನತ್ಥಿ ರಾಗಸಮೋ ಅಗ್ಗಿ,
ನತ್ಥಿ ದೋಸಸಮೋ ಗಹೋ |
ನತ್ಥಿ ಮೋಹಸಮೋ ಜಾಲಂ,
ನತ್ಥಿ ತಣ್ಣಾಸಮಾ ನದೀ ||

೨೫೨. ಸುದಸ್ಸಂ ವಜ್ಜಮಙ್ಗೋಸಂ,
ಅತ್ತನೋ ಪನ ದುದ್ಧಸಂ |
ಪರೇಸಂ ಹಿ ಸೋ ವಜ್ಜಾನಿ,
ಓಪುನಾತಿ ಯಥಾ ಭುಸಂ |
ಅತ್ತನೋ ಪರ ಛಾದೇತಿ,
ಕಲಿಂವ ಕಿತವಾ ಸರೋ ||

೨೫೩. ಪರವಜ್ಜಾನುಪಸ್ಸಿ,
ನಿಚ್ಚಂ ಉಜ್ಜಾನಸಙ್ಗೋ |
ಆಸವ ತಸ್ಸ ವಡ್ಧನ್ನಿ,
ಆರಾ ಸೋ ಆಸವಕ್ಖಯಾ ||

೨೫೪. ಆಕಾಸೇವ ಪದಂ ನತ್ಥಿ,
ಸಮಣೋ ನತ್ಥಿ ಬಾಹಿರೇ |
ಪಪಙ್ಗಾಭಿರತಾ ಪಜಾ,
ನಿಪ್ಪಪಙ್ಗಾ ತಥಾಗತಾ ||

೨೫೫. ಆಕಾಸೇ ಪದಂ ನತ್ಥಿ,
ಸಮಣೋ ನತ್ಥಿ ಬಾಹಿರೇ |
ಸಜ್ಞಾರಾ ಸಸ್ಸತಾ ನತ್ಥಿ,
ನತ್ಥಿ ಬುದ್ಧಾನಮಿಙ್ಗೇತಂ ||

ಮಲವಗ್ಗೋ ಅಟಾರಸಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

251. ರಾಗಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಬೆಂಕಿಯಿಲ್ಲ, ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಹಿಡಿತವಿಲ್ಲ,
ಮೋಹಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಬಲೆಯಿಲ್ಲ, ತೃಷ್ಣೆಗೆ ಸಮನಾದ ನದಿಯಿಲ್ಲ.

252. ಇತರರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಸುಲಭ. ಆದರೆ
ತನ್ನ ಹುಳುಕುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಕಷ್ಟ. ಇತರರ ಹುಳುಕುಗಳನ್ನು
ಹೊಟ್ಟಿನಂತೆ ತೂರಿಬಿಡುವನು, ಆದರೆ ತನ್ನದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚತುರ
ಬೇಟೆಗಾರನು ಮೋಸವಾಡಲು ಹಿಡಿಯುವ ಮರದ
ರೆಂಬೆಕೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಸುಳ್ಳು ಮರೆಯಿಂದ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

253. ಇತರರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾ, ಯಾವಾಗಲೂ ಖಂಡಿಸಿ
ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವವನ ಆಸವಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅವನು
ತನ್ನ ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ದೂರವೇ
ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

254. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾದಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಣನೆನ್ನುವನು ಹೊರಗಡೆ
ಇಲ್ಲ. ಲೋಕದ ಜನರು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ
ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧ ತಥಾಗತರು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ
ಮುಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.²⁷

255. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾದಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಸಮಣನೆನ್ನುವನು ಹೊರಗಡೆ
ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣಾಧೀನ ಸ್ಥಿತಿವುಳ್ಳದ್ದು ಯಾವುದೂ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ ಹಾಗೂ
ಬುದ್ಧರಲ್ಲಿ ಚಂಚಲತೆಯಿಲ್ಲ.

ಹದಿನೆಂಟನೇ ಮಲಿನತೆ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೧೯. ಧಮ್ಮಟ್ಟವಗ್ಗೋ

೨೫೬. ನ ತೇನ ಹೋತಿ ಧಮ್ಮಟ್ಟೋ,
ಯೇನತ್ಥಂ ಸಾಹಸಾ ನಯೇ |
ಯೋ ಚ ಅತ್ಥಂ ಅನತ್ಥಂಜ್ಞ,
ಉಭೋ ನಿಚ್ಛೇಯ್ಯ ಪಣ್ಣಿತೋ ||

೨೫೭. ಅಸಾಹಸೇನ ಧಮ್ಮೇನ,
ಸಮೇನ ನಯತೀ ಪರೇ |
ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗುತ್ತೋ ಮೇಧಾವೀ,
“ಧಮ್ಮಟ್ಟೋ”ತಿ ಪವುಚ್ಛತಿ ||

೨೫೮. ನ ತೇನ ಪಣ್ಣಿತೋ ಹೋತಿ,
ಯಾವತಾ ಬಹು ಭಾಸತಿ |
ಖೇಮೀ ಅವೇರೀ ಅಭಯೋ,
“ಪಣ್ಣಿತೋ”ತಿ ಪವುಚ್ಛತಿ ||

೨೫೯. ನ ತಾವತಾ ಧಮ್ಮಧರೋ,
ಯಾವತಾ ಬಹು ಭಾಸತಿ |
ಯೋ ಚ ಅಪ್ಪಮ್ಹಿ ಸುತ್ತಾನ,
ಧಮ್ಮಂ ಕಾಯೇನ ಪಸ್ಸತಿ |
ಸ ವೇ ಧಮ್ಮಧರೋ ಹೋತಿ,
ಯೋ ಧಮ್ಮಂ ನಪ್ಪಮಜ್ಜತಿ ||

19. ಧಮ್ಮನಿಷ್ಠತೆಯ ವರ್ಗ

256. ತನಗೆ ತೋಚಿದ ಹಾಗೆ, ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನು ಒಳಿತು ಮತ್ತು ಕೆಡಕು ಎರಡನ್ನೂ ತಿಳಿದು, ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತಿಳಿಸುವವನೇ ಅರಿವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

257. ಬೇರೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ, ತನ್ನ ತೀರ್ಮಾನ ಹೇಳಿದವನು, ಆದರೆ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನ ಹೇಳುವವನು, ಅಂತಹ ತೀಕ್ಷ್ಣಮತಿಯ ಮನುಷ್ಯನೇ ಧರ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮನಿಷ್ಠ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

258. ಒಬ್ಬನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜಾಣನಾಗಲಾರ. ಶಾಂತವಾಗಿವವನೂ ವೈರವಿಲ್ಲದವನೂ ಭಯವಿಲ್ಲದವನೂ ಜಾಣನೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

259. ಒಬ್ಬನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು ಅದರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತನಾಗಿರುವವನೋ, ಅಂತಹವನು ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತಾನೆ.

೨೬೦. ನ ತೇನ ಥೇರೋ ಸೋ ಹೋತಿ,
ಯೋನಸ್ಸ ಪಲಿತಂ ಸಿರೋ |
ಪರಿಪಕ್ಕೋ ವಯೋ ತಸ್ಸ,
“ಮೋಘಜಿಣ್ಣೋ”ತಿ ವುಚ್ಛತಿ ||

೨೬೧. ಯಮ್ಹಿ ಸಚ್ಛಿಂಘ್ಯ ಧಮ್ಹೋ ಚ,
ಅಹಿಂಸಾ ಸಂಯಮೋ ದಮೋ |
ಸ ವೇ ವನ್ತಮಲೋ ಧೀರೋ,
“ಥೇರೋ” ಇತಿ ಪವುಚ್ಛತಿ ||

೨೬೨. ನ ವಾಕ್ಕರಣಮತ್ತೇನ,
ವಣ್ಣಪೋಕ್ತರತಾಯ ವಾ |
ಸಾಧುರೂಪೋ ನರೋ ಹೋತಿ,
ಇಸ್ಸುಕೀ ಮಚ್ಛರೀ ಸರೋ ||

೨೬೩. ಯಸ್ಸ ಚೇತಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಂ,
ಮೂಲಘಚ್ಛಂ ಸಮೂಹತಂ |
ಸ ವನ್ತದೋಸೋ ಮೇಧಾವಿ,
“ಸಾಧುರೂಪೋ”ತಿ ವುಚ್ಛತಿ ||

೨೬೪. ನ ಮುಣ್ಣಿಕೇನ ಸಮಣೋ,
ಅಬ್ಬತೋ ಅಲಿಕಂ ಬಣಂ |
ಇಚ್ಛಾಲೋಭಸಮಾಪನ್ನೋ,
ಸಮಣೋ ಕಿಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ||

೨೬೫. ಯೋ ಚ ಸಮೇತಿ ಪಾಪಾನಿ,
ಅಣಂ ಥಾಲಾನಿ ಸಬ್ಬಸೋ |
ಸಮಿತತ್ತಾ ಹಿ ಪಾಪಾನಂ,
“ಸಮಣೋ”ತಿ ಪವುಚ್ಛತಿ ||

260. ಒಬ್ಬ ಸಮಣನು ತಲೆ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಆತ ಜೇಷ್ಠ (ಥೇರ)ನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತನ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿರಿಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ವಯೋವೃದ್ಧ ಎನ್ನಬಹುದಷ್ಟೆ.

261. ಯಾರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಂತತೆ, ಗುಣಸಂಪನ್ನತೆ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸಂಯಮ ಇದೆಯೋ ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ದಮಿಸಿಕೊಂಡಂತಹವರೋ, ಹಾಗೂ ಮಲಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವರೋ ಮತ್ತು ಅರಿವುಳ್ಳವರೋ ಅವರನ್ನು ಜೇಷ್ಠ (ಥೇರ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

262. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚತುರನಾಗಿದ್ದರೆ, ಕೇವಲ ಸುಂದರ ಶರೀರವಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ಅಸೂಯಪರನಾಗಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ವಂಚಕನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಅಷ್ಟೆ.

263. ಆದರೆ ಯಾರಲ್ಲಿ ಇವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿದೆಯೋ ಬೇರುಸಹಿತ ಕೀಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ನಾಶವಾಗಿದೆಯೋ, ಅಲ್ಲದೆ ಯಾರು ಹಗೆತನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಗೆದಿರುವರೋ - ಆ ಜಾಣನು ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಸಾಧು ಎನಿಸುವನು.

264. ಯಾರು ಅಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವರೋ, ಅಸತ್ಯವಾದಿಗಳೋ ಅವರು ಕೇವಲ ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ ಸಮಣ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಸೆಬುರುಕನಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಕಡುಲೋಭಿಯಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಗೆತಾನೆ ಸಮಣ ಎನಿಸುವನು?

265. ಯಾರು ಸಣ್ಣದಿರಲಿ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡದಿರಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ ಜಯ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸಮಣ ಎಂದು ಎನಿಸುವನು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಪಾಪಗಳ ಮೇಲೆ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

೨೬೬. ನ ತೇನ ಭಿಕ್ಷು ಹೋತಿ,
ಯಾವತಾ ಭಿಕ್ಷುತೇ ಪರೇ |
ವಿಸ್ಸಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಮಾದಾಯ,
ಭಿಕ್ಷು ಹೋತಿ ನ ತಾವತಾ ||

೨೬೭. ಯೋಧ ಪುಣ್ಣಾಣ್ಣ ಪಾಪಣ್ಣ,
ಬಾಹೇತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾವಾ |
ಸಜ್ಜಾಯ ಲೋಕೇ ಚರತಿ,
ಸ ವೇ “ಭಿಕ್ಷು”ತಿ ವುಚ್ಛತಿ ||

೨೬೮. ನ ಮೋನೇನ ಮುನಿ ಹೋತಿ,
ಮೂಲ್ವರೂಪೋ ಅವಿದ್ವಸು |
ಯೋ ಚ ತುಲಂವ ಪಗ್ಗಂಠು,
ವರಮಾದಾಯ ಪಣ್ಣಿತೋ ||

೨೬೯. ಪಾಪಾನಿ ಪರಿವಚ್ಛೇತಿ,
ಸ ಮುನೀ ತೇನ ಸೋ ಮುನಿ |
ಯೋ ಮುನಾತಿ ಉಭೋ ಲೋಕೇ,
“ಮುನೀ” ತೇನ ಪವುಚ್ಛತಿ ||

೨೭೦. ನ ತೇನ ಅರಿಯೋ ಹೋತಿ,
ಯೇನ ಪಾಣಾನಿ ಹಿಂಸತಿ |
ಅಹಿಂಸಾ ಸಬ್ಬಪಾಣಾನಂ,
“ಅರಿಯೋ”ತಿ ಪವುಚ್ಛತಿ ||

266. ಒಬ್ಬನು ಬೇರೆಯವರು ನೀಡಿದ ಆಹಾರದ ಮೇಲೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನು ಭಿಕ್ಷು ಅಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಕೇವಲ ಹೊರಗಿನ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಭಿಕ್ಷು ಎಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

267. ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ ಶುದ್ಧ ಜೀವನವನ್ನು ಜೀವಿಸುವನೋ ಮತ್ತು ಅರಿವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹವನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಭಿಕ್ಷು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

268. ಅರಿಯದೆ, ಮೂಢನಾಗಿರುವವನೊಬ್ಬನು ಮೌನಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮುನಿಯಾಗಲಾರ. ಆದರೆ ಯಾರು ತಕ್ಕಡಿ ಹಿಡಿದಿರುವವನ ಹಾಗೆ ತೂಗಿ ಕೇವಲ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವನೋ ಅವನು ಜಾಣನು.

269. ಮುನಿಯೆಂದರೆ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ತ್ಯಜಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ ಮುನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಇಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅರಿತವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮುನಿಯೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

270. ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಅಹಿಂಸೆವುಳ್ಳವನು ಮಾತ್ರ ಆರ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

೨೭೧. ನ ಸೀಲಬ್ಧತಮತ್ತೇನ,
ಬಾಹುಸಚ್ಚೇನ ವಾ ಪನ |
ಅಥ ವಾ ಸಮಾಧಿಲಾಭೇನ,
ವಿವಿತ್ತಸಯನೇನ ವಾ ||

೨೭೨. ಪುಸಾಮಿ ನೇಕ್ಷಮ್ಹ ಸುಖಂ,
ಅಪುಥುಜ್ಜನಸೇವಿತಂ |
ಭಿಕ್ಖು ವಿಸ್ಸಾಸಮಾಪಾದಿ,
ಅಪ್ಪತ್ತೋ ಆಸವಕ್ಖಯಂ ||

ಧಮ್ಮಟ್ಟವಗ್ಗೋ ಏಕೂನವೀಸತಿಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

- ೦೦೦ -

271-272. ಕೇವಲ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಿಂದ, ಬಹುವಾಗಿ ಕಲಿತು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ, ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದರಿಂದ, ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಅನುಭವಿಸಲಾಗದ ತ್ಯಾಗ ಜೀವನದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದರಿಂದ ನೀವುಗಳು, ಓ ಭಿಕ್ಖುಗಳೇ, ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಸಾಧನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದು. ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಅರಹಂತ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪುವವರೆಗೂ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಧಮ್ಮನಿಷ್ಠತೆ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

- ೦೦೦ -

೨೦. ಮಗ್ಗವಗೋ

೨೨೩. ಮಗ್ಗನಟ್ಟಿಚ್ಚಿಕೋ ಸೇಟೋ,
ಸಚ್ಚಾನಂ ಚತುರೋ ಪದಾ |
ವಿರಾಗೋ ಸೇಟೋ ಧಮ್ಮಾನಂ,
ದ್ವಿಪದಾನಂ ಚಿಕ್ಕುಮಾ ||
೨೨೪. ಏಸೇವ ಮಗ್ಗೋ ನತ್ಥಂಜೋ,
ದಸನಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ |
ಏತಂಜೋ ತುಮ್ಮೇ ಪಟಿಪಜ್ಜಠ,
ಮಾರಸೇತಂ ಪಮೋಹನಂ ||
೨೨೫. ಏತಂಜೋ ತುಮ್ಮೇ ಪಟಿಪನ್ನಾ,
ದುಕ್ಖಸ್ಸಂತಂ ಕರಿಸ್ಸಠ |
ಅಕ್ಖಾತೋ ವೋ ಮಯಾ ಮಗ್ಗೋ,
ಅಜ್ಞಾಯ ಸಲ್ಲಕಂತನಂ ||
೨೨೬. ತುಮ್ಮೇಹಿ ಕಿಚ್ಚಮಾತಪ್ಪಂ,
ಅಕ್ಖಾತಾರೋ ತಥಾಗತ |
ಪಟಿಪನ್ನಾ ಪಮೋಕ್ಷಂತಿ,
ರೂಯಿನೋ ಮಾರಬನ್ಧನಾ ||
೨೨೭. “ಸಬ್ಬೇ ಸಜ್ಜಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ”ತಿ,
ಯದಾ ಪಜ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಿ |
ಅಥ ನಿಬ್ಬಿನ್ನತಿ ದುಕ್ಖೇ,
ಏಸ ಮಗ್ಗೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ||

20. ಹಾದಿ ವರ್ಗ

273. ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳ ಮಾರ್ಗ (ಅಷ್ಟಾಂಗಿಕ ಮಾರ್ಗ)ವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಸತ್ಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾಲ್ಕು ಸತ್ಯಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಧರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣಿರುವವರು (ಬುದ್ಧರು) ಶ್ರೇಷ್ಠರು.²⁸
274. ಇದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗವಿರುವುದು. ವಿಶುದ್ಧವಾದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆ. ಆಗ ನೀನು ಮಾರನನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡಬಹುದು.
275. ನೀನು ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದೆಯಾದರೆ ದುಃಖವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸುವೆ. ತೃಷ್ಣೆಯ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದು ಅರಿತ ಮೇಲೆಯೇ ನಾನು ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
276. ನೀನೇ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು. ತಥಾಗತರು²⁹ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಧ್ಯಾನಿಗಳು ಮಾರಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.
277. ‘ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಬದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಗಳೂ ಅನಿತ್ಯ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಚ್ಛೇದಿಸಿದ ಅರಿತಾಗ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬನು ದುಃಖದಿಂದ ದೂರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಗೆ ದಾರಿ.

೨೭೮. “ಸಬ್ಬೇ ಸಜ್ಜಾರಾ ದುಕ್ಖಾ”ತಿ,
ಯದಾ ಪಞ್ಣಾಯ ಪಸತಿ |
ಅಥ ನಿಬ್ಬಿನ್ನತಿ ದುಕ್ಖೇ,
ಏಸ ಮಗ್ಗೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ||

೨೭೯. “ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಫಾ ಅನಾತ್ತಾ”ತಿ,
ಯದಾ ಪಞ್ಣಾಯ ಪಸತಿ |
ಅಥ ನಿಬ್ಬಿನ್ನತಿ ದುಕ್ಖೇ,
ಏಸ ಮಗ್ಗೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ||

೨೮೦. ಉಟ್ಟಾಲಕಾಲಮ್ಹಿ ಅನುಟ್ಟಹಾನೋ,
ಯುವಾ ಬಲೀ ಆಲಸಿಯಂ ಉಪೇತೋ |
ಸಂಸನ್ನ ಸಜ್ಜಪ್ಪಮನೋ ಕುಸೀತೋ,
ಪಞ್ಣಾಯ ಮಗ್ಗಂ ಅಲಸೋ ನ ವಿಸ್ಸತಿ ||

೨೮೧. ವಾಚಾನುರುಕ್ಖೀ ಮನಸಾ ಸುಸಂವೃತೋ,
ಕಾಯೇನ ಚ ನಾಕುಸಲಂ ಕಯಿರಾ |
ಏತೇ ತಯೋ ಕಮ್ಮಪಥೇ ವಿಸೋಧಯೇ,
ಆರಾಧಯೇ ಮಗ್ಗಮಿಸಿಪ್ಪವೇದಿತಂ ||

೨೮೨. ಯೋಗಾ ವೇ ಜಾಯತೀ ಭೂರಿ,
ಅಯೋಗ ಭೂರಿಸಜ್ಜಯೋ |
ಏತಂ ದ್ವೇಧಾಪಥಂ ಇತ್ಥಾ,
ಭವಾಯ ವಿಭವಾಯ ಚ |
ತಥತ್ತಾನಂ ನಿವೇಸೇಯ್ಯ,
ಯಥಾ ಭೂರಿ ಪವಡ್ಧತಿ ||

278. ‘ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಬದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಗಳೂ ದುಃಖಕಾರಕಗಳು’ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅರಿತಾಗ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬನು ದುಃಖದಿಂದ ದೂರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಗೆ ದಾರಿ.

279. ‘ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳು ಅನಾತ್ಮವಾದವು’ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅರಿತಾಗ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬನು ದುಃಖದಿಂದ ದೂರನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಇದೇ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಗೆ ದಾರಿ.

280. ಯಾರು ಯತ್ನಶೀಲನಾಗಬೇಕಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯತ್ನಶೀಲನಾಗದೆ, ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದೂ, ಯುವಕನಾಗಿದ್ದೂ, ಆಲಸಿಯಾಗಿರುವನೋ, ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ಕೂಡಿರುವನೋ ಸೋಮಾರಿಯೋ ಅವನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರ.

281. ಒಬ್ಬನು ತಾನಾಡುವ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಿರಲಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಿ ಹಾಗೂ ದೇಹದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ಅವನು ಈ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಮಾಡಲಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಋಷಿಯು³⁰ ತೋರಿರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಲಿ.

282. ಜ್ಞಾನವು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಧ್ಯಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಜ್ಞಾನವು ನಶಿಸುತ್ತದೆ. ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮತ್ತು ನಾಶದ ಈ ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅರಿತವನಾಗಿ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ.

೨೮೩. ವನಂ ಛಿನ್ನಥ ಮಾ ರುಕ್ವಂ,
ವನತೋ ಜಾಯತೇ ಭಯಂ |
ಛೇತ್ವಾ ವನಞ್ಜ ವನಥಞ್ಜ,
ನಿಬ್ಬನಾ ಹೋಥ ಭಿಕ್ಷವೋ ||
೨೮೪. ಯಾವ ಹಿ ವನಥೋ ನ ಛಿಜ್ಜತಿ,
ಅಣುಮತ್ತೋಪಿ ನರಸ್ಸ ನಾರಿಸು |
ಪಟಿಬಧ್ಧಮನೋವ ತಾವ ಸೋ,
ವಚ್ಛೋ ಖೀರಪಕೋವ ಮಾತರಿ ||
೨೮೫. ಉಚ್ಛಿನ್ನ ಸಿನೇಹಮತ್ತನೋ,
ಕುಮುದಂ ಸಾರದಿಕಂವ ಪಾಣಿನಾ |
ಸನ್ನಿಮಗ್ಗಮೇವ ಬ್ರೂಹಯಂ,
ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸುಗತೇನ ದೇಸಿತಂ ||
೨೮೬. ಇಥ ವಸ್ಸಂ ವಸಿಸ್ಸಾಮಿ,
ಇಥ ಹೇಮಸ್ತಗಿಮ್ಮಿಸು |
ಇತಿ ಬಾಲೋ ವಿಚಿನ್ನೇತಿ,
ಅನ್ತರಾಯಂ ನ ಬುಜ್ಜತಿ ||
೨೮೭. ತಂ ಪುತ್ರಪಸುಸಮ್ಮತ್ತಂ,
ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಂ ನರಂ |
ಸುತ್ತಂ ಗಾಮಂ ಮಹೋಘೋವ,
ಮಚ್ಛು ಆದಾಯಂ ಗಚ್ಛತಿ ||

283. ಕಾಡನ್ನು (ತೃಷ್ಣೆ) ಕಡಿದುಹಾಕು. ಆದರೆ ಮರವನ್ನು ಕಡಿಯಬೇಡ. ಕಾಡಿನಿಂದಾಗಿ ಭಯವು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದು ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ಪೊದೆ (ಆಸೆ)ಯನ್ನು ಸವರಿಹಾಕು. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ನೀವು ಅನುರಾಗಿಯಾಗಬೇಡಿ!¹
284. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಂಡಸು ಹೆಂಗಸಿನ ಬಗೆಗಿನ ಬಂಧನವನ್ನು ಅದು ಅಲ್ಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾಡಿನ ಪೊದೆಗಳಂತಹ, ಆಸೆಯ ಹಾಗೆ ಕಡಿದು ಹಾಕದಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಕರು ಹಸುವಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೆ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.
285. ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಳದ ಕಮಲದ ಹೂವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಒಬ್ಬನು ಕೀಳುವಂತೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯ ಅನುರಾಗವನ್ನು ನೀನು ಕತ್ತರಿಸು, ಸುಗತರಿಂದ ತಿಳಿಸಿರುವ ನಿಬ್ಬಾನ ಶಾಂತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಏಕೈಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸು.
286. 'ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ, ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರ್ಖನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒದಗಬಹುದಾದ ಅಪಾಯ (ಸಾವು)ದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
287. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು, ಪಶುಗಳಿಗಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನಸ್ಸಿನವನನ್ನು, ನಿಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು, ಹುಚ್ಚು ಪ್ರವಾಹವು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಮರಣವು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

೨೮೮. ನ ಸನ್ನಿ ಪುತ್ರಾ ತಾಣಾಯ,
 ನ ಪಿತಾ ನಾಪಿ ಬನ್ಧವಾ |
 ಅನ್ತಕೇನಾಧಿಪನ್ನಸ,
 ನತ್ಥಿ ಇಂತೀಸು ತಾಣತಾ ||

೨೮೯. ಏತಮತ್ಥವಸಂ ಇತ್ಥಾ,
 ಪಣ್ಣಿತೋ ಸೀಲಸಂವುತೋ |
 ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಂ ಮಗ್ಗಂ,
 ಖಿಪ್ಪಮೇವ ವಿಸೋಧಯೇ ||

ಮಗ್ಗವಗ್ಗೋ ವಿಸತಿಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

288. ಮರಣವು ಬಂದು ಸವಾರಿ ಮಾಡುವಾಗ ಯಾವ ಬಂಧುಗಳಿಂದಲೂ ರಕ್ಷಣೆಯು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಯಾವ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ತಂದೆಗೂ ಅಥವಾ ನೆಂಟರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು.

289. ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು, ಜಾಣನು ಶೀಲಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ನಿಬ್ಬಾನಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಕ್ರಮಿಸಲಿ.

ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಹಾದಿ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೨೧. ಪಕಿಣ್ಣಕವಗ್ಗೋ

೨೯೦. ಮತ್ತಾ ಸುಖಪರಿಚ್ಛಾಗ,
ಪಸ್ಸೇ ಚೇ ವಿಪುಲಂ ಸುಖಂ |
ಚಚೇ ಮತ್ತಾಸುಖಂ ಧೀರೋ,
ಸಮ್ಪಸ್ಸಂ ವಿಪುಲಂ ಸುಖಂ ||
೨೯೧. ಪರಮಕ್ಕುಪಧಾನೇನ,
ಅತ್ತನೋ ಸುಖಮಿಚ್ಛತಿ |
ವೇರಸಂಸಗ್ಗಸಂಸಚ್ಛೋ,
ವೇರಾ ಸೋ ನ ಪರಿಮುಚ್ಛತಿ ||
೨೯೨. ಯಜ್ಞ ಕಿಚ್ಛಂ ಅಪವಿಧಂ,
ಅಕಿಚ್ಛಂ ಪನ ಕಯಿರತಿ |
ಉನ್ನಾಳಾನಂ ಪಮತ್ತಾನಂ,
ತೇಸಂ ವಡ್ಧನ್ನಿ ಆಸವಾ ||
೨೯೩. ಯೇಸಜ್ಞ ಸುಸಮಾರದ್ಧಾ,
ನಿಚ್ಛಂ ಕಾಯಗತಾ ಸತಿ |
ಅಕಿಚ್ಛಂ ತೇ ನ ಸೇವನ್ನಿ,
ಕಿಚ್ಛೇ ಸಾತಚ್ಛಕಾರಿನೋ |
ಸತಾನಂ ಸಮ್ಪಜಾನಾನಂ,
ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛನ್ನಿ ಆಸವಾ ||

21. ಮಿಶ್ರ ವರ್ಗ

290. ಅಲ್ಪವಾದ ಸುಖವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ವಿಪುಲವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಾದರೆ, ವಿಪುಲ ಸುಖದ ಕಡೆ ಗಮನಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಪವಾದುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿ.
291. ಹಗೆತನದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ಯಾರು ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾ, ಇತರರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ಹಗೆತನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.
292. ಯಾರು ದುರಹಂಕಾರಿಯೋ, ಅಜಾಗರೂಕನೋ ಹಾಗೂ ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬಿಡುವನು, ಬಿಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನಲ್ಲಿ ಆಸವಗಳು ಬೆಳೆಯುವುವು.
293. ಯಾರು ಸದಾ ಜಾಗರೂಕರೋ ಹಾಗೂ ನಿಚ್ಛಳದ ಗ್ರಹಿಕೆ ಯುಳ್ಳವರೋ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ 'ಕಾಯಗತಾಸತಿ', ದೇಹದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವ ತಿವಂತರಾಗಿರುವರೋ ಅಲ್ಲದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದ ಮಾಡುವರೋ, ಬಿಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬಿಡುವರೋ, ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸವಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುವುವು.

೨೯೪. ಮಾತರಂ ಪಿತರಂ ಹನ್ತ್ವಾ,
ರಾಜಾನೋ ದ್ವೇ ಚ ಖಿತ್ತಿಯೇ |
ರಙ್ತಂ ಸಾನುಚರಂ ಹನ್ತ್ವಾ,
ಅನೀಘೋ ಯಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ||

೨೯೫. ಮಾತರಂ ಪಿತರಂ ಹನ್ತ್ವಾ,
ರಾಜಾನೋ ದ್ವೇಚ ಸೋತ್ತಿಯೇ |
ವೇಯಗ್ಗಪಙ್ಗಮಂ ಹನ್ತ್ವಾ,
ಅನಿಘೋ ಯಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ||

೨೯೬. ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಂ ಪಬುಜ್ಞನ್ತಿ,
ಸದಾ ಗೋತಮಸಾವಕಾ |
ಯೇಸಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ,
ನಿಚ್ಚಂ ಬುದ್ಧಗತಾ ಸತಿ ||

೨೯೭. ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಂ ಪಬುಜ್ಞನ್ತಿ,
ಸದಾ ಗೋತಮಸಾವಕಾ |
ಯೇಸಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ,
ನಿಚ್ಚಂ ಧಮ್ಮಗತಾ ಸತಿ ||

೨೯೮. ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಂ ಪಬುಜ್ಞನ್ತಿ,
ಸದಾ ಗೋತಮಸಾವಕಾ |
ಯೇಸಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ,
ನಿಚ್ಚಂ ಸಙ್ಗಗತಾ ಸತಿ ||

294. ತಾಯಿ (ತೃಷ್ಟೆ)ಯನ್ನು ತಂದೆ (ಅಹಂಕಾರ)ವನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಯೋಧ ರಾಜರನ್ನು (ಶಾಶ್ವತ ಮತ್ತು ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾದಗಳು) ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ, ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನು (ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಷಯಗಳು) ಅದರ ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿ (ಬಯಕೆ ಬಂಧನ ಎಂಬ) ಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಅನುತಾಪವಿಲ್ಲದೆ, ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

295. ತಾಯಿಯನ್ನು ತಂದೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಯೋಧ ರಾಜರನ್ನು (ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮತ್ತು ಏನೂ ಎಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾದಗಳು) ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ, ಐದನೆಯದಾಗಿ ಹುಲಿಯನ್ನು (ಐದು ಮಾನಸಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳು) ಕೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಅನುತಾಪವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

296. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದಂತಹ ಯಾರು, ಹಗಲೂ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ 'ಬುದ್ಧಾನುಸತಿ' (ಬುದ್ಧರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಧ್ಯಾನ) ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವರೋ, ಅವರುಗಳು ಸದಾ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಇರುವರು.

297. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದಂತಹ ಯಾರು, ಹಗಲೂ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ 'ಧರ್ಮಾನುಸತಿ' (ಧರ್ಮದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನ), ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವರೋ ಅವರುಗಳು ಸದಾ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಸುಖದಲ್ಲಿರುವರು.

298. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದಂತಹ ಯಾರು, ಹಗಲೂ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ 'ಸಂಘಾನುಸತಿ' (ಸಂಘದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನ), ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವರೋ ಅವರುಗಳು ಸದಾ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಸುಖದಲ್ಲಿರುವರು.

೨೯೯. ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಂ ಪಬುಜ್ಞನ್ತಿ,
ಸದಾ ಗೋತಮಸಾವಕಾ |
ಯೇಸಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ,
ನಿಚ್ಚಂ ಕಾಯಗತಾ ಸತಿ ||
೩೦೦. ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಂ ಪಬುಜ್ಞನ್ತಿ,
ಸದಾ ಗೋತಮಸಾವಕಾ |
ಯೇಸಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ,
ಅಹಿಂಸಾಯ ರತೋ ಮನೋ ||
೩೦೧. ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಂ ಪಬುಜ್ಞನ್ತಿ,
ಸದಾ ಗೋತಮಸಾವಕಾ |
ಯೇಸಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ,
ಭಾವನಾಯ ರತೋ ಮನೋ ||
೩೦೨. ದುಪ್ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ದುರಭಿರಮಂ,
ದುರಾವಾಸಾ ಘರಾ ದುಖಾ |
ದುಕ್ಖೋಸಮಾನಸಂವಾಸೋ,
ದುಕ್ಖಾನುಪತಿತಧ್ಧಗೂ |
ತಸ್ಮಾ ನ ಚಧ್ಧಗೂ ಸಿಯಾ,
ನ ಚ ದುಕ್ಖಾನುಪತಿತೋ ಸಿಯಾ ||
೩೦೩. ಸದ್ಧೋ ಸೀಲೇನ ಸಮ್ಪನ್ನೋ,
ಯಸೋಭೋಗಸಮಪ್ಪಿತೋ |
ಯಂ ಯಂ ಪದೇಸಂ ಭಜತಿ,
ತಥ್ಠ ತತ್ಥೇವ ಪೂಜಿತೋ ||

299. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದಂತಹ ಯಾರು, ಹಗಲೂ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ 'ಕಾಯಗತಾಸತಿ' (ದೇಹದ ಬಗೆಗೆ ಸ್ಮೃತಿವಂತರಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು), ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವರೋ, ಅವರುಗಳು ಸದಾ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಇರುವರು.
300. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದಂತಹ ಯಾರು, ಹಗಲೂ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಆನಂದಪಡುವರೋ, ಅವರುಗಳು ಸದಾ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಇರುವರು.
301. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದಂತಹ ಯಾರು, ಹಗಲೂ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಧ್ಯಾನಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಆನಂದಪಡುವರೋ ಅವರುಗಳು ಸದಾ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಇರುವರು.
302. ಶ್ರಮಣ ಜೀವನವು ಕಷ್ಟಕರ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದ ಕಾಣುವುದೂ ಕಷ್ಟಕರ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವನವು ದುಃಖಕರ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಕರ. ಅಸಮಾನರ ಒಡನಾಟ ದುಃಖ ತರುತ್ತದೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುವಿಕೆ ದುಃಖ ತರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಅಲೆಮಾರಿಯಾಗದಿರು, ದುಃಖದ ಹಿಂಬಾಲಕನಾಗದಿರು.
303. ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಶೀಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನು, ಒಳ್ಳೆ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನೋ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

೩೦೪. ದೂರೇ ಸನ್ನೋ ಪಕಾಸೇನ್ತಿ,
ಹಿಮವನ್ನೋವ ಪಬ್ಬತೋ |
ಅಸನ್ನೇತ್ಥ ನ ದಿಸ್ಸಂತಿ,
ರತ್ತಿಂ ಖಿತ್ತಾ ಯಥಾ ಸರಾ ||

೩೦೫. ಏಕಾಸನಂ ಏಕಸೇಯ್ಯಂ,
ಏಕೋ ಚರಮತನ್ನಿತೋ |
ಏಕೋ ದಮಯಮತ್ತಾನಂ,
ವನಸ್ತೇ ರಮಿತೋ ಸಿಯಾ ||

ಪಕಿಣ್ಣವಗ್ಗೋ ಏಕವೀಸತಿಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

304. ಹಿಮಾಲಯದ ಪರ್ವತದ ಹಾಗೆ, ಒಳ್ಳೆಯದು ದೂರದಿಂದಲೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣದಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ.

305. ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವವನು, ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಮಲಗುವವನು, ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ತಿರುಗಾಡುವವನು ಹಾಗೂ ಯತ್ನಶೀಲನು, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ದಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತಹವನು, ಅವನು ಕಾನನದ ಏಕಾಂತತೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ ಮಿಶ್ರ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೨೨. ನಿರಯವಗ್ಗೋ

೨೦೬. ಅಭೂತವಾದೀ ನಿರಯಂ ಉಪೇತಿ,
ಯೋ ವಾಪಿ ಕತ್ವಾ ನ ಕರೋಮೀ ಚಾಹ |
ಉಭೋಪಿ ತೇ ಪೇಚ್ಚ ಸಮಾ ಭವನ್ತಿ,
ನಿಹೀನಕಮ್ನಾ ಮನುಜಾ ಪರತ್ಥ ||
೨೦೭. ಕಾಸಾವಕಣ್ಣಾ ಬಹವೋ,
ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಅಸಂಘಾತಾ |
ಪಾಪಾ ಪಾಪೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹಿ,
ನಿರಯಂ ತೇ ಉಪಪಜ್ಜರೇ ||
೨೦೮. ಸೆಯ್ಯೋ ಅಯೋಗುಳೋ ಭುತ್ತೋ,
ತತ್ತೋ ಅಗ್ಗಿಸಿಮೊಪಮೋ |
ಯಂಞೋ ಭುಂಞೋಯ್ಯ ದುಸ್ಸೀಲೋ,
ರಟ್ಟಿಂಪಿಣ್ಣಮಸಂಘತ್ತೋ ||
೨೦೯. ಚತ್ತಾರಿ ಠಾನಾನಿ ನರೋ ಪಮತ್ತೋ,
ಅಪಜ್ಜತಿ ಪರದಾರೂಪಸೇವೀ |
ಅಪುಂಞ್ಜಲಾಭಂ ನ ನಿಕಾಮಸೇಯ್ಯಂ,
ನಿನ್ದಂ ತತೀಯಂ, ನಿರಯಂ ಚತುತ್ಥಂ ||
೨೧೦. ಅಪುಂಞ್ಜಲಾಭೋ ಚ ಗತೀ ಪಾಪಿಕಾ,
ಭೀತಸ್ಸ ಭೀತಾಯ ರತೀ ಚ ಧೋಕಿಕಾ |
ರಾಜಾ ಚ ದಣ್ಡಂ ಗರುಕಂ ಪಣೇತಿ,
ತಸ್ಮಾ ನರೋ ಪರದಾರಂ ನ ಸೇವೇ ||

22. ದುರ್ಗತಿ ವರ್ಗ

306. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವವನು ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟಿನ ದುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವನು. ಹಾಗೆಯೇ, ತಾನು (ಪಾಪ) ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವವನೂ ಕೂಡ. ಹೀನ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಈ ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಜನರು ಲೋಕ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಗತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.
307. ಬಹಳ ಜನ ಪಾಪದ ನಡತೆವುಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಸಂಯಮಹೀನರು ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಕೆಟ್ಟ ಜನರು, ತಮ್ಮ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ, ಮುಂದೆ ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟಿನ ದುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವರು.
308. ದುಶ್ಚಿಲನಾದ, ಸಂಯಮಹೀನನಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ, ದಾನಕೊಟ್ಟ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಬೆಂಕಿ ಜ್ವಾಲೆಯ ಹಾಗೆ ಧಗಧಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಲೋಹದ ಗುಂಡನ್ನು ನುಂಗುವುದು ಮೇಲು.
309. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಪರನಾರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವವನು, ನಾಲ್ಕು ದುರ್ಗತಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪಗಳಿಗೆ, ನಿದ್ರಾಭಂಗ, ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ನಿಂದೆ ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟಿನ ದುರ್ಗತಿ.
310. ಅಂತಹವನು ಪಾಪವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಪಾಪಿಗೆ ಒದಗುವ ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಭಯಭೀತರಾಗಿ ಒಂದಾಗುವ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸುಖವೂ ಸಹ ಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜನಿಂದ ಕರೋರ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರೂ ಪರನಾರಿ ಗಮನ ಮಾಡಿದರಲಿ.

೩೧೧. ಕುಸೋ ಯಥಾ ದುಗ್ಗಹಿತೋ,
ಹತ್ಥಮೇವಾನುಕಂತತಿ |
ಸಾಮಜ್ಞಂ ದುಪ್ಪರಾಮಟ್ಟಂ,
ನಿರಯಾಯುಪಕಡ್ಧತಿ ||

೩೧೨. ಯಂ ಕಿಂಚ್ಚಿ ಸಿಧಿಲಂ ಕಮ್ಮಂ,
ಸಂಕಿಲಿಟ್ಟಿಜ್ಞಂ ಯಂ ವತಂ |
ಸಂಜ್ಞಿಸ್ಸರಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,
ನ ತಂ ಹೋತಿ ಮಹಪ್ಪಲಂ ||

೩೧೩. ಕಯಿರಾ ಚ ಕಯಿರಾಥೇನಂ,
ದಳ್ಳಮೇನಂ ಪರಕ್ಕಮೇ |
ಸಿಧಿಲೋ ಹಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜೋ,
ಭಿಯ್ಯೋ ಅಕಿರತೇ ರಜಂ ||

೩೧೪. ಅಕತಂ ದುಕ್ಕಟಂ ಸೆಯ್ಯೋ,
ಪಚ್ಛಾ ತಪ್ಪತಿ ದುಕ್ಕಟಂ |
ಕತಜ್ಞ ಸುಕತಂ ಸೆಯ್ಯೋ,
ಯಂ ಕತ್ವಾ ನಾನುತಪ್ಪತಿ ||

೩೧೫. ನಗರಂ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಂತಂ,
ಗುತ್ತಂ ಸಂತರಬಾಹಿರಂ |
ಏವಂ ಗೋಪೇಥ ಅತ್ತಾನಂ,
ಖಣೋ ವೋ ಮಾ ಉಪಚ್ಚಗಾ |
ಖಣಾತೀತಾ ಹಿ ಸೋಚ್ಚಿಂತಿ,
ನಿರಯಮ್ಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಾ ||

311. ಹೇಗೆ ಕುಸದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಹಿಡಿದಾದಿದರೆ, ಕೈಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಣ ಜೀವನವನ್ನು, ಕೆಡುಕಿನ ಜೀವನವನ್ನಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಅದು ಅವನನ್ನು ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟಿನ ದುರ್ಗತಿಗಳಿಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

312. ಸಡಿಲವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಭ್ರಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಚರಣೆಗಳು, ಸಂಶಯಕ್ಕೆಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ಇವುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.

313. ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡು. ಸಡಿಲಿಕೆಯ ಸಮಣನ ಜೀವನವು ರಾಗಸುಖ ಬಯಕೆಯ ಧೂಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

314. ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆ ಅಕಾರ್ಯ ದಿಂದಾಗಿ ಅನಂತರ ಅವನು ಕೊರಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಅನಂತರ ಅವನು ಕೊರಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

315. ಹೇಗೆ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಡನ್ನು ಒಳಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವರೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಕಾಯ್ದುಕೋ. ಒದಗಿದ ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ. ಅವಕಾಶವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವರು, ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಶೋಕಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.³²

೩೧೬. ಅಲಜ್ಜಿತಾಯೇ ಲಜ್ಜನ್ತಿ,
ಲಜ್ಜಿತಾಯೇ ನ ಲಜ್ಜರೇ |
ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಟಿಸಮಾದಾನಾ,
ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ ||

೩೧೭. ಅಭಯೇ ಭಯದಸ್ಸಿನೋ,
ಭಯೇ ಚಾಭಯದಸ್ಸಿನೋ |
ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಟಿಸಮಾದಾನಾ,
ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ ||

೩೧೮. ಅವಜ್ಜೇ ವಜ್ಜಮತಿನೋ,
ವಜ್ಜೇ ಚಾವಜ್ಜದಸ್ಸಿನೋ |
ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಟಿಸಮಾದಾನಾ,
ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ ||

೩೧೯. ವಜ್ಜಣ್ಣ ವಜ್ಜತೋ ಇತ್ತಾ,
ಅವಜ್ಜಣ್ಣ ಅವಜ್ಜತೋ |
ಸಮ್ಛಾದಿಟ್ಟಿಸಮಾದಾನಾ,
ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಸುಗ್ಗತಿಂ ||

ನಿರಯವಗ್ಗೋ ಬಾವೀಸತಿಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

316. ನಾಚಿಕೆಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದುದರ ಬಗೆಗೆ ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಟು, ನಾಚಿಕೆ ಪಡಬೇಕಾದುದರ ಬಗೆಗೆ ನಾಚಿಕೆಪಡದೆ ಇರುವ ತಪ್ಪು ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿರುವ ಜನರು ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟಿನ ದುರ್ಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವರು.

317. ಭಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದ ಕಡೆ ಭಯಪಡುವ, ಭಯಪಡಬೇಕಾದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಭಯಪಡದ, ತಪ್ಪು ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿರುವ ಜನರು ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟಿನ ದುರ್ಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವರು.

318. ಎಲ್ಲಿ ಕೆಡುಕಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಡುಕಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ, ಮತ್ತು ಕೆಡುಕಿರುವ ಕಡೆ ಕೆಡಕನ್ನು ಕಾಣದಿರುವ ಇಂತಹ ಹೀನ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿರುವ ಜನರು ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟಿನ ದುರ್ಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವರು.

319. ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಕೆಟ್ಟದೆಂದೂ, ಕೆಟ್ಟದ್ದಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕೆಟ್ಟದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅರಿಯುವ ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿರುವ ಜನರು ಸುಖದ ಹುಟ್ಟಿನ ಸುಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವರು.

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇ ದುರ್ಗತಿ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೨೨. ನಾಗವಗ್ಗೋ

೨೨೦. ಅಹಂ ನಾಗೋ ವ ಸಜ್ಞಾಮೇ,
ಚಾಪತೋ ಪತಿತಂ ಸರಂ |
ಅತಿವಾಕ್ಯಂ ತಿತಿಕ್ವಿಸಂ,
ದುಸ್ಸೀಲೋ ಹಿ ಬಹುಜ್ಞನೋ ||

೨೨೧. ದನ್ತಂ ನಯನ್ತಿ ಸಮಿತಿಂ,
ದನ್ತಂ ರಾಜಾಭಿರೂಹತಿ |
ದನ್ತೋ ಸೇಟೋ ಮನುಸೇಸು,
ಯೋತಿವಾಕ್ಯಂ ತಿತಿಕ್ವತಿ ||

೨೨೨. ವರಮಸ್ತರಾ ದನ್ತಾ,
ಆಜಾನೀಯ ಚ ಸಿನ್ಧವಾ |
ಕುಜ್ಜುರಾ ಚ ಮಹಾನಾಗಾ,
ಅತ್ತದನ್ತೋ ತತೋ ವರಂ ||

೨೨೩. ನ ಹಿ ಏತೇಹಿ ಯಾನೇಹಿ,
ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಅಗತಂ ದಿಸಂ |
ಯಥಾತ್ತನಾ ಸುದನ್ತೇನ,
ದನ್ತೋ ದನ್ತೇನ ಗಚ್ಛತಿ ||

23. ಆನೆ ವರ್ಗ

320. ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಆನೆಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳ ಬಿಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸುವುದೋ, ಹಾಗೆ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬಹುಮಂದಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆಯ ಜನರಿದ್ದಾರೆ.

321. ಪಳಗಿದ ಆನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ರಾಜರು ಪಳಗಿದ ಆನೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲೂ ಸಹ ಸಂಯಮಗೊಂಡವರು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಾಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

322. ಪಳಗಿದಂತಹವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರ ತಳಿಗಳಾದ ಹೇಸರ ಕತ್ತೆಗಳು, ಉತ್ತಮ ತಳಿಗಳಾದಂತಹ ಸಿಂಧವ ಕುದುರೆಗಳು ಹಾಗೂ ಆನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾನಾಗಬೆಂಬಂತಹವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದವುಗಳು. ಆದರೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ದಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮನು.

323. ಇಂತವುಗಳ ಮೇಲೆ ಏರಿ ನಡೆದರೂ ಯಾರು ತುಳಿಯದ ಸ್ಥಳ (ನಿಬ್ಬಾನ)ವನ್ನು ಸೇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ದಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೋ, ಆತನ ಸಂಯಮತೆಯಿಂದಾಗಿ, ಸುನಿಯಂತ್ರಿತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವನು.

೩೨೪. ಧನಪಾಲಕೋ ನಾಮ ಕುಜ್ಜರೋ,
ಕುಟುಕಭೇದನೋ ದುನ್ನಿವಾರಯೋ |
ಬುದ್ಧೋ ಕಬಳಂ ನ ಭುಜ್ಜತಿ,
ಸುಮರತಿ ನಾಗವನಸ್ಸ ಕುಜ್ಜರೋ ||
೩೨೫. ಮಿಧ್ಧೀ ಯದಾ ಹೋತಿ ಮಹಗ್ಗಸೋ ಚ,
ನಿದ್ಧಾಯಿತಾ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಸಾಯೀ |
ಮಹಾವರಾಹೋವ ನಿವಾಪಪುಟೋ,
ಪುನಪುನಂ ಗಬ್ಬಮುಪೇತಿ ಮನ್ನೋ ||
೩೨೬. ಇದಂ ಪುರೇ ಚಿತ್ತಮಚಾರಿ ಚಾರಿತಂ,
ಯೇನಿಚ್ಚಕಂ ಯತ್ತಕಾಮಂ ಯಥಾಸುಖಂ |
ತದಜ್ಜಹಂ ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮಿ ಯೋನಿಸೋ,
ಹತ್ತಪ್ಪಭಿನ್ನಂ ವಿಯ ಅಜ್ಜುಸಗ್ಗೋ ||
೩೨೭. ಅಪ್ಪಮಾದರತಾ ಹೋಥ,
ಸಚಿತ್ತಮನುರಕ್ತಥ |
ದುಗ್ಗಾ ಉದ್ಧರಥತ್ತಾನಂ,
ಪಜ್ಜೇ ಸನ್ನೋವ ಕುಜ್ಜರೋ ||
೩೨೮. ಸಚೇ ಲಭೇಥ ನಿಪಕಂ ಸಹಾಯಂ,
ಸದ್ಧಿಂ ಚರಂ ಸಾಧುವಿಹಾರಿಧೀರಂ |
ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಸಬ್ಬಾನಿ ಪರಿಸ್ಸಯಾನಿ,
ಚರೇಯ್ಯ ತೇನತ್ತಮನೋ ಸತೀಮಾ ||
೩೨೯. ನೋ ಚೇ ಲಭೇಥ ನಿಪಕಂ ಸಹಾಯಂ,
ಸದ್ಧಿಂ ಚರಂ ಸಾಧುವಿಹಾರಿಧೀರಂ |
ರಾಜಾವ ರಟ್ಟಂ ವಿಚಿತಂ ಪಹಾಯಂ,
ಏಕೋ ಚರೇ ಮಾತಜ್ಜರಣ್ಣೀವ ನಾಗೋ ||

324. ಧನಪಾಲನೆಂಬ ಆನೆಗೆ ಮದವೇರಿದಾಗ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡಲು ಕಷ್ಟ. ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಾಗ ಒಂದು ತುತ್ತು ಅಹಾರವನ್ನೂ ಸೇವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಆನೆಗೆ ತಾನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಡಿನ ನೆನಪೇ ಅದನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು.
325. ಮನೆಯ ಬಳಿ ಸುತ್ತಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ಹಂದಿಯ ಹಾಗೆ ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿ, ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕನಾಗಿ, ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳುತ್ತಾ ನಿದ್ರೆ ಹೊಡೆಯುವ ಆ ಮೂರ್ಖನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಬರುತ್ತಾನೆ.
326. ಹಿಂದೆ ಈ ಮನಸ್ಸು ತನಗೆ ಬೇಕೆನಿಸಿದ ಕಡೆ ತಾನು ಬಯಸಿದಂತೆ, ತನ್ನ ಇಷ್ಟಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತಾಡಿತು. ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು, ಅಂಕುಶದಿಂದ ಮಾವುತನು ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಹಾಗೆ, ಅರಿವಿನಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.
327. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆನಂದಿಸು! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೋ! ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಆನೆಯು, ಹೋರಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಂತೆ, ಈ ಪಾಪಕೂಪದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಹೊರತೆಗೆ.
328. ಒಳ್ಳೆಯ ಬಾಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜಾಣನಾದ, ವಿವೇಕಿಯಾದ, ಗೆಲೆಯನ ಜೊತೆ ಸಿಗುವುದಾದರೆ, ಎಲ್ಲ ಅಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿ ಅವನು ಗೆಲೆತನವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮತ್ತು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೋ.
329. ಒಳ್ಳೆಯ ಬಾಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜಾಣನಾದ, ವಿವೇಕಿಯಾದ, ಗೆಲೆಯನ ಜೊತೆ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ, ಗೆದ್ದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ರಾಜನ ಹಾಗೆ ಅಥವಾ ಆನೆಗಳಿರುವ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರುವ ಸಲಗದಂತೆ, ನೀನು ನಿನ್ನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗು.

೩೩೦. ಏಕಸ್ ಚರಿತಂ ಸೆಯ್ಯೋ,
ನತ್ಥಿ ಬಾಲೇ ಸಹಾಯತಾ |
ಏಕೋ ಚರೇ ನ ಚ ಪಾಪಾನಿ ಕಯಿರಾ,
ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕೋ ಮಾತಚ್ಛರಣ್ಣೀವ ನಾಗೋ ||

೩೩೧. ಅತ್ಥಮ್ಹಿ ಸುಖಾ ಸಹಾಯಾ,
ತುಟ್ಟೀ ಸುಖಾ ಯಾ ಇತಿರೀತರೇನ |
ಪುಣ್ಣಂ ಸುಖಂ ಜೀವಿತಸಜ್ಜಯಮ್ಹಿ,
ಸಬ್ಬಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸುಖಂ ಪಹಾನಂ ||

೩೩೨. ಸುಖಾ ಮತ್ತೇಯ್ಯತಾ ಲೋಕೇ,
ಅಥೋ ಪೇತ್ತೇಯ್ಯತಾ ಸುಖಾ |
ಸುಖಾ ಸಾಮಜ್ಞತಾ ಲೋಕೇ,
ಅಥೋ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞತಾ ಸುಖಾ ||

೩೩೩. ಸುಖಂ ಯಾವ ಜರಾ ಸೀಲಂ,
ಸುಖಾ ಸದ್ಧಾ ಪತಿಟ್ಟಿತಾ |
ಸುಖೋ ಪಣ್ಣಾಯ ಪಟಿಲಾಭೋ,
ಪಾಪಾನಂ ಅಕರಣಂ ಸುಖಂ ||

ನಾಗವಗ್ಗೋ ತೇವೀಸತಿಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

330. ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ಮೇಲು, ಮೂರ್ಖರ ಸಂಗವು ಎಂದಿಗೂ ಸಲ್ಲದು. ಒಂಟಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿ ಮತ್ತು ಪಾಪದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿ. ಆನೆಗಳಿರುವ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಲಗವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವಂತೆ ನೀನು ಬಾಳು.

331. ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯರ ಸಹಾಯವು ಸುಖವು. ತನ್ನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಸುಖವು. ಗಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವೇ ಜೀವನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಖವು. ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳನ್ನು (ಅರಹಂತರಾಗಿ) ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದೇ ಸುಖವು.

332. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯು ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಸುಖ. ತಂದೆಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಸುಖ, ಸಮಾಜ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಸುಖ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯವಂತರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಸುಖವು.

333. ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಶೀಲ ಪಾಲಿಸುವುದು ಸುಖ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಾಗಿರುವುದು ಸುಖವು, ಅವನನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು ಸುಖ, ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇರುವುದು ಸುಖವು.

ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೇ ಆನೆ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೨೩. ತಣ್ಣಾವಗ್ಗೋ

೨೩.೪. ಮನಜಸ್ಸ ಪಮತ್ತಚಾರಿನೋ,
ತಣ್ಣಾ ವಡ್ಡತಿ ಮಾಲುವಾ ವಿಯ |
ಸೋ ಫ್ಲವತಿ ಹುರಾ ಹುರಂ,
ಫಲಮಿಚ್ಚಂವ ವನಸ್ಸಿಂ ವಾನರೋ ||

೨೩.೫. ಯಂ ಏಸಾ ಸಹತೇ ಜಮ್ಮೀ,
ತಣ್ಣಾ ಲೋ ವಿಸತ್ತಿಕಾ |
ಸೋಕಾ ತಸ್ಸ ಪವಡ್ಧನ್ನಿ,
ಅಭಿವಟ್ಟಂವ ಬೀರಣಂ ||

೨೩.೬. ಯೋ ಚೇತಂ ಸಹತೇ ಜಮ್ಮಿಂ,
ತಣ್ಣಂ ಲೋಕೇ ದುರಚ್ಚಯಂ |
ಸೋಕಾ ತಮ್ಹಾ ಪಪತ್ತನ್ನಿ,
ಉದಬಿನ್ನುವ ಪೋಕ್ಷರಾ ||

೨೩.೭. ತಂ ವೋ ವದಾಮಿ ಭದ್ಧಂ ವೋ,
ಯಾವಸ್ತೇತ್ಥ ಸಮಾಗತಾ |
ತಣ್ಣಾಯ ಮೂಲಂ ಖಿಣಫ,
ಉಸೀರತ್ತೋವ ಬೀರಣಂ |
ಮಾ ವೋ ನಳಂವ ಸೋತೋವ |
ಮಾರೋ ಭಿಜ್ಜಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ||

23. ತೃಷ್ಣೆಯ ವರ್ಗ

334. ಎಚ್ಚರಿಕೆ ರಹಿತ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವನ ತೃಷ್ಣೆಯು ಮಾಲುವಾ ಬಳ್ಳಿಯ ಹಾಗೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ಕಪಿಯು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಣ್ಣಿನ ಆಸೆಯಿಂದ, ಮರದಿಂದ ಮರಕ್ಕೆ ಹಾರುವಂತೆ, ಅವನು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಗೆ (ಕರ್ಮವೆಂಬ ಹಣ್ಣಿನ ರುಚಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ) ಅಲೆಯುತ್ತಾನೆ.

335. ಯಾರು ಮಹಾ ಕೆಟ್ಟುದಾದ ಮತ್ತು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ತೃಷ್ಣೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೋ, ಅವನ ಶೋಕಗಳು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಬೀರಣ ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ ಹೆಚ್ಚುವುವು.

336. ಆದರೆ ಜಯಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದ ಮಹಾ ಕೆಟ್ಟುದಾದ ಈ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಯಾರು ಜಯಿಸುವರೋ, ಅಂತಹವರ ಶೋಕಗಳು ಕಮಲದ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ನೀರು ಹನಿಗಳು ಜಾರಿ ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಕಳಚಿ ಹೋಗುವುವು.

337. ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಬೀರಣ ಹುಲ್ಲಿನ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಅಗೆದು ಹೊರತೆಗೆಯುವಂತೆ, ತೃಷ್ಣೆಯ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಅಗೆದು ತೆಗೆಯಿರಿ. ಪ್ರವಾಹವು ಜೊಂಡನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸುವ ಹಾಗೆ, ಮಾರನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಹಾಕದಿರಲಿ.

೩೩೮. ಯಥಾಪಿ ಮೂಲೇ ಅನುಪದ್ಧವೇ ದಕ್ಷೇ,
ಛಿನ್ನೋಪಿ ರುಕ್ಮೇ ಪುನರೇವ ರೂಹತಿ |
ಏವಮ್ಪಿ ತಣ್ಣಾನುಸಯೇ ಅನೂಹತೇ,
ನಿಬ್ಬತ್ತತೀ ದುಕ್ಖಮಿದಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ||

೩೩೯. ಯಸ್ಸ ಭತ್ತಿಸತಿ ಸೋತಾ,
ಮನಾಪಸವನಾ ಭುಸಾ |
ಮಾಹಾ ವಹನ್ನಿ ದುದಿಟ್ಟಿಂ,
ಸಜ್ಜಿಪ್ಪಾ ರಾಗನಿಸ್ಸಿತಾ ||

೩೪೦. ಸವನ್ನಿ ಸಬ್ಬಧಿ ಸೋತಾ,
ಲತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜ ತಿಟ್ಟಿತಿ |
ತಣ್ಣ ದಿಸ್ಸಾ ಲತಂ ಜಾತಂ,
ಮೂಲಂ ಪಣ್ಣಾಯ ಛಿನ್ನಫ ||

೩೪೧. ಸರಿತಾನಿ ಸೀನೇಹಿತಾನಿ ಚ,
ಸೋಮನಸ್ಸಾನಿ ಭವನ್ನಿ ಜನ್ತುನೋ |
ತೇ ಸಾತಸಿತಾ ಸುಖೇಸಿನೋ,
ತೇ ವೇ ಜಾತಿಜರೂಪಗಾ ನರಾ ||

೩೪೨. ತಸಿಣಾಯ ಪುರಕ್ಖತಾ ಪಜಾ,
ಪರಿಸಪ್ಪನ್ನಿ ಸಸೋವ ಬನ್ನಿತೋ |
ಸಂಯೋಜನಸಜ್ಜಿಸತ್ತಕಾ,
ದುಕ್ಖಮುಪೇನ್ನಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಚಿರಾಯ ||

338. ಒಂದುವೇಳೆ ಬೇರುಗಳು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಹಾಗೂ ಅವು ಭದ್ರವಾಗಿ ನೆಲದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಹೇಗೆ ಒಂದು ಮರವನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದರೂ ಮತ್ತೆ ಅದು ಚಿಗುರುವುದೋ, ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತವಾಗಿ ತೆಗೆದುಹಾಕದಿದ್ದರೆ, ದುಃಖವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

339. ತಪ್ಪು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆದ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ತೃಷ್ಣೆಯು ಮೂವ್ವತ್ತಾರು ರೀತಿಯ ಪ್ರವಾಹ ಸೆಳೆತಗಳು, ಪ್ರಬಲವಾಗಿ, ಭೋಗದ ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿರುತ್ತದೋ, ಅವನು ತನ್ನ ಭೋಗ ಲಾಲಸೆಯ ಆಲೋಚನೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ.³³

340. ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಈ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ (ತೃಷ್ಣೆಯು) ಬಳ್ಳಿಯು ಚಿಗುರುತ್ತದೆ, ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಬಳ್ಳಿಯು ಚಿಗುರುವುದನ್ನು ಕಂಡಂತೆಯೇ ಅದರ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಅರಿವಿನಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿ.

341. (ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ) ಸಾರಿ ಬರುವ ಮತ್ತು ತೃಷ್ಣೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಆಸರೆಗೊಳ್ಳುವ, ಭೋಗದ ಲಾಲಸೆಯ ಅನುಭವಗಳು, ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಭೋಗಾಪೇಕ್ಷೆಯಾದ ಮತ್ತು ಸುಖಕಾಮಿಯಾದ ಮಾನವರು ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಮುಪ್ಪಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವರು.

342. ಬಂಧಿತ ಮೊಲವು ಬೆದರಿ ಓಡಾಡುವ ಹಾಗೆ ಬಯಕೆಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಮಾನವರು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಾಡುವರು. ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತರಾದ ಜನರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಕಾಲ ದುಃಖ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

೨೪೨. ತಸಿಣಾಯ ಪುರಕ್ವತಾ ಪಜಾ,
ಪರಿಸಪ್ಪನ್ನಿ ಸಸೋವ ಬನ್ನಿತೋ |
ತಸ್ಮಾ ತಸಿಣಂ ವಿನೋದಯೇ,
ಅಕಜ್ಜಿನ್ವ ವಿರಾಗಮತ್ತನೋ ||
೨೪೩. ಯೋ ನಿಬ್ಬನಥೋ ವನಾಧಿಮುತ್ತೋ,
ವನಮುತ್ತೋ ವನಮೇವ ಧಾವತಿ |
ತು ಪುಗ್ಗಲಮೇಥ ಪಸ್ಸಥ,
ಮುತ್ತೋ ಬನ್ನನಮೇವ ಧಾವತಿ ||
೨೪೪. ನ ತಂ ದಕ್ಷಂ ಬನ್ನನಮಾಹು ಧೀರಾ,
ಯದಾಯಸಂ ದಾರುಜಪಬ್ಬಜ್ಜಾ |
ಸಾರತ್ತರತ್ತಾ ಮಣಿಕುಣ್ಣಲೇಸು,
ಪುತ್ತೇಸು ದಾರೇಸು ಚ ಯಾ ಅಪೇಕ್ವಾ ||
೨೪೫. ಏತಂ ದಕ್ಷಂ ಬನ್ನನಮಾಹು ಧೀರಾ,
ಓಹಾರಿನಂ ಸಿಠಿಲಂ ದುಪ್ಪಮುಜ್ಜಂ |
ಏತಮ್ಪಿ ಛೇತ್ತಾನ ಪರಿಬ್ಬಜ್ಜನ್ನಿ
ಅನುಪೇಕ್ಷಿನೋ ಕಾಮಸುಖಂ ಪಹಾಯ ||
೨೪೬. ಯೇ ರಾಗರತ್ತಾನುಪತನ್ನಿ ಸೋತಂ,
ಸಯಂಕತಂ ಮಕ್ಕಟಕೋವ ಚಾಲಂ |
ಏತಮ್ಪಿ ಛೇತ್ತಾನ ವಜನ್ನಿ ಧೀರಾ,
ಅನುಪೇಕ್ಷಿನೋ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಂ ಪಹಾಯ ||

343. ಬಂಧಿತ ಮೊಲವು ಬೆದರಿ ಓಡಾಡುವ ಹಾಗೆ ಬಯಕೆಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಮಾನವರು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಾಡುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಗ ಲಾಲಸೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರತೆಯಿದ್ದರೆ, ಅವನು ತನ್ನ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬೇಕು.
344. ಒಬ್ಬನು ಬಯಕೆಯನ್ನು ಜರೆದು (ಸಂಸಾರ ಜೀವನ ಬಿಟ್ಟು) ಕಾಡಿನ ಜೀವನ (ಸಮಣ ಜೀವನ) ಬಯಸಿ ಪಡೆಯುವನು. ಆದರೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿರುವ ಆತ, ಮತ್ತೆ ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಓಡುವನು. ಮುಕ್ತನಾದರೂ ಮತ್ತೆ ಬಂಧನದ ಕಡೆ ಓಡಿಬರುವ ಈ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ !
- 345-346. ಕಬ್ಬಿಣದ, ಮರದ ಅಥವಾ ಹಗ್ಗದ ಬಂಧನವು ಅತಿ ಬಲವಾದದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಒಡವೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಭರಣಗಳಿಗಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಡದಿಯರಿಗಾಗಿ, ಹಲಬುವ ಮರುಳು ಮಾಡುವ ಬಯಕೆಯು ಬಲಯುತವಾದದ್ದು ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅವನನ್ನು ಕೀಳು ದೆಸೆಗಳಿಗೆ ತಳ್ಳುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಡಿಲವಾಗಿ ತೋರಿದರೂ, ತೆಗೆದೊಗೆಯಲು ಕಡುಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಸುಖಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸದೆ ಅವರುಗಳು ಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವರು.
347. ಹೇಗೆ ಜೇಡನು ತಾನು ಹೆಣೆದ ಬಲೆಯಲ್ಲೇ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಯಾರು ರಾಗಲಾಲಸೆಗೆ ವಶರಾಗಿರುವರೋ ಅವರು (ಸಂಸಾರ) ಶೋತದ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೂ ಸಹ ವಿವೇಕಿಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಸುಖಗಳಿಗೂ ಹಂಬಲಿಸದೆ, ಅವರುಗಳು ದುಃಖವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

೩೪೮. ಮುಳ್ಳು ಪುರೇ ಮುಳ್ಳು ಪಚ್ಚತೋ,
ಮಜ್ಜೇ ಮುಳ್ಳು ಭವಸ್ಸ ಪಾರಗೂ |
ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಮುತ್ತಮಾನಸೋ,
ನ ಪುನಂ ಜಾತಿಜರಂ ಉಪೇಹಿಸಿ ||

೩೪೯. ವಿತಕ್ಕಮಥಿತಸ್ಸ ಜನ್ತುನೋ,
ತಿಬ್ಬರಾಗಸ್ಸ ಸುಭಾನುಪಸ್ಸಿನೋ |
ಭಿಯ್ಯೋ ತಣ್ಣಾ ಪವಡ್ಧತಿ,
ಏಸ ಖೋ ದಕ್ಷಂ ಕರೋತಿ ಬನ್ಧನಂ ||

೩೫೦. ವಿತಕ್ಕೂಪಸಮೇ ಚ ಯೋ ರತೋ,
ಅಸುಭಂ ಭಾವಯತೇ ಸದಾ ಸತೋ |
ಏಸ ಖೋ ಬ್ಬನ್ನಿ ಕಾಹಿತಿ,
ಏಸ ಭೇಚ್ಛತಿ ಮಾರಬನ್ಧನಂ ||

೩೫೧. ನಿಟ್ಟಿಜ್ಜತೋ ಆಸನ್ನಾಸೀ,
ವೀತತಣ್ಣೋ ಅನಙ್ಘಕೋ |
ಅಚ್ಛಿನ್ನಿ ಭವಸಲ್ಲಾನಿ,
ಅಸ್ತಿಮೋಯಂ ಸಮುಸ್ಸಯೋ ||

೩೫೨. ವೀತತಣ್ಣೋ ಅನಾದಾನೋ,
ನಿರುತ್ತಿಪದಕೋವಿದೋ |
ಅಕ್ಖರಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತಂ,
ಜಣ್ಣಾ ಪುಬ್ಬಾಪರಾನಿ ಚ |
ಸ ವೇ “ಅಸ್ತಿಮಸಾರೀರೋ,
ಮಹಾಪಣ್ಣೋ ಮಹಾಪುರಿಸೋ”ತಿ ವುಚ್ಛತಿ ||

348. ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು, ಮುಂದಿನದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು,
ಇಂದಿನದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಹಾಗಿದ್ದು ಆ ಬದಿಯ ದಡವನ್ನು
ಸೇರು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪೂರ್ಣ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆದು, ನೀನು ಮತ್ತೆ
ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು ಇದರಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.

349. ದುಷ್ಟಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವವನ, ರಾಗವಿಲಾಸಕ್ಕೆ
ದಾಸನಾಗಿರುವವನ, ಭೋಗಾಭಿಲಾಷಿಯಾದ ಮನದವನ,
ತೃಷ್ಣೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನು
ಬಿಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

350. ಯಾರು ದುಷ್ಟ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ದಮನ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆನಂದ
ಪಡೆಯುವನೋ, ಯಾರು ‘ಅಶುಭ ಧ್ಯಾನ’ದಲ್ಲಿ ನಿರತನೋ
ಹಾಗೂ ಸದಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆವುಳ್ಳವನೋ ಅವನು ಮಾತ್ರ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು
ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಮಾರ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಡಿದು
ಕಳಚಿಹಾಕುವನು.

351. ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿರುವವನಿಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು
ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿರುವವನು, ರಾಗ ಇಲ್ಲದಿರುವವನು
ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿನ (ಭವದ) ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿರುವವನು-
ಅಂತಹವನಿಗೆ ಇದೇ ಕೊನೆಯದಾದ ಹುಟ್ಟು.

352. ಯಾರು ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ ಮುಕ್ತರೋ,
ಧರ್ಮದ ಸತ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಅನಾವರಣ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಿದ್ಧಿಪಡೆದವರೋ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸರಿ
ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿದವರೋ ಅಂತಹವರು ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ಬಾರಿಯು
ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು. ಅವರು ಮಾತ್ರ ಪರಿಪೂರ್ಣ
ಜ್ಞಾನಿ, ಮಹಾಪುರುಷ ಎಂದು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

೩೫೩. ಸಬ್ಬಾಭಿಭೂ ಸಬ್ಬವಿದೂಹಮಸ್ಸಿ,
ಸಬ್ಬೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅನೂಪಲಿತ್ತೋ |
ಸಬ್ಬಜ್ಞಾಹೋ ತಣ್ಣಕ್ಖಯೇ ವಿಮುತ್ತೋ,
ಸಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾಯ ಕಮುದ್ಧಿಸೇಯ್ಯಂ ||

೩೫೪. ಸಬ್ಬದಾನಂ ಧಮ್ಮದಾನಂ ಜಿನಾತಿ,
ಸಬ್ಬರಸಂ ಧಮ್ಮರಸೋ ಜಿನಾತಿ |
ಸಬ್ಬರತಿಂ ಧಮ್ಮರತಿ ಜಿನಾತಿ,
ತಣ್ಣಕ್ಖಯೋ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಂ ಜಿನಾತಿ ||

೩೫೫. ಹನನ್ನಿ ಭೋಗಾ ದುಮ್ಮೇಧಂ,
ನೋ ಚ ಪಾರಗವೇಸಿನೋ |
ಭೋಗತಣ್ಣಾಯ ದುಮ್ಮೇಧೋ,
ಹನ್ನಿ ಅರ್ಹೇವ ಅತ್ತನಂ ||

೩೫೬. ತಿಣದೋಸಾನಿ ಖೇತ್ತಾನಿ,
ರಾಗದೋಸಾ ಅಯಂ ಪಚಾ |
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ವೀತರಾಗೇಸು,
ದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ ಮಹಫಲಂ ||

೩೫೭. ತಿಣದೋಸಾನಿ ಖೇತ್ತಾನಿ,
ದೋಸದೋಸಾ ಅಯಂ ಪಚಾ |
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ವೀತದೋಸೇಸು,
ದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ ಮಹಫಲಂ ||

353. ಎಲ್ಲದರ ಜಯಶಾಲಿ ನಾನು. ಎಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಜಯಗಳಿಸಿದ, ತಿಳಿದ ಎಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಮೋಹಿ ನಾನು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ತೃಷ್ಣೆಯ ನಾಶದಿಂದ ನಾನು ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನಾಗಿಯೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅರಿತಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಯಾರನ್ನು ಗುರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಿ?

354. ಧರ್ಮದಾನವು ಎಲ್ಲ ದಾನಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಧರ್ಮರಸವು ಎಲ್ಲ ರಸಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಧರ್ಮ ಸಂತೋಷವು ಎಲ್ಲ ಸಂತೋಷಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿರುವವನು ಎಲ್ಲ ದುಃಖವನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

355. ಐಶ್ವರ್ಯವು ಮೂರ್ಖನನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉನ್ನತ ಗುರಿಯಿರುವ ಯತ್ನಶೀಲನನ್ನಲ್ಲ. ಐಶ್ವರ್ಯ ಬಯಸುವ ಮೂರ್ಖನು ತನ್ನನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇತರರನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

356. ಕಳೆಯೇ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಮುಳುವು, ರಾಗವೇ ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಮುಳುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಗವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅಪಾರವಾದ ಫಲವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.

357. ಕಳೆಯೇ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಮುಳುವು, ದ್ವೇಷವು ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಮುಳುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅಪಾರವಾದ ಫಲವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.

೩೫೮. ತಿಣದೋಸಾನಿ ಖೇತ್ತಾನಿ,
ಮೋಹದೋಸಾ ಅಯಂ ಪಚಾ |
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ವೀತಮೋಹೇಸು,
ದಿನ್ಸಂ ಹೋತಿ ಮಹಪ್ಪಲಂ ||

೩೫೯. ತಿಣದೋಸಾನಿ ಖೇತ್ತಾನಿ,
ತಣ್ಣಾದೋಸಾ ಅಯಂ ಪಚಾ |
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ವೀತತಣ್ಣೇಸು,
ದಿನ್ಸಂ ಹೋತಿ ಮಹಪ್ಪಲಂ ||

ತಣ್ಣಾವಗ್ಗೋ ಚತುವೀಸತಿಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

- ೦೦೦ -

358. ಕಳೆಯೇ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಮುಳುವು, ಮೋಹವೇ ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಮುಳುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋಹವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅಪಾರವಾದ ಫಲವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.

359. ಕಳೆಯೇ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಮುಳುವು, ಆಸೆಯೇ ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಮುಳುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಸೆ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅಪಾರವಾದ ಫಲವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೇ ತೃಷ್ಣೆಯ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

- ೦೦೦ -

೨೫. ಭಿಕ್ಷುವಗೋ

೩೬೦. ಚಿಕ್ಷುನಾ ಸಂವರೋ ಸಾಧು,
ಸಾಧು ಸೋತೇನ ಸಂವರೋ |
ಘಾನೇನ ಸಂವರೋ ಸಾಧು,
ಸಾಧು ಜಿವ್ವಾಯ ಸಂವರೋ.
೩೬೧. ಕಾಯೇನ ಸಂವರೋ ಸಾಧು,
ಸಾಧು ವಾಚಾಯ ಸಂವರೋ |
ಮನಸಾ ಸಂವರೋ ಸಾಧು,
ಸಾಧು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಂವರೋ |
ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಂವುತೋ ಭಿಕ್ಷು,
ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತಿ ||
೩೬೨. ಹತ್ಥ ಸಂಯತೋ ಪಾದಸಂಯತೋ,
ವಾಚಾಸಂಯತೋ ಸಂಯತುತ್ಥಮೋ |
ಅಜ್ಜತ್ತರತೋ ಸಮಾಹಿತೋ,
ಏಕೋ ಸನ್ನುಸಿಕೋ ತಮಾಹು ಭಿಕ್ಷುಂ ||
೩೬೩. ಯೋ ಮುಖಿಸಂಯತೋ ಭಿಕ್ಷು,
ಮನ್ನಭಾಣೇ ಅನುಧತೋ |
ಅತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಣ್ಣ ದೀಪೇತಿ,
ಮಧುರಂ ತಸ್ಸ ಭಾಸಿತಂ ||

25. ಭಿಕ್ಷು ವರ್ಗ

360. ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟದ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವುದು ಲೇಸು. ಕಿವಿಯ ಕೇಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವುದು ಲೇಸು. ಮೂಗಿನ ವಾಸನೆ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವುದು ಲೇಸು. ನಾಲಿಗೆಯ ರಸಸ್ವಾದದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವುದು ಲೇಸು.
361. ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮಾತನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವ ಭಿಕ್ಷುವು ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.
362. ಕೈಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಕಾಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸಿರುವವನು, ಆಂತರಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಪಡೆದವನು, ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನತೆ ಪಡೆದವನು, ತಾನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಉಳಿದವನು ಮತ್ತು ತೃಪ್ತನಾದವನು, ಅಂತಹವನನ್ನು ಭಿಕ್ಷು ಎಂದು ಜನರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
363. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವನೋ, ಮಿತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವನೋ, ನಮ್ರತೆಯಿಂದಿರುವನೋ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಎರಡು ಬಗೆಯಲ್ಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸುವನೋ ಅವನು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಮಧುರವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

೩೬೪. ಧಮ್ಮಾರಾಮೋ ಧಮ್ಮರತೋ,
ಧಮ್ಮಂ ಅನುವಿಚಿಂತಯಂ |
ಧಮ್ಮಂ ಅನುಸ್ಸರಂ ಭಿಕ್ಷು,
ಸದ್ಧಮ್ಮಾ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ ||

೩೬೫. ಸಲಾಭಂ ನಾತಿಮಜ್ಜೇಯ್ಯ,
ನಾಜ್ಜೇಸಂ ಪಿಹಯಂ ಚರೇ |
ಅಜ್ಜೇಸಂ ಪಿಹಯಂ ಭಿಕ್ಷು,
ಸಮಾಧಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ||

೩೬೬. ಅಪ್ಪಲಾಭೋಪಿ ಚೇ ಭಿಕ್ಷು,
ಸಲಾಭಂ ನಾತಿಮಜ್ಜತಿ |
ತಂ ವೇ ದೇವಾ ಪಸಂಸನ್ನಿ,
ಸುದ್ಧಾಜೀವಿಂ ಅತನ್ನಿತಂ ||

೩೬೭. ಸಬ್ಬಸೋ ನಾಮರೂಪಸ್ಮಿಂ,
ಯಸ್ಸ ನತ್ತಿ ಮಮಾಯಿತಂ |
ಅಸತಾ ಚ ನ ಸೋಚತಿ,
ಸ ವೇ “ಭಿಕ್ಷು”ತಿ ವುಚ್ಛತಿ ||

೩೬೮. ಮತ್ತವಿಹಾರೀ ಯೋ ಭಿಕ್ಷು,
ಪಸನ್ನೋ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ |
ಅಧಿಗಚ್ಛೇ ಪದಂ ಸಂತಂ,
ಸಜ್ಞಾರೂಪಸಮಂ ಸುಖಂ ||

೩೬೯. ಸಿಂಹ ಭಿಕ್ಷು ಇಮಂ ನಾವಂ,
ಸಿತ್ತಾ ತೇ ಲಹುಮೇಸ್ಸತಿ |
ಛೇತ್ತಾ ರಾಗಂ ದೋಸಂಜ್ಞಾ,
ತತೋ ನಿಬ್ಬಾನಮೇಹಿಸಿ ||

364. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತವನು, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸುವವನು,
ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಧ್ಯಾನ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವವನು ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡವನು ಅಂತಹವನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
ಈ ಧರ್ಮದಿಂದ ಜಾರಿಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.

365. ತನಗೆ ದೊರಕಿದುದರಲ್ಲಿ ಬೇಸರಪಡದೆ, ಇತರರಿಗೆ ದಕ್ಕಿದುದಕ್ಕೆ
ಅಸೂಯೆಪಡದೆ ಇರಬೇಕು. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಇತರರು
ಪಡೆದುದನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಬುವನೋ ಅವನು ಸಮಾಧಿ
ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲಾರ.

366. ತನಗೆ ದೊರಕಿದುದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ
ಬೇಸರಪಡದೆ, ಶುದ್ಧವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು
ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟದಂತಹ ಭಿಕ್ಷುವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಸಹ
ಪ್ರಶಂಸಿಸುವರು.

367. ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಮೋಹವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ,
ತನಗಿಲ್ಲದುದಕ್ಕೆ ಕೊರಗದೆ, ಇರುವಂತಹವನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಭಿಕ್ಷು
ಎಂದು ಎನಿಸುವನು.

368. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರ
ಉಪದೇಶ ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಿಸುವನೋ, ಅವನು
ಎಲ್ಲ ಕಾರಣೀಭೂತ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಆನಂದದ
ಸುಖ ಮತ್ತು ನಿಬ್ಬಾನದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

369. ಓ ಭಿಕ್ಷು, ಈ ದೋಣಿಯನ್ನು ಬರಿದು ಮಾಡು ! ಬರಿದಾದ
ದೋಣಿಯು ಹಗುರವಾಗಿದ್ದು ತೇಲುತ್ತದೆ. ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕು. ಆಗ ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಸೇರುವೆ.

೩೨೦. ಪಙ್ಗು ಭಿನ್ನೇ ಪಙ್ಗು ಜಹೇ,
ಪಙ್ಗು ಚುತ್ತರಿ ಭಾವಯೇ |
ಪಙ್ಗು ಸಙ್ಗತಿಗೋ ಭಿಕ್ಷು,
“ಓಘತಿಣ್ಣೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ||

೩೨೧. ಝಾಯ ಭಿಕ್ಷು ಮಾ ಪಮಾದೋ,
ಮಾ ತೇ ಕಾಮಗುಣೇ ರಮೇಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ |
ಮಾ ಲೋಹಗುಳಂ ಗಿಲೀ ಪಮತ್ತೋ,
ಮಾ ಕನ್ನಿ ದುಕ್ಖಮಿದಂತಿ ಡಹ್ಯಮಾನೋ ||

೩೨೨. ನತ್ತಿ ಝಾನಂ ಅಪಙ್ಗುಸ್ಸ,
ಪಙ್ಗು ನತ್ತಿ ಅಝಾಯತೋ |
ಯಮ್ಹಿ ಝಾನಙ್ಗು ಪಙ್ಗು ಚ,
ಸ ವೇ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸಿಕೇ ||

೩೨೩. ಸುಙ್ಗಾರಂ ಪವಿಟ್ಟಿಸ್ಸ,
ಸನ್ನಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಷುನೋ |
ಅಮಾನುಸೀ ರತಿ ಹೋತಿ,
ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪಸ್ಸತೋ ||

೩೨೪. ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ,
ಖಿನ್ನಾಢಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ |
ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ,
ಆಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತಂ ||

370. ಐದನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕು, ಐದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡು ಮತ್ತು ಐದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬೆಳೆಸು, ಐದು ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಂಡಂತಹ ಭಿಕ್ಷುವು ‘ಹೊಳೆಯನ್ನು ದಾಟಿದವನು’ ಎಂದು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.³⁴

371. ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗು ಓ ಭಿಕ್ಷು ! ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಪ್ಪಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವುದು ಬೇಡ. ಸ್ಮೃತಿ ಹೀನನಾಗಿ, ಕೆಂಪಗೆ ಕಾದಿರುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗುಂಡನ್ನು ನುಂಗಬೇಡ. ಅದು ಸುಡುವಾಗ ‘ಅಯ್ಯೋ ಇದು ಎಂಥ ನೋವು’ ಎಂದು ಕಿರುಚಬೇಡ.

372. ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದವನಿಗೆ, ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯ ತಲ್ಲೀನತೆ ಇಲ್ಲ. ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯ ತಲ್ಲೀನತೆ ಇಲ್ಲದವನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಯಾರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿಯ ತಲ್ಲೀನತೆಗಳೆರಡೂ ಇವೆಯೋ, ಅವನು ನಿಬ್ಬಾನಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಇರುತ್ತಾನೆ.

373. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಏಕಾಂತವಾಸಿಯಾಗಿರುವನೋ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉಪಶಾಂತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುವನೋ, ಅವನಲ್ಲಿ ಮಾನವರ ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಆನಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು.

374. ಯಾವಾಗ ಬಂಧನ ತತ್ವರಾಶಿಗಳ (ಖಿಂಧಗಳು) ಹುಟ್ಟುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಳಿಯುವಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕಾಣುವನೋ, ಆಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ವಿವೇಕಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಇದು ಸಾವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಿಂಬವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೩೨೫. ತತ್ರಾಯಮಾಧಿ ಭವತಿ,
ಇಥ ಪಞ್ಚಸ್ಥಿ ಭಿಕ್ಷುನೋ |
ಇನ್ದ್ರಿಯಗುತ್ಥಿ ಸನ್ತುಟ್ಟಿ,
ಪಾತಿಮೋಕ್ಷೇ ಚ ಸಂವರೋ ||

೩೨೬. ಮಿತ್ತೇ ಭಜಸ್ಸು ಕಲ್ಯಾಣೇ,
ಸುದ್ಧಾಜೀವೇ ಅತನ್ನಿತೇ |
ಪಟಿಸನ್ಧಾರವುತ್ಸಸ್ಸ,
ಆಚಾರಕುಸಲೋ ಸಿಯಾ |
ತತೋ ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ,
ದುಕ್ಖಸನ್ನಂ ಕಂಠಿಸ್ಸತಿ ||

೩೨೭. ವಸ್ಸಿಕಾ ಎಯಿ ಪುಪ್ಪಾನಿ,
ಮದ್ಧವಾನಿ ಪಮುಞ್ಚತಿ |
ಏವಂ ರಾಗಞ್ಚ ದೋಸಞ್ಚ,
ವಿಪ್ಪಮುಞ್ಚೇಥ ಭಿಕ್ಷುವೋ ||

೩೨೮. ಸನ್ನಕಾಯೋ ಸನ್ನವಾಚೋ,
ಸನ್ನವಾ ಸುಸಮಾಹಿತೋ |
ವನ್ನಲೋಕಾಮಿಸೋ ಭಿಕ್ಷು,
“ಉಪಸನ್ನೋ”ತಿ ವುಚ್ಛತಿ ||

೩೨೯. ಅತ್ತನಾ ಚೋದಯತ್ತಾನಂ,
ಪಟಿಮಂಸೇಥ ಅತ್ತನಾ |
ಸೋ ಅತ್ತಗುತ್ತೋ ಸತಿಮಾ,
ಸುಖಂ ಭಿಕ್ಷು ವಿಹಾಹಿಸಿ ||

375. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಹತೋಟಿ, ಸಂತ್ಯಪ್ತಿ ಸಮಣ ಜೀವನದ ನೀತಿ-
ನಿಯಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾದ ಸಂಯಮಮಿತ ನಡಾವಳಿ ಇವು
ವಿವೇಕಿಯಾದ ಭಿಕ್ಷುವಿಗೆ, ಪುಣ್ಯ ಜೀವನದ ಮೂಲಾಧಾರ
ವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

376. ಅವನು ಉತ್ತಮವಾದ ಯತ್ನಶೀಲರಾದ ಮತ್ತು ಪರಿಶುದ್ಧ ಜೀವನ
ನಡೆಸುವ ಸ್ನೇಹಿತರ ಜೊತೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದುಗೂಡಲಿ. ಅವನು
ನಿಷ್ಕಪಟನಾಗಿದ್ದು, ಶೀಲ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರಲಿ. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ
ಅವನು ಆನಂದ ಪಡೆದು, ದುಃಖವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

377. ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯು ಬಾಡಿದ ಹೂಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಉದುರಿಸಿ
ಬಿಡುವುದೋ ಹಾಗೆ, ಓ ಭಿಕ್ಷು, ನೀನು ಕೂಡ ರಾಗ ಮತ್ತು
ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಬಿಡು.

378. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು, ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಶಾಂತತೆ ಹೊಂದಿರುವನು,
ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ಹೊಂದಿರುವನು, ಪೂರ್ಣ ಸಂಯಮಿಯು
ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿರುವನು
ಅವನನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿಜಕ್ಕೂ ‘ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವವನು’
ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

379. ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಖಂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕಾಯ್ದು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡ ಮತ್ತು
ಜಾಗರೂಕನಾದ ಭಿಕ್ಷುವು ಸದಾ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆ.

೩೮೦. ಅತ್ತಾ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ನಾಥೋ,
ಅತ್ತಾ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಗತಿ |
ತಸ್ಮಾ ಸಂಯಮಮತ್ತಾನಂ,
ಅಸ್ಸಂ ಭದ್ರಂವ ವಾಣಿಚೋ ||

೩೮೧. ಪಾಮುಜ್ಜಬಹುಲೋ ಭಿಕ್ಷು,
ಪಸನ್ನೋ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ |
ಅಧಿಗಚ್ಛೇ ಪದಂ ಸಂತಂ,
ಸಜ್ಞಾರೂಪಸಮಂ ಸುಖಂ ||

೩೮೨. ಯೋ ಹವೇ ದಹರೋ ಭಿಕ್ಷು,
ಯುಜ್ಞತಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ |
ಸೋಮಂ ಲೋಕಂ ಪಭಾಸೇತಿ,
ಅಬ್ಬಾ ಮುತ್ತೋವ ಚಂದಿಮಾ ||

ಭಿಕ್ಷುವಗ್ಗೋ ಪಂಚವಿಸತಿಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ |

380. ನಿನಗೆ ನೀನೇ ಒಡೆಯ. ನಿನಗೆ ನೀನೇ ಗತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಪರಿಯು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಉತ್ತಮವಾದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವನೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೋ.

381. ಬುದ್ಧ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವ ಭಿಕ್ಷುವು, ಕಾರಣೀಭೂತ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಆನಂದದ ಸುಖದ 'ಶಾಂತ ಸ್ಥಿತಿ'ಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

382. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ತಾನು ಯುವಕನಾಗಿರುವಾಗಲೇ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಬುದ್ಧರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಂತಹವನು, ಮೋಡಗಳ ಮರೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಚಂದ್ರನ ಹಾಗೆ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ಭಿಕ್ಷು ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

೨೬. ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಗ್ಗೋ

೨೬೨. ಭಿನ್ನೋ ಸೋತಂ ಪರಕ್ಕಮ್ಮ,
ಕಾಮೇ ಪನುದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ |
ಸಜ್ಞಾರಾನಂ ಖಿಯಂ ಇತ್ತ್ವಾ,
ಅಕತಙ್ಗೂಪ್ಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ||

೨೬೪. ಯದಾ ದ್ವಯೇಸು ಧಮ್ವೇಸು,
ಪಾರಗೂ ಹೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ |
ಅಥಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ಸಂಯೋಗಾ,
ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಜಾನತೋ ||

೨೬೫. ಯಸ್ಸ ಪಾರಂ ಅಪಾರಾಂ ವಾ,
ಪಾರಾಪಾರಂ ನ ವಿಜ್ಞತಿ |
ವಿತದ್ಧರಂ ವಿಸಂಯುತ್ತಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೨೬೬. ಝಾಯಿಂ ವಿರಜಮಾಸೀನಂ,
ಕತಕಿಚ್ಚಮನಾಸಮಂ |
ಉತ್ತಮತ್ಥಮನುಪ್ಪತ್ತಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

26. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗ

383. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯತ್ಕಶೀಲನಾಗು ! ತೃಷ್ಣೆಯ ಶೋಕವನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕು,
ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸು. ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ
ಸ್ಥಿತಿಗಳ ನಾಶವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಓ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಸೃಷ್ಟ
(ನಿಬ್ಬಾನ)ವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗು.²⁶

384. ಯಾವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಈ ಎರಡು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಗಳ (ಸಮಾಧಿ
ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆ) ಉನ್ನತ ತುದಿಯನ್ನು ಸೇರುವನೋ, ಆಗ ಅವನು
ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಎಲ್ಲ ಸಂಕೋಲೆಗಳು
ಕಳಚಿಬೀಳುತ್ತವೆ.

385. ಯಾರಿಗೆ ಈ ಕಡೆಯ, ಆ ಕಡೆಯ ಅಥವಾ ಎರಡೂ ಕಡೆಯ
ದಂಡೆಗಳು ಇಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಹಂಬಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ
ಹೊಂದಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಲ್ಲದವನೋ, ಅವನನ್ನು
ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ (ಪರಿಶುದ್ಧ ಮಾನವ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.

386. ಯಾರು ಧ್ಯಾನಿಯೋ, ಕೊಳೆಯಿಲ್ಲದವನೋ ಮತ್ತು
ನೆಲೆಯಾಗಿರುವನೋ, ಯಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಗಿದು ಹಾಗೂ
ಯಾರು ಆಸವಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನೋ, ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ
ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವನೋ, ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
(ಪರಿಶುದ್ಧ ಮಾನವ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.

೩೮೭. ದಿವಾ ತಪತಿ ಅದಿಚ್ಛೋ,
ರತ್ತಿಮಾಭಾತಿ ಚನ್ನಿಮಾ |
ಸನ್ನದೋ ಖತ್ತಿಯೋ ತಪತಿ,
ಝಾಯೀ ತಪತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ |
ಅಥ ಸಬ್ಬಮಹೋರತ್ತಿಂ,
ಬುದ್ಧೋ ತಪತಿ ತೇಜಸಾ ||

೩೮೮. ಬಾಹಿತಪಾಪೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ,
ಸಮಚರಿಯಾ ಸಮಣೋತಿ ವುಚ್ಛತಿ |
ಪಬ್ಬಾಜಯಮತ್ತನೋ ಮಲಂ,
ತಸ್ಮಾ "ಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿ ವುಚ್ಛತಿ ||

೩೮೯. ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪಹರೇಯ್ಯ,
ನಾಸ್ಸ ಮುಞ್ಜೇಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ |
ಧೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಹನ್ತಾರಂ,
ತತೋ ಧೀ ಯಸ್ಸ ಮುಞ್ಜತಿ ||

೩೯೦. ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸೇತದಕಿಞ್ಚಿ ಸೆಯ್ಯೋ,
ಯದಾ ನಿಸೇಧೋ ಮನಸೋ ಪಿಯೇಹಿ |
ಯತೋ ಯತೋ ಹಿಂಸಮನೋ ನಿವತ್ತತಿ,
ತತೋ ತತೋ ಸಮ್ಮತಿಮೇವ ದುಕ್ಖಂ ||

೩೯೧. ಯಸ್ಸ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ,
ಮನಸಾ ನತ್ತಿ ದುಕ್ಖಟಂ |
ಸಂವುತಂ ತೀಹಿ ತಾನೇಹಿ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

387. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ. ಯೋಧನು ಆಯುಧದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧರು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ.

388. ಅವನು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ (ಪರಿಶುದ್ಧ ಮಾನವ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಶೀಲಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಸಮಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಮಲಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಪಬ್ಬಜಿತ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

389. ಒಬ್ಬನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹೊಡೆಯಬಾರದು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಹೊಡೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬಾರದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹೊಡೆದವನಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ, ಹೊಡೆಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ.

390. ಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯುವುದೇ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವನೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ದುಃಖ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.

391. ಶರೀರದಿಂದ, ಮಾತಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವವನನ್ನು, ಈ ಮೂರು ವಿಧದಿಂದಲೂ ಸಂಯಮ ಸಾಧಿಸಿರುವವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.

೩೯೨. ಯಮ್ಹಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಜಾನೇಯ್ಯ,
ಸಮ್ಹಾಸಮ್ಭದ್ಧದೇಸಿತಂ |
ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ತಂ ನಮಸ್ಸೇಯ್ಯ,
ಅಗ್ಗಿ ಹುತ್ತಂವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ||

೩೯೩. ನ ಜಟಾಹಿ ನ ಗೊತ್ತೇನ,
ನ ಜಚ್ಚಾ ಹೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ |
ಯಮ್ಹಿ ಸಚ್ಚಣ್ಣ ಧಮ್ಮೋ ಚ,
ಸೋ ಸುಚೇ ಸೋ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ||

೩೯೪. ಕಿಂ ತೇ ಜಟಾಹಿ ದುಮ್ಮೇಧ,
ಕಿಂ ತೇ ಅಜಿನಸಾಟಿಯಾ |
ಅಬ್ಬನ್ತರಂ ತೇ ಗಹನಂ,
ಬಾಹಿರಂ ಪರಿಮಜ್ಜಸಿ ||

೩೯೫. ಪಂಸುಕೂಲಧರಂ ಜನ್ತು,
ಕಿಸಂ ಧಮನಿಸನ್ಧತಂ |
ಏಕಂ ವನಸ್ಸಿಂ ರುಾಯನ್ತಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೩೯೬. ನ ಚಾಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಬ್ರೂಮಿ,
ಯೋನಿಜಂ ಮತ್ತಿಸಮ್ಭವಂ |
ಭೋವಾದಿ ನಾಮ ಸೋ ಹೋತಿ,
ಸಚೇ ಹೋತಿ ಅಕಿಣ್ಣನೋ |
ಅಕಿಣ್ಣನಂ ಅನಾದಾನಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

392. ಹೇಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತಾನು ಪೂಜಿಸುವ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು
ಗೌರವಿಸುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬನು ತಾನು
ಯಾರಿಂದ, ಸಂಬುದ್ಧರಿಂದ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತನೋ
ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು.

393. ಜಟಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಗೋತ್ರದಿಂದಾಗಲೀ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಾಗಲೀ ಒಬ್ಬನು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು
ನೆಲೆ ಮಾಡಿವೆಯೋ ಅವನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.

394. ಮೂರ್ಖ, ನಿನ್ನ ಜಟಿಯಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನಿನ್ನ ಈ
ಜಿಂಕೆ ಚರ್ಮದ ಉಡುಪೇನು? ನಿನ್ನೊಳಗೆ (ಮೋಹ) ಅಡಗಿದೆ.
ಕೇವಲ ಹೊರಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

395. ಹರಿದ, ಬಿಸಾಡಿದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು (ಪಂಸುಕೂಲ) ಉಪಯೋಗ
ಮಾಡುವವನು, ತೆಳ್ಳಗಿರುವವನು, ತನ್ನ ಶರೀರದ ಎಲ್ಲ ನರಗಳು
ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಿರುವವನು ಮತ್ತು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ
ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವನು - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.

396. ಅವನು ಗೋತ್ರದಿಂದಾಗಿ ಅಥವಾ ಅವನ ಹುಟ್ಟು ಒಬ್ಬ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಾಯಿಯಲ್ಲಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ನಾನು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಡ್ಡಿವುಂಟುಮಾಡುವ
ವ್ಯಾಮೋಹದ ತಡೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅವನನ್ನು
ಗರ್ವದಿಂದ ತುಂಬಿರುವವನು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ
ಯಾರು ಅಡತಡೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ
ಹೊಂದಿರುವನೋ-ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.

೩೯೭. ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನಂ ಛೇತ್ವಾ,
ಯೋ ವೇ ನ ಪರಿತಸ್ಸತಿ |
ಸಜ್ಞಾತಿಗಂ ವಿಸಂಯುತಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೩೯೮. ಛೇತ್ವಾ ನದ್ಧಿಂ ವರತ್ತಣ್ಣ
ಸನ್ನಾನಂ ಸಹನುಕ್ಕಮಂ |
ಉಕ್ತಿತ್ತಪಲಿಘಂ ಬುದ್ಧಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೩೯೯. ಅಕ್ಕೋಸಂ ವಧಬನ್ನಣ್ಣ
ಅದುಕ್ಕೋ ಯೋ ತಿತಿಕ್ಖತಿ |
ಖಿನ್ನೀಬಲಂ ಬಲಾನೀಕಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೦೦. ಅಕ್ಕೋಧನಂ ವತವನ್ನಂ,
ಸೀಲವನ್ನಂ ಅನುಸ್ಸದಂ |
ದನ್ನಂ ಅನ್ನಿಮಸಾರೀರಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೦೧. ವಾರಿ ಪೋಕ್ಷರಪತ್ತೇವ,
ಆರಗ್ಗೇರಿವ ಸಾಸಪೋ |
ಯೋ ನ ಲಿಮ್ಮತಿ ಕಾಮೇಸು,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

397. ಯಾರು ಎಲ್ಲ ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿರುವನೋ,
ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲದವನೋ, ಎಲ್ಲ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು
ತೃಪ್ತಿಸಿದವನೋ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.

398. ಯಾರು (ದ್ವೇಷವೆಂಬ) ಚರ್ಮದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು (ತೃಷ್ಣೆಯೆಂಬ)
ಗಂಟನ್ನು ಮತ್ತು (ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯೆಂಬ) ಹಗ್ಗವನ್ನು (ಅದರೊಂದಿಗೆ
ಹುದುಗಿರುವ ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು) ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ
ಹಾಕಿರುವನೋ, ಯಾರು (ಅವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ) ಅಡಚಣೆಯ
ಅಡ್ಡಕೋಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿರುವನೋ ಮತ್ತು (ಬುದ್ಧರಂತೆ)
ಬೋಧಿ ಪಡೆದವನೋ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

399. ಯಾರು ಹಗೆತನದ ಸುಳಿವಿಲ್ಲದೆ, ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು, ಪೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು
ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವನೋ, ಯಾರ ನಿಜವಾದ ಶಕ್ತಿಯು
ಸಹನೆಯೇ ಆಗಿದೆಯೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

400. ಯಾರು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮುಕ್ತನೋ, ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನೋ,
ಶೀಲವಂತನೋ, ಬಯಕೆಗಳಿಲ್ಲದವನೋ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು
ಸಂಯಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೋ, ಕೊನೆ ಬಾರಿಗೆ ಈ ತನ್ನ ಶರೀರ
ವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನೋ-ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

401. ಕಮಲದ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿನ ನೀರಿನ ಹಾಗೆ ಅಥವಾ ಸೂಜಿಯ
ತುದಿಯ ಮೇಲಿನ ಸಾಸುವೆ ಕಾಳಿನ ಹಾಗೆ, ಯಾರು ಇಂದ್ರಿಯ
ಸುಖಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

೪೦೨. ಯೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಜಾನಾತಿ,
ಇದೇವ ಖಿಯಮತ್ತನೋ |
ಪನ್ನಬಾರಂ ವಿಸಂಯುತ್ತಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||
೪೦೩. ಗಂಮ್ಮೀರಪಣ್ಣಂ ಮೇಧಾವಿಂ,
ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕೋವಿದಂ |
ಉತ್ತಮತ್ವಮನುಪತ್ತಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||
೪೦೪. ಅಸಂಸಟ್ಟಂ ಗಹಟೈತಿ,
ಅನಾಗಾರೇಹಿ ಚೂಭಯಂ |
ಅನೋಕಸಾರಿಮಪ್ಪಿಚ್ಛಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||
೪೦೫. ನಿಧಾಯ ದಣ್ಣಂ ಭೂತೇಸು,
ತಪೇಸು ಥಾವರೇಸು ಚ |
ಯೋ ನ ಹನ್ತಿ ನ ಫಾತೇತಿ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||
೪೦೬. ಅವಿರುದ್ಧಂ ವಿರುದ್ಧೇಸು,
ಅತ್ತದಣ್ಣೇಸು ನಿಬ್ಬುತಂ |
ಸಾದಾನೇಸು ಅನಾದಾನಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||
೪೦೭. ಯಸ್ಸ ರಾಗೋ ಚ ದೋಸೋ ಚ,
ಮಾನೋ ಮಕ್ಖೋ ಚ ಪಾತಿತೋ |
ಸಾಸಪೋರಿವ ಅರಗ್ಗಾ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

402. ಯಾರು ತನ್ನ ಈ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಾನೇ ಈ ದುಃಖದ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವನೋ, ಯಾರು ತನ್ನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿರುವನೋ, ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
403. ಯಾರಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿದೆಯೋ, ಯಾರು ವಿವೇಕಿಯೋ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಹಾದಿಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಕುಶಲತೆಯಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವನೋ-ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
404. ಸಂಸಾರಿಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಂದಲೂ ಇಬ್ಬರಿಂದಲೂ ದೂರವಿರುವ, ಒಂದೆಡೆ ನೆಲೆಸುವ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದದೆಯಿರುವ, ತಿರುಗಾಟದವನನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಲವೇ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿರುವವನು - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
405. ಯಾರು ಎಲ್ಲ ಬಲವಾದ ಅಥವಾ ಬಲಹೀನವಾದ ಜೀವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದವನು, ಯಾರನ್ನೂ ತಾನು ಕೊಲ್ಲದವನಾಗಿ ಇತರರಿಂದಲೂ ಕೊಲ್ಲಿಸದವನು - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
406. ಯಾರು ಹಗೆತನವುಳ್ಳವರ ನಡುವೆ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದಿರುವವನು, ಅಶಾಂತರ ನಡುವೆ ಶಾಂತತೆಯಿಂದಿರುವವನು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಮೋಹಗಳ ನಡುವೆ ನಿರ್ಮೋಹಿಯಾಗಿರುವವನು - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
407. ಯಾರಲ್ಲಿ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ದುರಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಧೂರ್ತತೆಗಳು ಸೂಜಿ ತುದಿಯಿಂದ ಸಾಸುವೆ ಕಾಳು ಉರುಳಿಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿವೆಯೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

೪೦೮. ಅಕಕ್ಕಸಂ ವಿಜ್ಞಾಪನಿಂ,
ಗಿರಂ ಸಚ್ಚಮುದೀರಯೇ |
ಯಾಯ ನಾಭಿಸಚೇ ಕಣ್ಣಿ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೦೯. ಯೋಧ ಧೀಘಂ ವ ರಸಂ ವಾ,
ಅಣಂ ಘಾಲಂ ಸುಭಾಸುಭಂ |
ಲೋಕೇ ಆದಿನ್ನಂ ನಾದಿಯತಿ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೧೦. ಆಸಾ ಯಸ್ಸ ನ ವಿಜ್ಞನ್ನಿ,
ಆಸ್ಸಿಂ ಲೋಕೇ ಪರಮ್ಹಿ ಚ |
ನಿರಸಾಸಂ ವಿಸಂಯುತ್ತಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೧೧. ಯಸ್ಸಾಲಯಾ ನ ವಿಜ್ಞನ್ನಿ,
ಅಜ್ಞಾಯ ಅಕಥಂಕಥೀ |
ಅಮತೋಗಧಮನುಪ್ಪತ್ತಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೧೨. ಯೋಧ ಪುಜ್ಞಾಜ್ಞ ಪಾಪಜ್ಞ,
ಉಭೋ ಸಜ್ಞಮುಪಚ್ಚಗಾ |
ಅಸೋಕಂ ವಿರಜಂ ಸುದ್ಧಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

408. ಯಾರು ಮೃದುವಾದ, ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಾದ ವಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾನೋ, ಯಾರು ಯಾರನ್ನೂ ನೋಯಿಸದಿರುವನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

409. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ತನಗೆ ಕೊಡದಿದ್ದುದನ್ನು ಅದು ಉದ್ದವಾದದ್ದಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಗಿಡ್ಡಯಿರುವುದಾಗಲಿ, ಸಣ್ಣದಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಲಿ, ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

410. ಯಾರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಆಸೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿರುವರೋ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತರೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

411. ಯಾರಿಗೆ ಬಂಧನವು ಇಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಸಾವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಲು ಸಿದ್ಧನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

412. ಯಾರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯಗಳ ಎರಡೂ ಹಿಡಿತಗಳಿಂದ ಮೇಲೇರಿರುವನೋ, ಯಾರು ಶೋಕವಿಲ್ಲದವನೋ, ಕೊಳೆಯಿಲ್ಲದವನೋ ಮತ್ತು ಪರಿಶುದ್ಧನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

೪೧೩. ಚಂದ್ರವ ವಿಮಲಂ ಸುದ್ಧಂ,
ವಿಪ್ಪಸನ್ನಮನಾವಿಲಂ |
ನನ್ನೀಭವಪರಿಕ್ಷೀಣಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೧೪. ಯೋಮಂ ಪಲಿಪಥಂ ದುಗ್ಗಂ,
ಸಂಸಾರಂ ಮೋಹಮಚ್ಚಗಾ |
ತಿಣ್ಣೋ ಪಾರಗತೋ ರ್ಘಾಯೀ,
ಅನೇಚೋ ಅಕಥಂಕಥೀ |
ಅನುಪಾದಾಯ ನಿಬ್ಬುತೋ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೧೫. ಯೋಧ ಕಾಮೇ ಪಹನ್ತಾನ,
ಅನಾಗಾರೋ ಪರಿಬ್ಬಜೇ |
ಕಾಮಭವಪರಿಕ್ಷೀಣಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೧೬. ಯೋಧ ತಣ್ಣಂ ಪಹನ್ತಾನ,
ಅನಾಗಾರೋ ಪರಿಬ್ಬಜೇ |
ತಣ್ಣಾಭವಪರಿಕ್ಷೀಣಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೧೭. ಹಿತ್ತಾ ಮಾನುಸಕಂ ಯೋಗಂ,
ದಿಬ್ಬಂ ಯೋಗಂ ಉಪಚ್ಚಗಾ |
ಸಬ್ಬಯೋವಿಸಂಯುತಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

413. ಯಾರು ಚಂದ್ರನ ಹಾಗೆ ಕೊಳೆಯಿಲ್ಲದವನೋ, ಶುದ್ಧನೋ ಉಪಶಾಂತನೋ ಮತ್ತು ಸ್ವಷ್ಟನೋ, ಯಾರು ಬದುಕುಳಿವಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದ ಕಾಣುವುದನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿರುವನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

414. ಯಾರು ಕೆಸರಿನಂತಿರುವ ಆಳವಾದ ಮತ್ತು ಮೋಹವಾದ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಲೆದು, ಅಲೆದು ಇದನ್ನು ದಾಟಿ, ಆ ಕಡೆಯ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿದವನೋ, ಯಾರು ಧ್ಯಾನಿಯೋ, ಶಾಂತನೋ, ಸಂದೇಹ ದೂರನೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದವನೋ, ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

415. ಯಾರು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವನೋ, ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಯಿಲ್ಲದ ಸಮಣನಾಗಿರುವನೋ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿಬರುವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿರುವನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

416. ಯಾರು ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ ಸಂಸಾರದ ಬದುಕನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸಮಣನಾಗಿರುವನೋ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿಬರುವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿರುವನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

417. ಯಾರು ಮಾನವನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ದಿವ್ಯಲೋಕಗಳ ಆಸೆಯ ಬಿಗಿತಗಳನ್ನು ಮೀರಿ, ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿರುವವನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

೪೧೮. ಹಿತ್ತಾ ರತಿಣ್ಣ ಅರತಿಣ್ಣ,
ಸೀತಿಭೂತಂ ನಿರೂಪಧಿಂ |
ಸಬ್ಬಾಲೋಕಾಭಿಭುಂ ವೀರಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೧೯. ಚುತಿಂ ಯೋ ವೇದಿ ಸತ್ತಾನಂ,
ಉಪಟಿತ್ತಿಣ್ಣ ಸಬ್ಬಸೋ |
ಅಸತ್ತಂ ಸುಗತಂ ಬುದ್ಧಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೨೦. ಯಸ್ಸ ಗತಿಂ ನ ಜಾನನ್ತಿ,
ದೇವಾ ಗನ್ಧಬ್ಬಮಾನುಸಾ |
ಖೀಣಾಸವಂ ಅರಹನ್ತಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೨೧. ಯಸ್ಸ ಪುರೇ ಚ ಪಚ್ಛಾ ಚ,
ಮಜ್ಞೇ ಚ ನತ್ತಿ ಕಿಣ್ಣನಂ |
ಅಕಿಣ್ಣನಂ ಅನಾದಾನಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

೪೨೨. ಉಸಭಂ ಪವರಂ ವೀರಂ,
ಮಹೇಸಿಂ ವಿಜಿತಾವಿನಂ |
ಅನೇಜುಂ ನ್ಹಾತಕಂ ಬುದ್ಧಂ,
ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

418. ಯಾರು ಬಯಸುವಿಕೆ ತ್ಯಜಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು
ಹಾಕಿರುವನೋ, ಉಪಶಾಂತನೋ, ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ವೀರನಂತೆ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಗೆದ್ದಿರುವನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

419. ಯಾರು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಸಾವುಗಳ ಎಲ್ಲ
ಹಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನೋ, ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಂಧನದಿಂದ
ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿರುವನೋ, ಸುಗತನೋ, ಬೋಧಿ ಪಡೆದವನೋ
- ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

420. ಯಾರು ಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನು ಯಾವ ದೇವತೆಗಳೂ, ಯಾವ
ಗಂಧರ್ವರೂ ಮತ್ತು ಯಾವ ಮಾನವರೂ ಗುರುತಿಸಲಾರರೋ,
ಎಲ್ಲ ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿರುವ ಅರಹಂತನನ್ನು - ಅವನನ್ನು
ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

421. ಯಾರು ಹಿಂದಿನ, ಇಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಯಾವುದಕ್ಕೂ
ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದವನೋ, ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಬಂಧನವೂ ಇಲ್ಲವೋ,
ಯಾವುದನ್ನು ಬೇಕೆಂದು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನು
ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

422. ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಪರಮೋತ್ತಮನು, ಮಹಾ ಶೂರನು, ಮಹಾ
ಮುನಿಯು, ಮಹಾ ಜಯಶಾಲಿಯು, ರಾಗರಹಿತನು, ಪರಿಶುದ್ಧನು,
ಮಹಾಬೋಧಿ ಪಡೆದವನು - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

೪೨೩. ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಯೋ ವೇದಿ,
 ಸಗ್ಗಾಪಾಯಣ್ಣ ಪಸತ್ತಿ |
 ಅಥೋ ಜಾತಿಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತೋ,
 ಅಭಿಜ್ಞಾವೋಸಿತೋ ಮುನಿ |
 ಸಬ್ಬವೋಸಿತವೋಸಾನಂ,
 ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಗ್ಗೋ ಭಬ್ಬೀಸತಿಮೋ ನಿಟ್ಟಿತೋ

ಧಮ್ಮಪದಂ ನಿಟ್ಟಿತಂ

- ೦೦೦ - ೦೦೦ - ೦೦೦ -

423. ಯಾರು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಹುಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರುವನೋ, ಯಾರು ಸ್ವರ್ಗ-ನರಕಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲನೋ, ಯಾರು ಹುಟ್ಟುಗಳ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿರುವನೋ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನೋ, ಯಾವ ಮುನಿಯು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿಯ ಉತ್ತುಂಗ ಶಿಖರವನ್ನು ಸಾರಿರುವವನೋ - ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

ಇಷ್ಟತ್ತಾರನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

ಧಮ್ಮಪದ ಮುಗಿಯಿತು.

- ೦0೦ - ೦0೦ - ೦0೦ -

ಗಾಥೆಗಳ ಅಕಾರಾದಿ

ಅ

ಅಕಕ್ಕಸಂ ವಿಞ್ಞಾಪಣಇಂ. 408
 ಅಕತಂ ದುಕ್ಖತಂ ಸೆಯ್ಯೋ, 314
 ಅಕ್ಕೋಚ್ಛಿಮಂ, ಅವಧಿಮಂ, 3, 4
 ಅಕ್ಕೋಧನಂ ವತವಂತಂ, 400
 ಅಕ್ಕೋಧೇನ ಜಿನೇ ಕೋಧಂ, 223
 ಅಕ್ಕೋಸಂ ವಧಬಂಧಿ, 399
 ಅಚರಿತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, 155, 156
 ಅಚರಂ ವತಯಂ ಕಾಯೋ, 41
 ಅಞ್ಞಾಹಿ ಹಿ ಲಾಭೂಪನಿಸಾ, 75
 ಅಞ್ಞಾಹಿ ನಗರಂ ಕತಂ, 150
 ಅತ್ತದತ್ತಂ ಪರತ್ಥೇನ, 166
 ಅತ್ತನಾ ಚೋದಯತ್ತಾನಂ, 379
 ಅತ್ತನಾವ ಕತಂ ಪಾಪಂ, 161, 165
 ಅತ್ತನಾಮೇವ ಪಠಮಂ, 158
 ಅತ್ತಾನಂ ಚೇ ತಥಾ ಕಯಿರಾ, 159
 ಅತ್ತಾನಂ ಚೇ ಪಿಯಂ ಜಞ್ಞಾ, 157
 ಅತ್ತಾಹವೇ ಜಿತಂ ಸೆಯ್ಯೋ, 104
 ಅತ್ತಾ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ನಾಥೋ, 160, 380
 ಅತ್ತಮ್ಹಿ ಜಾತಮ್ಹಿ ಸುಖಾ ಸಹಾಯ, 331
 ಅಥ ಪಾಪಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, 136

ಅಥವಾಸ್ಸ ಆಗಾರಾನಿ, 140
 ಅನವಟ್ಟಿತ ಚಿತ್ತಸ್ಸ, 38
 ಅನವಸ್ಸುತ ಚಿತ್ತಸ್ಸ, 39
 ಅನಿಕ್ಕಸಾವೋ ಕಾಸಾವಂ, 9
 ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಮೇಧಾವಿ, 239
 ಅನೂಪವಾದೋ ಅನೂಪಘಾತೋ, 185
 ಅನೇಕ ಜಾತಿ ಸಂಸಾರಂ, 153
 ಅಂಧಭೂತೋ ಆಯಂ ಲೋಕೋ, 174
 ಅಪಿ ದಿಬ್ಬೇಸು ಕಾಮೇಸು, 187
 ಅಪುಞ್ಞಾಲಾಭೋ ಚ ಗತೀ ಚ ಪಾಪಿಕಾ, 310
 ಅಪ್ಪಕಾ ತೇ ಮನುಸ್ಸೇಸು, 85
 ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಅಯಂ ಗಂಧೋ, 56
 ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಪಮತ್ತೇಸು, 29
 ಅಪ್ಪಮಾದರತಾ ಹೋಥ, 327
 ಅಪ್ಪಮಾದರತೋ ಭಿಕ್ಕು, 31, 32
 ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಮಘವಾ, 30
 ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಅಮತಪದಂ, 21
 ಅಪ್ಪಲಾಭೋ ಪಿ ಚೇ ಭಿಕ್ಕು, 366
 ಅಪ್ಪಸುತಾಯಂ ಪುರಿಸೋ, 152
 ಅಪ್ಪಂ ಪಿ ಚೇ ಸಹಿತಂ ಭಾಸಮಾನೋ, 20
 ಅಭಯೇ ಭಯದಸ್ಸಿನೋ, 317
 ಅಭಿತ್ತರೇಥ ಕಲ್ಯಾಣೇ, 116
 ಅಭಿವಾದನ ಸೀಲಸ್ಸ, 109
 ಅಭೂತವಾದೀ ನಿರಯಂ ಉಪೇತಿ, 306

ಅಯಸಾವ ಮಲಂ ಸಮುಟ್ಟಿತಂ, 240
 ಅಯೋಗೇ ಯುಂಜಮತ್ತಾನಂ, 209
 ಅಲಂಕತೋ ಚೇಪಿ ಸಮಂ ಚರೆಯ್ಯ, 142
 ಅಲಜ್ಜಿತಾಯೇ ಲಜ್ಜಂತಿ, 316
 ಅವಜ್ಜೇ ವಜ್ಜದಸ್ಸಿನೋ, 318
 ಅವಿರುದ್ಧಂ ವಿರುದ್ಧೇಸು, 406
 ಅಸಜ್ಜಾಯಮಲಾ ಮಂತಾ, 241
 ಅಸಂತಂ ಭಾವನಮಿಚ್ಛೇಯ್ಯ, 73
 ಅಸಾರೇ ಸಾರಮತಿನೋ, 11
 ಅಸಾಹಸೇನ ಧಮ್ಮೇನ, 257
 ಅಸಭಾನುಪಸ್ಸಿಂ ವಿಹರಂತಂ, 8
 ಅಸಂಸಟ್ಟಂ ಗಹಟ್ಟೇಹಿ, 404
 ಅಸದ್ಧೋ ಅಕತಞ್ಞಾಚ, 97
 ಅಸ್ಸೋ ಯಥಾ ಭದ್ಧೋ ಕಸಾನಿವಿಟ್ಟೋ, 144
 ಅಹಿಂಸಕಾ ಯೇ ಮುನಯೋ, 225
 ಅಹಂ ನಾಗೋವ ಸಂಗಾಮೇ, 320

ಆ

ಆಕಾಸೇ ಪದಂ ನಠ್ಠಿ, 254, 255
 ಆರೋಗ್ಯ ಪರಮಾ ಲಾಭಾ, 204
 ಆಸಾ ಯಸ್ಸ ನ ವಿಜ್ಜಂತಿ, 410

ಇ

ಇದಂ ಪುರೇ ಚಿತ್ತಮಚಾರೀ ಚಾರಿಕಂ, 326
 ಇಧ ತಪ್ಪತಿ, ಪೆಚ್ಚ ತಪ್ಪತಿ, 17

ಇಧ ನಂದತಿ, ಪೆಚ್ಚ ನಂದತಿ, 18
 ಇಧ ಮೋದತಿ, ಪೆಚ್ಚ ಮೋದತಿ, 16
 ಇಧ ವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮಿ, 286
 ಇಧ ಸೋಚತಿ, ಪೆಚ್ಚ ಸೋಚತಿ, 15

ಉ

ಉಚ್ಛಿಂದ ಸಿನೇಹಮತ್ತನೋ, 285
 ಉಟ್ಟಾನಕಾಲಮ್ಹಿ ಅನುಟ್ಟಹಾನೋ, 280
 ಉಟ್ಟಾನವತೋ ಸತಿಮತೋ, 24
 ಉಟ್ಟಾನೇನಪ್ಪಮಾದೇನ, 25
 ಉತ್ತಠ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಾಜ್ಞೇಯ್ಯ, 168
 ಉದಕಂ ಹಿ ನಯಂತಿ ನೆತ್ತಿಕಾ, 80, 145
 ಉಪನೀ ತವಯೋ ಚ ದಾನಿಸಿ, 237
 ಉಯ್ಯಂಜಂತಿ ಸತೀ ಮಂತೋ, 91
 ಉಸಬಂ ಪವರಂ ವೀರಂ, 422

ಏ

ಏಕಸ್ಸ ಚರಿತಂ ಸೆಯ್ಯೋ, 330
 ಏಕಾಸನಂ ಏಕಸೆಯ್ಯಂ, 305
 ಏಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಅತೀತಸ್ಸ 176
 ಏತಞ್ಠಿ ತುಮ್ಮೇ ಪಟಿಪನ್ನಾ, 275
 ಏಕಮತ್ಥವಸಂಞಾತ್ವಾ, 289
 ಏತಂ ಖೋ ಸರಣಂ ಖೇಮಂ, 192
 ಏತಂ ದಕ್ಷಂ ಬಂಧನ ಮಾಹು ಧೀರಾ, 346
 ಏತಂ ವಿಸೋಸತೋ ಞಾತ್ವಾ, 22

ಏಥ ಪಸ್ಸಧಿಮಂ ಲೋಕಂ, 171
 ಏವಂ ಸಂಕಾರಭೂತೇಸು, 59
 ಏಸೋ ವ ಮಗ್ಗೋ, ನತ್ಥಜ್ಞೋ, 274

ಓ

ಓವದೆಯ್ಯೋನುಸಾಸೆಯ್ಯ, 77

ಕ

ಕಣ್ಣಂ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪ್ಪಹಾಯ, 87
 ಕಯಿರಾ ಚೇ ಕಯಿರಾಥೇನಂ, 313
 ಕಾಮತೋ ಜಾಯತಿ ಸೋಕೋ, 215
 ಕಾಯಪ್ಪಕೋಪಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ, 231
 ಕಾಯೇನ ಸಂವರೋ ಸಾಧು, 361
 ಕಾಯೇನ ಸಂವುತಾ ಧೀರಾ, 234
 ಕಾಸಾವಕಂತಾ ಬಹವೋ, 307
 ಕಿಚ್ಚೋ ಮನುಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭೋ, 182
 ಕಿಂತೇ ಜಟಾಹಿ ದುಮ್ಮೇಧ ! 394
 ಕುಂಭೂಪಮಂಕಾಯವಿಮಂ ವಿದಿತ್ವಾ, 40
 ಕುಸೋ ಯಥಾ ದುಗ್ಗಹಿತೋ, 311
 ಕೋ ಇಮಂ ಪಠವಿಂ ವಿಚಿನ್ಹತಿ, 44
 ಕೋಧಂ ಜಹೇ, ವಿಪ್ಪಜಹೆಯ್ಯ ಮಾನಂ, 221
 ಕೋ ನು ಹಾಸೋ ಕಿ ಮಾನಂದೋ, 146

ಖ

ಖಂತೀ ಪರಮಂ ತವೋತಿ ತಿಕ್ಖಾ, 184

ಗ

ಗತದ್ಧಿನೋ ವಿಸೋಕಸ್ಸ, 90
 ಗಬ್ಬಂ ಏಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಂತಿ, 126
 ಗಂಭೀರಪಣ್ಣಂ ಮೇಧಾವಿಂ, 403
 ಗಹಕಾರಕ ! ದಿಟ್ಟೋಸಿ, 154
 ಗಾಮೇ ವಾ ಯದಿ ವಾರಣ್ಣೀ, 98

ಚ

ಚಕ್ಖುನಾ ಸಂವರೋ ಸಾಧು, 360
 ಚತ್ತಾರಿ ತಾನಾನಿ ನರೋ ಪಮತ್ತೋ, 309
 ಚಂದನಂ ತಗರಂ ವಾಪಿ, 55
 ಚಂದಂ ವ ವಿಮಲಂ ಸುದ್ಧಂ, 413
 ಚರಂಚಿ ನಾಧಿಗಚ್ಚೇಯ್ಯ, 61
 ಚರಂತಿ ಬಾಲಾ ದುಮ್ಮೇಧಾ, 66
 ಚಿರಪ್ಪವಾಸಿಂ ಪುರಿಸಂ, 219
 ಚುತಿಂ ಯೋ ವೇದ ಸತ್ತಾನಂ, 419

ಛ

ಛಂದಜಾತೋ ಅನಕ್ಖಾತೇ, 218
 ಛಿಂದ ಸೋತಂ ಪರಕ್ಕಮ್ಮಾ, 383
 ಛತ್ತಾ ನದ್ಧಿಂ ವರತ್ತಂಚ, 398

ಜ

ಜಯಂ ವೇರಂ ಪಸವತಿ, 201
 ಜಿಘಚ್ಛಾಪರಮಾ ರೋಗ, 203
 ಜೀರಂತಿ ವೇ ರಾಜಕಥಾ ಸುಚಿತ್ತಾ, 151

ಝ

ಝಾಯಾ ಭಿಕ್ಷು ! ಮಾ ಚಂ ಪಮಾದೋ, 371
ಝಾಯಿಂ ವಿರಜಮಾಸೀನಂ, 386

ಞ

ತಣ್ಣಾಯ ಜಾಯತೀ ಸೋಕೋ, 216
ತತೋ ಮಲಾ ಮಲತರಂ, 243
ತತ್ರಾಭಿರತಿಂ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ, 88
ತತ್ರಾಯಂ ಆಧಿ ಭವತಿ, 375
ತಸಿಣಾಯ ಪುರಕ್ಯತಾಪಜಾ, 342, 343
ತಸ್ಮಾ ಪಿಯಂ ನ ಕಯಿರಾಥ, 211
ತೀಣದೋಸಾನಿ ಖೆತ್ತಾನಿ, 356, 357, 358, 359
ತುಮ್ಮೇಹಿ ಕಿಚ್ಚಂ ಆತಪ್ಪಂ, 276
ತೇ ಝಾಯಿನೋ ಸಾತತಿಕೇ, 23
ತೇ ತಾದಿಸೇ ಪೂಜಯತೋ, 196
ತೇ ಸಂ ಸಂಪನ್ನಸೀಲಾನಂ, 57
ತಂ ಚ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ ಸಾಧು, 68
ತಂ ಪುತ್ತಪಸುಸಮ್ಮತ್ತಂ, 287
ತಂ ವೋ ವದಾಮಿ ಭದ್ಧಂ ವೋ, 337

ಠ

ದದಾತಿ ವೇ ಯಥಾಸದ್ಧಂ, 249
ದಂತಂ ನಯಂತಿ ಸಮಿತಿಂ, 321
ದಿವಾ ತಪತಿ ಆದಿಚ್ಛೋ, 387
ದಿಸೋ ದಿಸಂ ಯಂ ತಂ ಕಯಿರಾ, 42
ದೀಘಾ ಜಾಗರತೋ ರತ್ತಿ, 60

ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಮುಪ್ಪಾದಂ, 191
ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಲಹುನೋ, 35
ದುಪ್ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ದುರಭಿರಮಂ, 302
ದುಲ್ಲಭೋ ಪುರಿಸಾಜಇಸ್ಸೋ 193
ದೂರಂಗಮಂ ಏಕಚರಂ, 37
ದೂರೇ ಸಂತೋ ಪಕಾಸೇತಿ, 304

ಠ

ಧನಪಾಲೋಕೋ ನಾಮ ಕುಂಜರೋ, 324
ಧಮ್ಮಪೀತಿ ಸುಖಂ ಸೇತಿ, 79
ಧಮ್ಮಾರಾಮೋ ಧಮ್ಮರತೋ, 364
ಧಮ್ಮಂಚರೇ ಸುಚರಿತಂ, 169
ಧೀರಂಚ ಪಿಣ್ಣಂಚ ಬಹುಸ್ಸುತಂಚ, 208

ಠ

ಠ ಅತ್ತಹೇತು, ಠ ಪರಸ್ಸ ಹೇತು, 84
ಠ ಅಂತಲಿಕ್ಖೇನ ಸಮುದ್ಧಮಜ್ಜೇ 127, 128
ಠ ಕಹಾಪಣ ವಸ್ಸೇನ, 186
ಠಗರಂ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಂತಂ, 315
ಠ ಚಾಹು, ಠ ಚ ಭವಿಸ್ಸತಿ, 228
ಠ ಚಾಹಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಭ್ರೂಮಿ, 396
ಠ ಜಟಾಹಿ ಠ ಗೊತ್ತೇನ, 393
ಠ ತಾವತಾ ಧಮ್ಮಧರೋ, 259
ಠ ತೇನ ಅರಿಯೋ ಹೋತಿ, 270
ಠ ತೇನ ಥೇರೋ ಹೋತಿ, 260
ಠ ತೇನ ಪಂಡಿತೋ ಹೋತಿ, 258

ನ ತೇನ ಭಿಕ್ಷು ಹೋತಿ, 266
 ನ ತೇನ ಹೋತಿ ಧಮ್ಮಟೋ, 256
 ನ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ ಸಾಧು, 67
 ನ ತಂ ದಕ್ಷಂ ಬಂಧನಮಾಹು ಧೀರಾ, 345
 ನ ತಂ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಕಯಿರಾ, 43
 ನತ್ಥಿ ಜಾನಂ ಅಪಞ್ಞಸ್ಸ, 372
 ನತ್ಥಿ ರಾಗಸಮೋ ಅಗ್ಗಿ, 202, 251
 ನ ನಗ್ಗಚರಿಯಾ ನ ಜಟಾ ನ ಪಂಕಾ, 141
 ನ ಪರೇಸಂ ವಿಲೋಮಾನಿ, 50
 ನ ಪುಪ್ಪಗಂಧೋ ಪಟಿವಾತಮೇತಿ, 54
 ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪಹರೆಯ್ಯ, 389
 ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸೇ ತದಕಿಂಚಿ ಸೆಯ್ಯೋ, 390
 ನ ಭಜೇ ಪಾಪಕೇ ಮಿತ್ತೆ, 78
 ನ ಮುಂಡಕೇನ ಸಮಣೋ, 264
 ನ ಮೋನೇನ ಮುನಿ ಹೋತಿ, 268
 ನ ವಾಕ್ಕರಣ ಮತ್ತೇನ, 262
 ನ ವೇ ಕದರಿಯಾ ದೇವಲೋಕಂ ವಜಂತಿ, 177
 ನ ಸಂತಿ ಪುತ್ತಾ ತಾಣಾಯ, 288
 ನ ಸೀಲಬ್ಬತಮತ್ತೇನ, 271
 ನಹಿ ಏತೇಹಿ ಯಾನೇಹಿ, 323
 ನಹಿ ಪಾಪಂ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, 71
 ನಹಿ ವೇರೇನ ವೇರಾನಿ, 5
 ನೆಕ್ಕಂ ಜಂಬೋವದಸ್ಸೇವ, 230
 ನಿಟ್ಟಂಗತೋ ಅಸಂತಾಸೀ, 351

ನಿಧಾಯ ದಂಡಂ ಭೂತೇಸು, 405
 ನಿಧೀನಂ ವ ಪವತ್ತಾರಂ, 76
 ನೇತಂ ಖೋ ಸರಣಂ ಖೇಮಂ, 189
 ನೇವ ದೇವೋ, ನ ಗಂಧಬ್ಬೋ, 105
 ನೋ ಚೇ ಲಭೇಥ ನಿಪಕಂ ಸಹಾಯಂ, 329

ಪ

ಪಂಚ ಛಿಂದೇ ಪಂಚ ಜಹೇ, 370
 ಪಠವೀಸಮೋ ನೇ ವಿರುಜ್ಜ ತಿ, 95
 ಪಂಡುಪಲಾಸೋ ವ ದಾನಿಸಿ, 235
 ಪಥವ್ಯಾ ಏಕರಜೇನ, 178
 ಪಮಾದಮನುಯಂಜಂತಿ, 26
 ಪಮಾದಂ ಅಪ್ಪಮಾದೇನ, 28
 ಪರದುಕ್ಖುಪದಾನೇನ, 291
 ಪರವಜ್ಜಾನು ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾ, 253
 ಪರಿಜಿಣ್ಣಂ ಇದಂ ರೂಪಂ, 148
 ಪರೇ ಚ ನ ವಿಜಾನಂತಿ, 6
 ಪವಿವೇಕ ರಸಂ ಪಿತ್ತಾ, 205
 ಪಸ್ಸ ಚಿತ್ತಕತಂ ಬಿಂಬಂ, 147
 ಪಾಣಿಮ್ಹಿಚೇ ವನೋ, ನಾಸ್ಸ, 124
 ಪಾಪಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, 269
 ಪಾಪೋ ಪಿ ಪಪ್ಪತಿ ಭದ್ರಂ, 119
 ಪಾಪಂ ಚೇ ಪುರಿಸೋ ಕಯಿರಾ, 117
 ಪಾಮಜ್ಜಬಹುಲೋ ಭಿಕ್ಷು, 381
 ಪೀಯತೋ ಜಾಯತಿ ಸೋಕೋ, 212

ಪುಣ್ಣಂಚ ಪುರಿಸೋ ಕಯಿರಾ, 118
 ಪುತಾಮತ್ತಿ ಧನಮತ್ತಿ, 62
 ಪುಪ್ಪಾನಿ ಹೇವ ವಚಿನಂತಂ, 47, 48
 ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಯೋ ವೇದೀ, 423
 ಪೂಜಾರಹೇ ಪೂಜಯತೋ, 195
 ಪೇಮತೋ ಜಾಯತೀ ಸೋಕೋ, 213
 ಪೋರಾಣಮೇತಂ ಅತುಲ, 227
 ಪಂಸುಕೂಲಧರಂ ಜಂತುಂ, 395

ಫ

ಫಂದನಂ ಚಪಲಂ ಚಿತ್ತಂ, 33
 ಪುಸಾಮಿ ನೇಕ್ಷ್ಯಮ್ಮಸುಖಂ, 272
 ಫೇನೂಪಮಂ ಕಾಯಮಿಮಂ ವಿದಿತ್ತಾ, 46

ಬ

ಬಹುಂ ಪಿ ಚೇ ಸಹಿತಂ ಭಾಸಮಾನೋ, 19
 ಬಹುಂ ವೇ ಸರಣಂ ಯಂತಿ, 188
 ಬಾಲಸಂಗತಾಚಾರೀ ಹಿ, 207
 ಬಾಹಿತಪಾಪೋ ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, 388

ಭ

ಭದ್ರೋಪಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪಾಪಂ, 120

ಮ

ಮಗ್ಗನಟ್ಟಂಗಿಕೋ ಸೆಟ್ಟೋ, 273
 ಮತ್ತಾ ಸುಖಪರಿಚ್ಛಾಗ, 290
 ಮಧು ವಾ ಮಜ್ಜತಿ ಬಾಲೋ, 69

ಮನುಜಸಪಮತ್ತಚಾರಿನೋ, 334
 ಮನೋಪುಬ್ಬಂಗಮಾ ಧಮ್ಮ, 1, 2
 ಮಮೇವ ಕತ ಮಜ್ಜಂತು, 74
 ಮಲಿತ್ತಿಯಾ ದುಚ್ಚರಿತಂ, 242
 ಮಾತರಂ ಪಿತರಂ ಹಂತ್ವಾ 294, 295
 ಮಾ ಪಮಾದಮನುಯುಂಚೇಥ, 27
 ಮಾ ಪಿಯೇಹಿ ಸಮಾಗಂಚಿ, 210
 ಮಾವಮಜ್ಜೇಥ ಪಾಪಸ್ಸ, 121
 ಮಾವಮಜ್ಜೇಥ ಪುಣ್ಣಸ್ಸ, 122
 ಮಾವೋಚ ಫರುಸಂ ಕಂಚಿ, 133
 ಮಾಸೇ ಮಾಸೇ ಕುಸಗ್ಗೇನ, 70
 ಮಾಸೇ ಮಾಸೇ ಸಹಸ್ಸೇನ, 106
 ಮಿತ್ತೇ ಭಜಸ್ಸು ಕಲ್ಯಾಣೇ, 376
 ಮಿದ್ಧಿಯದಾ ಹೋತಿ ಮಹಗ್ಗಸೋ ಚ, 325
 ಮುಂಚ ಪುರೇ ಮುಂಚ ಪಚ್ಚತೋ, 348
 ಮುಹತ್ತಂ ಅಪಿ ಚೇ ವಿಣ್ಣಾ, 65
 ಮೆತ್ತಾ ವಿಹಾರೀ ಯೋ ಭಿಕ್ಕು, 368

ಯ

ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, 374
 ಯಥಾ ಅಗಾರಂ ದುಚ್ಚಿನ್ನಂ, 13
 ಯಥಾ ಅಗಾರಂ ಸುಚ್ಚಿನ್ನಂ, 14
 ಯಥಾ ದಂಡೇನ ಗೋಪಾಲೋ, 135
 ಯಥಾ ಪಿ ಪುಪ್ಪರಾಸಿಪ್ಪ, 53
 ಯಥಾ ಪಿ ಭಮರೋ ಪುಪ್ಪಂ, 49

ಯಥಾ ಪು ಮೂಲೆ ಅನುಪದ್ಧವೇ ದಕ್ಷಿಣೆ, 338
 ಯಥಾ ಪಿ ರಹದೋ ಗಂಭೀರೋ, 82
 ಯಥಾ ಪಿ ರುಚಿರಂ ಪುಷ್ಪಂ, 51, 52
 ಯಥಾ ಬುಬ್ಬುಲಕಂ ಪಸ್ಯೇ, 170
 ಯಥಾ ದ್ವಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು, 384
 ಯಮ್ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ವಿಜಾನೇಯ್ಯ, 392
 ಯಮ್ಹಿ ಸಚ್ಚಂಚ ಧಮ್ಮೋಚ, 261
 ಯಸ್ಸ ಅಚ್ಚಂತ ದುಸ್ಸೀಲಂ, 162
 ಯಸ್ಸ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯಾ, 391
 ಯಸ್ಸ ಗತಿಂ ನ ಜಾನಾತಿ, 420
 ಯಸ್ಸ ಚೇತಂ ಸಮುಚ್ಛಿನಂ, 250, 263
 ಯಸ್ಸ ಭತ್ತಿಸತಿ ಸೋತಾ, 339
 ಯಸ್ಸ ಜಾಲಿನೀ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, 180
 ಯಸ್ಸ ಜಿತಂ ನಾವಜೀಯತಿ, 179
 ಯಸ್ಸ ಪಾಪಂ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, 173
 ಯಸ್ಸ ಪಾರಂ ಅಪಾರಂ ವ, 385
 ಯಸ್ಸ ಪುರೇ ಚ ಪಚ್ಛಾ ಚ, 421
 ಯಸ್ಸ ರಾಗೋ ಚ ದೋಸೋ ಚ, 407
 ಯಸ್ಸ ಲಯಾ ನ ವಿಜ್ಞಂತಿ, 411
 ಯಸ್ಸಾಸವ ಪರಿಕ್ಖೇಸಾ, 93
 ಯಸ್ಸಿಂದ್ರಿಯಾನಿ ಸಮಂಥಗತಾನಿ, 94
 ಯಾನಿಮಾನಿ ಅಪತ್ನಾನಿ, 149
 ಯಾವ ಜೀವಮ್ಹಿ ಚೆ ಬಾಲೋ 64
 ಯಾವದೇವ ಅನತ್ಥಾಯ, 72

ಯಾವ ಹಿ ವನಥೋ ನ ಛಿಜ್ಜತಿ, 284
 ಯೇ ಚ ಖೋ ಸಮಾದ್ಧಕ್ಕಾತೇ, 86
 ಯೇ ಝಾನಪಸುತ ಧೀರಾ, 181
 ಯೇ ರಾಗರತ್ತಾನುಪತಂತಿ ಸೋತಂ, 347
 ಯೇಸಂಚ ಸುಸಮಾರದ್ಧಾ, 293
 ಯೇಸಂ ಸನ್ನಿಚಯೋ ನತ್ತಿ, 92
 ಯೇಸಂ ಸಂಬೋಧಿ ಅಂಗೇಸು, 89
 ಯೋ ಅಪ್ಪದುಟ್ಟಸ್ಸ ನರಸ್ಸ ದುಸ್ಸತಿ, 125
 ಯೋ ಇಮಂ ಪಲಿಪಥಂ, ದುಗ್ಗಂ, 414
 ಯೋಗಾ ವೇ ಝಾಯತೀ ಭೂರಿ, 282
 ಯೋ ಚ ಗಾಥಾಸತಂ ಭಾಸೇ, 102
 ಯೋ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ಪಮಜ್ಜೇತ್ವಾ, 172
 ಯೋ ಚ ಬುದ್ಧಂ ಚ ಧಮ್ಮಂಚ, 190
 ಯೋ ಚವಂತಕಾಸಾವಸ್ಸ, 10
 ಯೋ ಚೇ ವಸ್ಸತಂ ಜಂತು, 107
 ಯೋ ಚ ವಸ್ಸತಂ ಜೀವೇ, 110, 111, 112, 113, 114, 115
 ಯೋ ಚ ಸಮೇತಿ ಪಾಪಾನಿ, 265
 ಯೋ ಚೇತಂ ಸಹತೇ ಜಮ್ಮಿಂ, 336
 ಯೋ ದಂಡೇನ ಅದಂಡೇಸು, 137
 ಯೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಜಾನಾತಿ, 402
 ಯೋಧ ಕಾಮೇ ಪಹತ್ವಾನ, 415
 ಯೋಧ ತಣ್ಣಂ ಪರತ್ವಾನ, 416
 ಯೋಧ ದೀಘಂ ವ ರಸ್ಸಂ ವಾ, 409
 ಯೋಧ ಪುಣ್ಣಂಚ ಪಾಪಂಚ, 267, 412

ಯೋ ನಿಬ್ಬನಧೋ ವನಾದಿಮುತ್ತೋ, 344
 ಯೋ ಪಾಣಂ ಅತಿಪಾತೇತಿ, 246
 ಯೋ ಬಾಲೋ ಮಿಷ್ಟಾತಿ ಬಾಲ್ಯಂ, 63
 ಯೋ ಮುಖಸಿಂಹತೋ ಭಿಕ್ತು, 363
 ಯೋ ವೇ ಉಪ್ಪತಿತಂ ಕೋಧಂ, 222
 ಯೋ ಸಾಹಸ್ಯಂ ಸಹಸೇನ, 103
 ಯೋ ಸಾಸನಂ, ಅರಹಂತಂ, 164
 ಯೋ ಹವೇ ದಹರೋ ಭಿಕ್ತು, 382
 ಯಂ ಏಸಾ ಸಹತೇ ಜಮ್ಹೀ, 335
 ಯಂ ಕಿಂಚಿ ಯಿಟ್ಟಂ ವ ಹುತಂ ವ ಲೋಕೇ, 108
 ಯಂ ಕಿಂಚಿ ಸಿಧಿಲಂ ಕಮ್ಹಂ, 312
 ಯಂಚೇ ವಿಙ್ಗಾ ಪಸಂಸಂತಿ, 229
 ಯಂ ಹಿ ಕಿಚ್ಚಂ ತದಪವಿದ್ಧಂ, 292

ರ

ರತಿಯಾ ಜಾಯತಿ ಸೋಕೋ, 214
 ರಮಣೀಯಾನಿ ಅರಣ್ಣಾನಿ, 99
 ರಾಜತೋ ವ ಉಪಸಗ್ಗಂ, 139

ಃ

ವಚೀಕೋಪಂ ರಕ್ತೇಯ್ಯ, 232
 ವಜ್ಜಂಚ ವಜ್ಜತೋ ಇತ್ಥಾ, 319
 ವನಂ ಛಿಂದಥ ಮಾ ರುಕ್ಖಂ, 283
 ವರಂ ಅಸ್ಸತರಾ ದಂತಾ, 322
 ಪಸ್ಸಿಕಾವಿಯ ಪುಪ್ಪಾನಿ, 377
 ವಾಚಾನುರುಕ್ಖೀ ವನಸಾ ಸುಸಂಪುತೋ, 281

ವಾಣಿಜೋವ ಭಯಂ ಮಗ್ಗಂ, 123
 ವಾರಿಜೋವಥಲೇ ಖಿತ್ತೋ, 34
 ವಾರಿ ಪೊಕ್ಕರಪತ್ತೇ ವ, 401
 ವಿತಕ್ಕಪರಮಥಿತಸ್ಸ ಜಂತುನೋ, 349
 ವುತಕ್ಕೂ ಸಮೇಚ ಯೋ ರತೋ, 350
 ವಿತತಣ್ಣೋ ಅನಾದಾನೋ, 352
 ವೇದನಂ ಫರುಸಂ ಜಾನಿಂ, 138

ಸ

ಸಚೇ ನೇರೇಸಿ ಅತ್ತಾನಂ, 134
 ಸಚೇ ಲಭೇಥ ನಿಪಕಂಸಹಾಯಂ, 328
 ಸಚ್ಚಂ ಭಣೆ ನ ಕುಜೆಯ್ಯ, 224
 ಸದಾ ಜಾಗರಮಾನಾನಂ, 226
 ಸದ್ಧೋ ಸೀಲೇನ ಸಂಪನ್ನೋ, 303
 ಸಂತಕಾಯೋ ಸಂತವಾಚೋ, 378
 ಸಂತಂ ತಸ್ಸ ಮನಂ ಹೋತಿ, 96
 ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ ಚಜಂತಿ, 83
 ಸಬ್ಬದಾನಂ ಧಮ್ಮದಾನಂ ಜಿನಾತಿ, 354
 ಸಬ್ಬ ಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣಂ, 183
 ಸಬ್ಬಸೋ ನಾಮರೂಪಸ್ಸಿಂ, 367
 ಸಬ್ಬ ಸಿಂಹೋಜನಂ ಚಿತ್ತಾ, 397
 ಸಬಾಭಿಭೂ ಸಬ್ಬವಿದೂಹವುಸ್ಸಿ, 353
 ಸಬ್ಬೇ ತಸಂತಿ ದಂಡಸ್ಸ, 129, 130
 ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾತಿ, 279
 ಸಬ್ಬೇ ಸಂಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಛಾತಿ, 277

ಸಬ್ಬೇ ಸಂಖಾರಾ ದುಕ್ಖಾತಿ, 278
 ಸರಿತಾನಿ ಸಿನೇಹಿತಾನಿ, 341
 ಸಲಾಭಂ ನಾತಿಮಿಷ್ಟೇಯ್ಯ 365
 ಸವಂತಿ ಸಬ್ಬಧೀ ಸೋತಾ, 340
 ಸಹಸ್ಸಮಪಿ ಚೇಗಾಥಾ, 101
 ಸಹಸ್ಸಮಪಿ ಚೇ ವಾಚಾ, 100
 ಸಾರಂಚ ಸಾರತೋ ಇತ್ಥಾ, 12
 ಸಾಹು ದಸ್ಸನಮರಿಯಾನಂ, 206
 ಸಿಂಚ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಂ ನಾವಂ, 369
 ಸೀಲಾ-ಧಸ್ಸನ-ಸಂಪನನಂ, 217
 ಸುಕರಾನಿ ಅಸಾಧೂನಿ, 163
 ಸುಖಿಕಾಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ, 131, 132
 ಸುಖಿ ಮತ್ತೆಯ್ಯತಾ ಲೋಕೇ, 332
 ಸುಖೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ, 194
 ಸುಖಿಂ ಯಾವ ಜರಾ ಸೀಲಂ, 333
 ಸುಜೀವಂ ಅಹೀರಿಕೇನ, 244
 ಸುಇಷ್ಟಾಗಾರಂ ಪವಿಟ್ಟಿಸ್ಸ, 373
 ಸುದಸ್ಸಂ ವಜ್ಜಂ ಅಇಷ್ಟೇಸಂ, 252
 ಸುದುಧ್ಧಸಂ ಸುನಿಪುನಂ, 36
 ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಂ ಪಬುಜ್ಜಂತಿ, 296, 297, 298, 299, 300, 301
 ಸುಭಾನುಪಸ್ಸಿಂ ವಿಹರಂತಂ, 7
 ಸುರಾಮೇರಯ ಪಾನಂಚ, 247
 ಸುಸುಕಂ ವತ ಜೀವಾಮ 197, 198, 199, 200
 ಸೇಖೋ ಪಠವಿಂ ವಿಚೇಸ್ಸತಿ, 45

ಸೆಯ್ಯೋ ಅಯೋಗುಳೋ ಭುತ್ತೋ, 308
 ಸೇಲೋ ಯಥಾ ಏಕಘನೋ, 81
 ಸೋ ಕರೋಹಿ ದೀಪಮತ್ತನೋ, 236, 238

ಹ

ಹತ್ಥಸಿಂಹತೋ, ಪಾದಸಿಂಹತೋ, 362
 ಹನಂತಿ ಭೋಗಾ ದುಮ್ಮೇಧಂ, 355
 ಹಿತ್ಥಾ ಮಾನುಸಕಂ ಯೋಗಂ, 417
 ಹಿತ್ಥಾ ರತಿಂಚ ಅರತಿಂಚ, 418
 ಹಿರೀನಿಸೇಧೋ ಪುರಿಸೋ, 143
 ಹಿರಿಮತಾ ಚ ದುಜ್ಜೀವಂ, 245
 ಹೀನಂ ಧಮ್ಮಂ ನ ಸೇವೆಯ್ಯ, 167
 ಹಂಸಾದಿಚ್ಚಪಥೇ ಯಂತಿ, 175

- o0o -

ಟಿಪ್ಪಣಿ

5-1. **ಧಮೋ ಸನಾತನೋ :** ಇಲ್ಲಿ ಧಮ್ಮ ಎನ್ನುವ ಪದವು, ನಿಯಮ ಪ್ರಮಾಣ ಅಥವಾ ಕಾಲಾದೇಶಾತೀತವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ನಿಸರ್ಗ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಬಲದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹಗೆತನವು, ಹಗೆತನದ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು ಅದರ ಸ್ವಭಾವವೇ ಹೊರತು ಅದನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡುವುದು ಹಗೆತನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

7-2. **ಮಾರ :** ವಿನಾಶ ಮಾಡುವವನು ಎಂದರ್ಥ. ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಷೇಷಗಳಿಗೆ, ಇಹದ ಸಂಸಾರ ಲೋಕಕ್ಕೆ, ಸಾವಿಗೆ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳ ಅಧಿದೇವತೆಯಾಗಿರುವ ಈ ಶಕ್ತಿವಂತ ಹಾಗೂ ನಿಬ್ಬಾನದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವವರನ್ನು ತಪ್ಪುದಾರಿಗಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವನು.

8-3. **ಅಸುಭಾನುಪ್ಪಜ :** ಕಶ್ಮಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಕೊಳಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಥವಾ ದೇಹದ ಅಸಹ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವಿಕೆ. ಇದರಿಂದ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯ ತೋರಿಕೆಯದು ಎಂಬ ಅರಿವು ಬಂದು ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮುದ್ದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

17-4. **ದುಗ್ಗತಿ:** ಪಶುಲೋಕ, ಪ್ರೇತಲೋಕ ಮತ್ತು ನರಕಲೋಕಗಳು. ಇವುಗಳೇ ಅಪಾರ ಸಂಕಟ ಮತ್ತು ನೋವುಗಳಿರುವ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಗಳು.

18-5. **ಸುಗತಿ:** 1) ಮಾನವ ಲೋಕ ಮತ್ತು ಆಸೆ ಮೂಲ ಹೊಂದಿರುವ ಆರು ದೇವಲೋಕಗಳು. 2) ಬೆಳಗುವ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವತೆಗಳ ಹದಿನಾರು ಲೋಕಗಳು. 3) ರೂಪರಹಿತ ಆದರೆ ಮಾನಸ ರೂಪಿ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವತೆಗಳು ನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳು ಇವೇ ಸುಗತಿಗಳು.

21-6. **ಅಮತಪದಂ:** ನಿಬ್ಬಾನವು ಮರಣವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿ, ಏಕೆಂದರೆ ನಿಬ್ಬಾನದ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದವರು ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ಚಕ್ರದ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

22-7. **ಆರ್ಯ:** ತಿರುಗಿ ಬರಲಾರದಂತಹ ಹಾಗೂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಯಾದ ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ಅತೀತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸುವವರು. ಗೋಚರವೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಆರ್ಯರುಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸುವ ಬೋಧಿ ಪಕ್ಕಿಯ ಧಮ್ಮಾ ಎಂಬ 37 ರೀತಿಯ ಬೋಧಿಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಯ ನೆಲೆಗಳು.

37-8. **ಗುಹಾ:** ಚಿತ್ತದ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಯಾವುವೆಂದರೆ ಹೃದಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿತ್ತವು ಹೃದಯವೆಂಬ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದೆ ಎನ್ನುವ ಉಪಮೆ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು 'ಏಕಚರಂ.'

39-9. **ಪುಣ್ಣಪಾಪ ಪಹೀನಸ್ಸ :** ಎಲ್ಲ ಅಕುಶಲಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವನು, ಹಾಗೂ ಯಾವ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗದಂತಹವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಬದುಕಿನ ಯಾವ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದವನು ಆದ ಅರಹಂತನ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕರ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಫಲಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದವು - ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವು.

44-10. **ಯಮ :** ಮರಣದ ಅಧಿಪತಿ. ಮಾರನ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು. ದುರ್ಗತಿ ಲೋಕಗಳ ಅಧಿಕಾರಿ.

45-11. **ಸೇಖ :** ಲೋಕುತ್ತರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಸೋತಾಪನ್ನ, ಸಕದಾಗಾಮಿ ಮತ್ತು ಅನಾಗಾಮಿ. ಈ ಮೂರು ಹಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿದವನು ಸೇಖ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 37 ಬೋಧಿಪಕ್ಕಿಯ ಧಮ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

49-12. **ಮುನಿ :** ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ತನ್ನ ಆಹಾರ ಭಿಕ್ಷೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವರುಗಳಿಗೆ ದಾನದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಸಹಾಯಕನಾಗುವವನು.

54-13. **ಪಚ್ಚತಿ:** ಕರ್ಮದ ಫಲವು ಯಾವಾಗಲೂ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿದುಬರುವಂತಹುದಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮುಂದಿನ ಜೀವಿತಗಳಲ್ಲೂ ಫಲ ನೀಡುತ್ತದೆ.

59-14 ಆಸವ : ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಕಶ್ಚಲಗಳು - ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವುದು, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರಲು ಬಯಸುವುದು, ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹೊಂದಿರುವುದು. ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಈ ನಾಲ್ಕರ ನಾಶ ಅಗತ್ಯ.

90-16. ಗಂಧಾ : ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ, ವ್ರತ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ - ಈ ನಾಲ್ಕು ಬಂಧನಗಳು.

92-17. ಸನ್ನಿಚಯ : ಕರ್ಮಗಳ ಸಂಚಯನ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳೆನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಚಯನ, ಆಹಾರ ಎಂದರೆ, ಶರೀರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಆಹಾರ, ಇಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳು, ಮನೋ ನಿರ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿಬರುವ ಚಿತ್ತ. ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಂದುವರೆದ ಜೀವಿತ ಚಕ್ರದ ಪೋಷಕ ಆಹಾರಗಳು.

104-18. ಬ್ರಹ್ಮ : ಮಹಾ ಶಕ್ತಿವಂತ ದೇವತೆ.

154-19. : ಈ ಗಾಥೆಯು ಬುದ್ಧರು ಬೋಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯಶೋಗಾಥೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಹಕಾರಕ-ತೃಷ್ಣಾಗೇಹಂ-ಮನೆ-ಸಂಸಾರ ಬಂಧನ, ಫಾಸುಕಾ, ತೊಲೆಗಳು-ವ್ಯಾಮೋಹಗಳು, ಗಹಕೂಟಂ-ಆಧಾರಸ್ತಂಭ-ಅವಿದ್ಯೆ.

157-20. ತಿಣ್ಣಂ ಅಜ್ಜತ್ತರಂ : ಜೀವನದ ಮೂರು ಕಾಲಗಳು ತಾರುಣ್ಯ, ಮಧ್ಯದ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮುದಿತನದ ಕಾಲ.

164-21. ಫಲಾನಿ ಕಟ್ಟಕಸ್ಸೇವ : ಬಿದಿರು ಬೀಜ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಾನೇ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

128-22. ಸೋತಾಪತ್ತಿ : ಲೋಕೋತ್ತರ ಸಾಧನೆಯ 'ಶ್ರೋತದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದವನು' ಎನ್ನುವ ಮೊದಲ ಹಂತದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವನು.

190-23. ಸಂಘ : ನಾಲ್ಕು ಲೋಕೋತ್ತರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠರ (ಆರ್ಯರ) ಸಮೂಹ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸಮೂಹ ಈ ಎರಡರ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಸಂಘ ಎನ್ನುವರು.

202-24. ಖಿಂಧ : ಐದು ಬಗೆಯ ರಾಶಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಖಿಂಧ ಎನ್ನುತ್ತೆ. ಆಕಾರ, ಅನುಭವ, ಗ್ರಹಿಕೆ, ಮನೋ ನಿರ್ಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಚಿತ್ತ. ಈ ಐದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧರು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

203-25. ಸಂಖಾರ : ಕಾರಣಾಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸಂಸಾರದ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವಿನ ಜೀವನ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ.

218-26. ಉದ್ದಂಸೋತೋ : ಅನಾಗಾಮಿ, ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗದವನು. ಶ್ರೋತದ ಎದುರು ನಡೆದು ನಿಬ್ಬಾನ ಪಡೆದವನು.

254-27. ಸಮಣ : ಇಲ್ಲಿ ಸಮಣ ಪದವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಲೋಕೋತ್ತರ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವನು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

273-28. ಅಟ್ಟಂಗಿಕಮಗ್ಗ : ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಕಪ್ಪು, ಸಮ್ಯಕ್ ವಾಚಾ, ಸಮ್ಯಕ್ ಕಮ್ಮ, ಸಮ್ಯಕ್ ಅಜೀವ, ಸಮ್ಯಕ್ ವ್ಯಾಯಾಮ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸತಿ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಮಾಧಿ - ಇವು ಎಂಟು ಆರ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳು. (ಚತು ಸಚ್ಚ) ದುಃಖದ ಇರುವಿಕೆ ಸತ್ಯ, ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟು ಸತ್ಯ, ದುಃಖದ ನಿರೋಧ ಸತ್ಯ, ದುಃಖ ನಿರೋಧ ಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗ ಸತ್ಯ - ಇವು ನಾಲ್ಕು ಬುದ್ಧರು ತಿಳಿಸಿದ ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳು.

276-29. ತಥಾಗತ : ಸತ್ಯದರ್ಶಿ ಬುದ್ಧರುಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ನಾಲ್ಕು ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ತಥಾಗತರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

281-30. ತಯೋಕಮ್ಹಪಥೇ : ಈ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯದ ಹಾದಿ ಎಂದರೆ 10 ಬಗೆಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳು.

283-31. ವನಂ ಛಿಂದಥ : ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿ ಆದರೆ ಮರವನ್ನು ಕಡಿಯಬೇಡ ಎನ್ನುವುದರ ಅರ್ಥ. ಮೋಹವನ್ನು ಕಡಿ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸಬೇಡ ಎಂದು.

315-32. ಖಿಣ : ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಗುವಂತೆ ಒದಗಿಬರುವ ಸದಾವಕಾಶಗಳು ಅಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳು ಆರು. ಬುದ್ಧರು ಉದಯ.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧರು ಇರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವುದು. ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಲಿಸುವುದು, ಅಂಗವಿಕಲತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸೇರಲು ಅನುಕೂಲವಿರುವುದು.

339-33. ಭತ್ತಿಂಸತಿ : ಮೂವತ್ತಾರು ರೀತಿಯ ತೃಷ್ಣೆಯ ಸೆಳೆತಗಳು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಕಾಮತನ್ಮಾ (ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಡುವುದು) ಭವತನ್ಮಾ (ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿದು ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳಿಗಾಗಿ ಆಸೆಪಡುವುದು) ವಿಭವತನ್ಮಾ (ಉಳಿಯದೇ ಇರುವ ಹಾಗಿನ ಅಂತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಡುವುದು) ಈ ಮೂರು ತೃಷ್ಣೆಗಳು ಹನ್ನೆರಡು ರೀತಿಯ ಆಯತನಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಅವೆಂದರೆ: ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ಆರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆರು ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳು. ಹೀಗೆ 36 ರೀತಿಯ ತೃಷ್ಣೆಯ ಪ್ರವಾಹ.

370-34. ಪಂಛ ! ಛಿಂದೇ, - ಜಹೇ - ಭಾವಯೇ:- ಐದನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕು - ಅಂದರೆ ಸಕ್ಕಾಯ ದಿಟ್ಟಿ (ನಾನು, ನನ್ನದು ಎನ್ನುವ ಭ್ರಾಂತಿ) ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ (ಸಂದೇಹ) ಸೀಲಬ್ಬತ ಪರಾಮಾಸ (ವ್ರತ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು) ಕಾಮತನ್ಮಾ (ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವುದು, ವ್ಯಾಪಾದ (ದ್ವೇಷ), ಐದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡು - ಅಂದರೆ ರೂಪತನ್ಮಾ (ರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕ ಬಯಸುವುದು ಅರೂಪತನ್ಮಾ (ಅರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಬಯಸುವುದು) ಮಾನ (ದುರಭಿಮಾನ) ಉದ್ಧಚ್ಛ (ಚಂಚಲತೆ) ಅವಿಜ್ಞಾ (ಅವಿದ್ಯೆ). ಐದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬೆಳೆಸು - ಅಂದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾ (ಶ್ರದ್ಧೆ) ವಿರಿಯಾ (ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆ) ಸತಿ (ಎಚ್ಚರಿಕೆ) ಸಮಾಧಿ (ಧ್ಯಾನ - ಏಕೇಂದ್ರೀಯತೆ) ಪಇಣ್ಣಾ (ಪ್ರಜ್ಞೆ). ಐದು ಸಂಕೋಲೆಗಳು - ಎಂದರೆ ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರ.

374-35. ನಿಬ್ಬಾನ : ಸಾವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿ ನಿಬ್ಬಾನ.